

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE POLİTİKASI ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE TEFTİŞİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**KAMU İLK VE ORTA ÖĞRETİM OKULLARINDA ÇALIŞAN ÖĞRETMENLERİN
ÖZLÜK HAKLARINI BİLME VE KULLANMA DÜZEYLERİ
(MERSİN İLİ TARSUS İLÇESİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

CANER CERECİ

**Ankara
Temmuz, 2009**

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE POLİTİKASI ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE TEFTİŞİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**KAMU İLK VE ORTA ÖĞRETİM OKULLARINDA ÇALIŞAN ÖĞRETMENLERİN
ÖZLÜK HAKLARINI BİLME VE KULLANMA DÜZEYLERİ
(MERSİN İLİ TARSUS İLÇESİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

CANER CERECİ

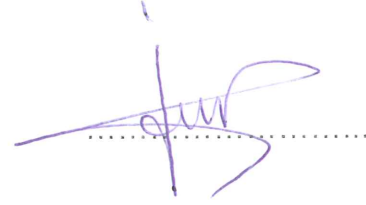
Danışman: Doç. Dr. Yasemin KARAMAN KEPENEKÇİ

**Ankara
Temmuz, 2009**

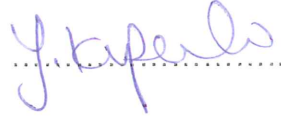
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu çalışma jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri (Eğitim Yönetimi ve Teftişi) Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ ÇALIŞMASI RAPORU olarak kabul edilmiştir.

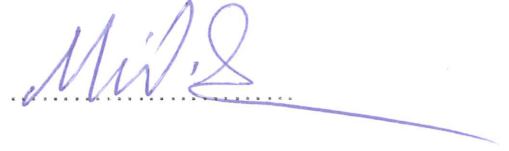
Başkan Prof. Dr. İnayet AYDIN

Üye Doç. Dr. Yasemin KEPENEKCI

Üye Yrd. Doç. Dr. Mehmet BİLİR

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../2009

Prof. Dr. Ayşe Çakır İLHAN

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Eğitim kurumlarında eğitimci görevini üstlenen personel olan öğretmenler, belirli koşullar çerçevesinde görevlerini sürdürmektedir. Öğretmenlerin görevleri sırasında uygun koşulların oluşmasında, özlük haklarının önemi büyüktür. Özlük haklarının gerektirdiği yaptırımlar, genellikle bireylerin kendi istekleri doğrultusunda yönetim organları tarafından hayata geçirildiğinden, öğretmenlerin özlük haklarını bilme ve kullanma düzeyleri oldukça önemlidir.

Mersin ili Tarsus ilçesinde görevli öğretmenlerin özlük haklarını bilme ve kullanma düzeyinin araştırıldığı bu çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Araştırmanın birinci bölümü problem, amaç, araştırmanın önemi, sınırlılıklar ve tanımlardan; ikinci bölümü öğretmenlerin özlük haklarına ilişkin kuramsal ve hukuksal çerçeveden; üçüncü bölüm araştırmanın yönteminden; dördüncü bölüm araştırmanın bulgularından ve yorumlarından; son bölüm ise sonuç ve önerilerden oluşmaktadır.

Eğitim sürecinde kendilerinden çok şey öğrendiğim Prof. Dr. Ali BALCI, Prof. Dr. İncayet AYDIN ve Yrd. Doç. Dr. Şakir ÇINKIR hocalarıma, araştırma sürecinde büyük bir sabırla beni yönlendiren ve desteğini esirgemeyen danışman hocam Doç. Dr. Yasemin KEPENEKCI'ye, oluşturduğum ölçekte yardımlarını esirgemeyen Prof. Dr. Adnan ERKUŞ'a, yüksek lisans çalışmaları boyunca maddi destek gördüğüm TÜBİTAK'a, araştırma ölçeğini cevaplayan tüm öğretmenlere ve çalışmalarımda manevi desteğini esirgemeyen sevgili eşim Arzu'ya sonsuz teşekkür ederim.

Ankara, 2009

Caner CERECİ

ÖZET

KAMU İLK VE ORTA ÖĞRETİM OKULLARINDA ÇALIŞAN ÖĞRETMENLERİN ÖZLÜK HAKLARINI BİLME VE KULLANMA DÜZEYLERİ (MERSİN İLİ TARSUS İLÇESİ ÖRNEĞİ)

CERECİ, Caner

Yüksek Lisans, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Yasemin KEPENEKÇİ

Temmuz, 2009, 109+x

Bu araştırmada Mersin ili Tarsus ilçesinde görevli kamu ilk ve orta öğretim okullarında çalışan öğretmenlerin özlük haklarını bilme ve kullanma düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma örneklemini 251 ilköğretim ve 140 orta öğretim okulu öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubuna ‘Öğretmenlerin Özlük Haklarını Bilme ve Kullanma Düzeyleri Anketi” uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 13.0 programında çözümlenmiştir. Bu araştırmada elde edilen önemli bulgular ise şöyledir:

Araştırmaya katılan öğretmenlerin özlük haklarını bilme düzeyleri ortanın üzerindedir. Erkek öğretmenler kadın öğretmenlere göre özlük haklarına daha yüksek düzeyde bilmektedir. Öğretmenlerin çalıştıkları okul türlerine göre ve sendikalı olup olmamalarına göre özlük haklarını bilme düzeyleri değişmemektedir. Meslekteki kıdemi 11 yıl ve daha fazla olan öğretmenler diğer öğretmenlere göre özlük haklarını daha yüksek düzeyde bilmektedir. Öğretmenlerin eğitim düzeyleri arttıkça özlük haklarını bilme düzeyleri de artmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenler özlük haklarının çoğunu bazen kullanmaktadır. Öğretmenler aylıksız izin haklarını ise hiç kullanmamaktadır. İlköğretim okullarında görevli öğretmenler, diğer öğretmenlere göre özlük haklarını daha yüksek düzeyde kullanmaktadır.

İlköğretim okullarında görevli öğretmenler, mesleki haklarını diğer öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde kullanmaktadır. Sendika üyesi olan öğretmenler mali haklarını diğer öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde kullanmaktadır. Öğretmenler korunma haklarının tümünü bazen kullanmaktadır.

Meslekte 11 yıldan az çalışmış öğretmenler, diğer öğretmenlere göre sosyal haklarını daha yüksek düzeyde kullanmaktadır.

ABSTRACT

LEVEL OF TEACHERS' BEING AWARE OF AND USING THEIR RIGHTS WORKING IN PUBLIC PRIMARY AND HIGH SCHOOLS (IN TARSUS, MERSİN)

CERECİ, Caner

Master, Department of Educational Sciences

Thesis Supervisor: Doc. Dr. Yasemin KEPENEKÇİ

July, 2008, 109+x

In this research it is aimed to determine the level of teachers' being aware of and using their rights. The study group of this research comprises of 251 primary school teacher and 140 high school teacher working in Tarsus, Mersin. Teachers' Level of Being Aware Of and Using Their Rights Scale was applied. The results were analyzed with the software of SPSS 13.0.

Teachers' level of being aware of their rights is above the average. Male teachers are better than female teachers about being aware of their rights. There has not been found any variation according to school classification and teachers' being a member of a teacher union. Teachers working 11 years or more are better in being aware of their rights than other teachers. When the educational level of teachers increase their level of being aware of their rights increase.

Teachers taking part in research sometimes use most of their rights. They never use their "vacation right without salary". Teachers working in primary schools use their rights a higher level than other teachers.

Teachers who are a member of a trade union use their financial rights much more than other teachers. All the teachers sometimes use their protection rights. Teachers working less than 11 years use social rights much more than other teachers.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	i
ÖNSÖZ.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
ÖZET.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	x

BÖLÜM I

GİRİŞ.....	1
Problem.....	1
Amaç.....	4
Önem.....	5
Sınırlılıklar.....	6
Tanımlar.....	6

BÖLÜM II

KAVRAMSAL VE HUKUKSAL ÇERÇEVE.....	7
Hak Kavramı.....	7
Hakların Sınıflandırılması.....	8
Özel Haklar.....	8
Kamu Hakları.....	9
Genel Nitelikli Kamu Hakları.....	9
Özel Nitelikli Kamu Hakları.....	10
Öğretmenlik Mesleği.....	10
Memur Kavramı ve Öğretmenlik.....	12
Memurluk Mesleğinin Temel İlkeleri.....	13
Çeşitli Ülkelerde Öğretmenlerin Özlük Hakları.....	14
ABD’de Öğretmenlerin Özlük Hakları.....	15
Avrupa Ülkelerinde Öğretmenlerin Özlük Hakları.....	16

Öğretmenlerin Özlük Hakları.....	19
Türkiye’de Öğretmenlerin Özlük Hakları	23
1982 Anayasasında Öğretmenlerin Özlük Hakları.....	27
657 DMK ve İlgili Yönetmeliklerinde Öğretmenlerin Özlük Hakları.....	28
MEB Mevzuatında Öğretmenlerin Özlük Hakları.....	40
 BÖLÜM III	
 YÖNTEM.....	46
Araştırma Modeli.....	46
Çalışma Grubu.....	46
Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi ve Verilerin Toplanması.....	49
Verilerin Analizi.....	50
 BÖLÜM IV	
 BULGULAR VE YORUM.....	52
Katılımcıların Özlük Hakları Konusundaki Bilgi Düzeylerine İlişkin	
Bulgular ve Yorum.....	52
Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Özlük Haklarını	
Bilme Düzeyleri.....	53
Katılımcıların Çalıştıkları Okul Türlerine Göre Özlük Haklarını	
Bilme Düzeyleri.....	55
Katılımcıların Sendikalı Olma Durumlarına Göre Özlük Haklarını	
Bilme Düzeyleri.....	56
Katılımcıların Mesleki Kıdemlerine Göre Özlük Haklarını	
Bilme Düzeyleri.....	57
Katılımcıların En Son Mezun Oldukları Eğitim Programına	
Göre Özlük Haklarını Bilme Düzeyleri.....	59
 Katılımcıların Özlük Haklarını Kullanma Düzeylerine İlişkin	
Bulgular ve Yorum.....	62
Aylıksız İzin Kullanma.....	63
Çocuğu Dünyaya Geldiğinde Doğum İzni / Mazeret İzni Kullanma.....	64

Eğitim ve Öğretim Hizmet Sınıfından Başka Bir Hizmet Sınıfında Çalışmak İçin Başvurma.....	65
Gerekli Bir Durumda Hastalık İzni Alma.....	66
Görevde Yükselme Amaçlı MEB Sınavlarına Katılma.....	67
Haksız İdari İşlem Sonrası Amiri Şikayet Dilekçesi Yazma.....	68
Haksız İdari İşlem Üzerine İtiraz Dilekçesi Yazma.....	70
Öğretmenlik Mesleğini Yerine Getirirken Kendini Mesleki Güvende Hissetme.....	70
Sendikalı Olmaktan Doğan Hakları Kullanma.....	71
Atama Durumunda Yolluk Ücreti İsteme.....	73
Ek Ders ve Ders Ücretleri Hakkında Bilgi Talep Etme.....	74
Emekliliğe Esas Kadro ve Derecede Çalışmayı Talep Etme.....	75
Hatalı Yapılan Ücretlendirmeye İtiraz Etme.....	76
Yabancı Dil Tazminatı Ödenmesini Talep Etme.....	78
Maaş Bordrosunu Görmeyi Talep Etme.....	79
Hakkında İftira veya Uydurma Suç İsnat Edilmesi Durumunda Kamu Davası Açılmasını Talep Etme.....	80
Mesleki Bir Suçtan Yargılanma Durumunda Öncelikle MEB Tarafından Yapılacak Soruşturmayı Talep Etme.....	81
Olumsuz Sicil Raporuna İtiraz Etme.....	82
Aile Yardımı Ödeneği'ni Talep Etme.....	83
Anne Olma Durumunda / Eşinin Anne Olması Durumunda “Analık Sigortası” Talep Etme.....	84
Doğum Yardımı Ödeneğinden Yararlanma.....	85
Konut Hakkını Talep Etme.....	86
MEB'in Sağladığı Eğitim ve Öğrenim Hakkından Yararlanma.....	87
Mazeret İzin Hakkını Kullanma.....	88
Yasal Hizmet Süresini Tamamladıktan Sonra Emekliliği Talep Etme.....	89
Ölüm Yardımı Ödeneği ve Cenaze Giderlerinin Karşılanması Hakkından Yararlanma.....	90

MEB' in Sosyal Tesislerinden Yararlanma.....	92
Tedavi Yardımından Yararlanmak İçin Sevk Alma.....	93

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	95
Sonuçlar.....	95
Katılımcıların Özlük Hakları Konusundaki Bilgi Düzeylerine	
İlişkin Sonuçlar.....	95
Katılımcıların Özlük Haklarını Kullanma Düzeylerine	
İlişkin Sonuçlar.....	97
Katılımcıların Mesleki Haklarını Kullanma Düzeylerine	
İlişkin Sonuçlar.....	97
Katılımcıların Mali Haklarını Kullanma Düzeylerine	
İlişkin Sonuçlar.....	99
Katılımcıların Korunma Haklarını Kullanma Düzeylerine	
İlişkin Sonuçlar.....	100
Katılımcıların Sosyal Haklarını Kullanma Düzeylerine	
İlişkin Sonuçlar.....	101
Öneriler.....	103
Katılımcıların Özlük Hakları Bilme Düzeylerine	
İlişkin Öneriler.....	103
Katılımcıların Özlük Haklarını Kullanma Düzeylerine	
İlişkin Öneriler.....	104
KAYNAKÇA.....	106
EKLER.....	110

TABLolar LİSTESİ

Tablo		Sayfa No
1	Mersin İli Tarsus İlçesi Merkezinde Bulunan Kamu İlköğretim ve Ortaöğretim Okullarında Görevli Öğretmen Sayıları ile Örneklem Alınan Öğretmen Sayıları.....	47
2	Katılımcıların Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı.....	48
3	Katılımcıların Özlük Hakları Bilgi Testinden Aldıkları Ortalama Puanlar.....	53
4	Katılımcıların Özlük Hakları Bilgi Testinden Aldıkları Ortalama Puanların Cinsiyete Göre Dağılımı.....	54
5	Katılımcıların Özlük Hakları Bilgi Testinden Aldıkları Ortalama Puanların Çalıştıkları Okul Türüne Göre Dağılımı.....	55
6	Katılımcıların Özlük Hakları Bilgi Testinden Aldıkları Ortalama Puanların Sendikalı Olma Durumuna Göre Dağılımı.....	56
7	Katılımcıların Özlük Hakları Bilgi Testinden Aldıkları Ortalama Puanların Meslekteki Kıdemlerine Göre Dağılımı.....	58
8	Katılımcıların Özlük Hakları Bilgi Testinden Aldıkları Ortalama Puanların Mezun Oldıkları Eğitim Programına Göre Dağılımı....	60
9	Katılımcıların Özlük Haklarını Kullanma Düzeyleri.....	62

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil		Sayfa No
1	Öğretmenlerin Özlük Hakları	3

BÖLÜM I

GİRİŞ

Kamu kesimine bağılı olarak çalışan öğretmenler ülkemizde devlet memuru statüsündedir. Bu nedenle kamu kesiminde çalışan öğretmenlerin özlük hakları devlet tarafından yasal olarak düzenlenmektedir. Bu düzenlemelere göre, öğretmenler yönetime karşı görev yapma sorumluluğunda olup, yönetim de öğretmenlerin haklarını uygulama sorumluluğundadır.

Bu bölüme araştırmanın problemi, amacı, önemi, sınırlılıkları ve araştırmada geçen kavramların tanımları verilmiştir.

Problem

Bütün mesleklerde olduğu gibi öğretmenlik de bir meslek olarak bazı özelliklere sahiptir. Bu özelliklerden ilki, belli bir alanda özelleşmiş bilgi ve beceriye sahip olmak ve mesleğın icra edilmesi için belirli bir süre eğitimden geçmiş olmaktır (ztrk, 2002, 17). Diğer bir özellik ise öğretmenliğin eğitim gibi toplum ihtiyaçlarına yönelik bir hizmet alanında olmasıdır (Ataünal, 2000, 67). Ayrıca meslek özelliği kazanmış tüm uğraşlara giriş, belirli ölçütlere bağlanmıştır; bu durum öğretmenlik için de geçerlidir (Ataünal, 2000, 67; ztrk, 2002, 18).

Mesleklerin toplumca kabul edilmiş etik değerleri ve ilkeleri vardır ve her mesleğın yeleri kendi mesleklerine özgü değer ve ilkeler doğrultusunda davranırlar. Öğretmenliğin temel değeri öğrencilerin gelişimidir (Aydın, 2003, 53). Öğretmenlik için etik değerler, öğrencilere eşit davranmak, adil olmak,

güven vermek, derslere zamanında girmek, mesleki bağlılığa sahip olmak olarak örneklendirilebilir (Ataünal, 2000, 68; Aydın, 2003, 60–72).

Bir meslek özel mesleki örgütlere ve birliklere sahip olmalıdır. Bu, mesleğin gelişebilmesi ve üyelerinin haklarının korunabilmesi için gereklidir (Ataünal, 2000, 69). Meslek kuruluşları öğretmenlik mesleği için de mevcuttur. Çeşitli sendikalar ve dernekler öğretmenlerin özlük hakları konusunda çalışmalar yürütmektedir.

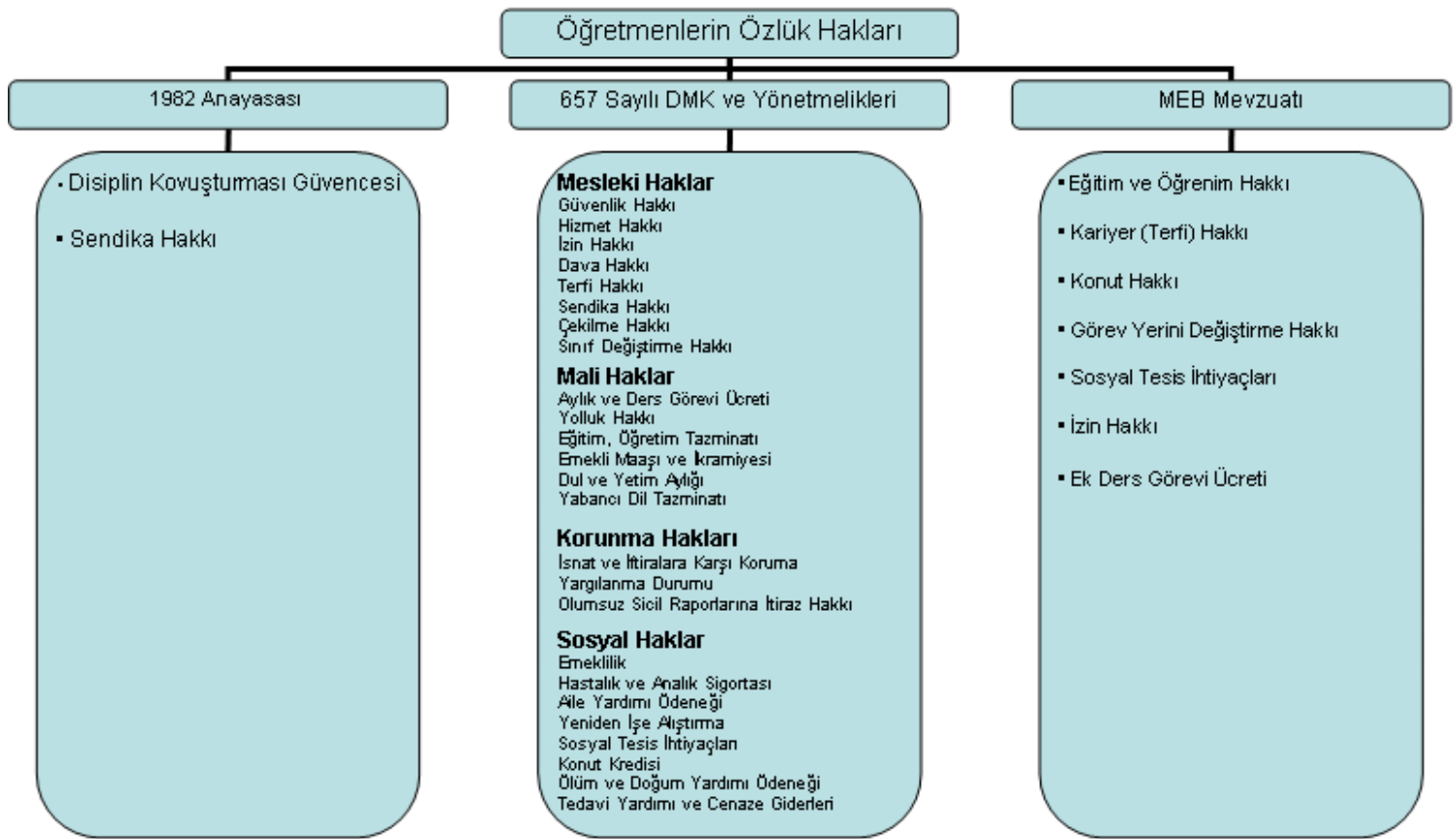
Bireyler arasındaki hukuksal ilişkiler çeşitlendikçe, bireylerin birbirlerine ve yönetim örgütüne karşı belirli çıkarları gündeme gelmiştir. Profesyonel uğraş alanları meslekler haline gelirken, her meslek de mesleği icra edenlerle yönetim arasında çeşitli düzenlemeler gerektirmiştir. Bu düzenlemelerden en önemlilerinden biri personel haklarıdır. Bir meslek olarak tanımlanan öğretmenlik de personel haklarının önemli olduğu meslek alanlarından birisidir. Öğretmenler de diğer meslek grupları gibi çeşitli personel haklarına sahiptir. Kamu kesimine bağlı olarak çalışan öğretmenlerin özlük hakları ise yönetimce belirlenmektedir.

Dünya ülkelerindeki eğitim sistemlerinde de öğretmenlerin özlük haklarından bahsedilmektedir. Bu haklar ülkelere ve ülke eyaletlerine göre farklar göstermekte, mesleki mücadele farklı haklar çerçevesinde sürmektedir. Ortak olan özellikler göz önüne alındığında ve öğretmenlerin statü ve haklarına bakıldığında, hemen hemen tüm ülkelerde öğretmenlerin göreve başlamaları diploma esasına dayalıdır ve öğretmenler genellikle devlet memuru statüsünde görev yapmaktadır. Neredeyse tüm ülkelerde meslek sürecinde öğretmenlerin hizmet içi eğitim hakları bulunmaktadır (EURYDICE, 2005).

Türkiye’de ise öğretmenlerin büyük çoğunluğu kamu kesimine bağlı olarak çalışmaktadır. Bu nedenle öğretmelerin özlük hakları ulusal yasal metinlerde ele alınarak düzenlenmiştir. Bu yasal metinler, 1982 Anayasası,

657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu (DMK) ve ilgili yönetmelikleri ve Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) mevzuatı olarak sınıflandırılabilir.

Bu çalışmada kullanılmış olan öğretmenlerin özlük haklarının içeriğini oluşturan yasal metinlerden derlenmiş haklar Şekil 1’de sunulmuştur:

Şekil 1. Öğretmenlerin Özlük Hakları

Kamu kesiminde çalışan öğretmenlerin özlük haklarını bilmeleri ve bu hakları kullanmaları meslekleri açısından oldukça önemlidir. Yönetim organlarının sorumluluğunda bulunan bu haklar genellikle öğretmenlerin haklarını kullanma istekleri ile hayata geçmektedir.

Öğretmenlik mesleğinin diğer mesleklerde olduğu gibi belirli giriş ölçütleri, çalışma şartları ve özlük hakları bulunmaktadır. Bir meslekte bulunan bu özellikler mesleğin niteliğini ve statüsünü belirlemektedir. Öğretmenlerin özlük haklarını ele alan çalışmalarda da genellikle öğretmenlik mesleğinin statüsü üzerinde durulmaktadır. Öğretmenlerin özlük haklarını bilme ve kullanma düzeyleri de mesleğin statüsü açısından önemlidir.

Özellikle ülkemizde öğretmenlere verilen haklar yönetimce belirlendiğinden, öğretmenlerin haklarını bilmesi oldukça önemlidir. Kamu kurumlarındaki hiyerarşi nedeniyle öğretmenlerin eğitim yöneticileri ve mülki amirleri ile yaşadıkları sorunlarda özlük haklarından haberdar olması işlerini kolaylaştıracaktır. Bunun yanında özlük haklarını bilen öğretmenlerin bu hakları hangi düzeyde kullandıkları/kullanabildikleri de önemlidir. Öğretmenlerin özlük hakları konusunda var olan bilgilerinin, genellikle öğretmenliğe başladıklarında aldıkları stajyerlik kurslarındaki bilgiler olduğu söylenebilir. Bu kurslarda da kısa süreli bir mevzuat eğitiminden geçirilen öğretmenler, özlük hakları konusunda sahip oldukları bilgiyi mesleklerini yaparken öğrenmektedirler. Bu nedenle öğretmenlerin özlük haklarını bilme ve kullanma düzeyleri oldukça önem taşımaktadır.

Bu araştırmanın problemi; öğretmenlerin özlük haklarını bilme ve kullanma düzeylerinin ne olduğudur.

Amaç

Bu araştırmanın amacı, 2008–2009 Eğitim-Öğretim yılında Mersin İli Tarsus İlçesi'ndeki kamu ilk ve ortaöğretim okullarında çalışan öğretmenlerin özlük haklarını (mesleki haklar, mali haklar, sosyal haklar, korunma hakları) bilme ve bu haklarını kullanma düzeylerine ilişkin görüşlerini belirlemektir.

Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Kamu ilk ve ortaöğretim okullarında çalışan öğretmenlerin;

1. Özlük hakları konusundaki bilgi düzeyleri nedir?
2. Özlük hakları konusundaki bilgi düzeyleri;
 - a. Cinsiyetlerine,
 - b. Mesleki kıdemlerine
 - c. Öğrenim düzeylerine,
 - d. Çalıştıkları okul türüne,
 - e. Sendikalı olup olmamaya göre farklılaşmakta mıdır?
3. Özlük haklarını kullanma düzeylerine ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Özlük haklarını kullanma düzeylerine ilişkin görüşleri;
 - a. Cinsiyetlerine,
 - b. Mesleki kıdemlerine
 - c. Öğrenim düzeylerine,
 - d. Çalıştıkları okul türüne,
 - e. Sendikalı olup olmamaya göre farklılaşmakta mıdır?

Önem

Günümüzde meslek unvanını almış bütün uğraşları yürüten çalışanlar, mesleklerini sürdürürken çeşitli haklara sahiptir. Mesleği yürütenlerin hakları, mesleğin devamlı ve verimli biçime sürdürülmesi açısından oldukça önemlidir. Bütün mesleklerde olduğu gibi öğretmenlik mesleği için de öğretmen haklarından söz edilmektedir. Öğretmenlerin sahip oldukları haklar ve bunları hangi duruma kullanabilecekleri, mesleklerini sorunsuz sürdürebilmeleri ve meslekteki güvenlikleri açısından önemlidir.

Öğretmenlerin özlük haklarını bilme ve kullanma düzeylerinin belirlenmesi ile öğretmenlerin mesleklerini yaparken karşılaştıkları sorunlar

hakkında bilgi edinilebilecek ve olası çözümler için kaynak oluşturabilecektir. Yine öğretmenlerin haklarını kullanma düzeylerine ilişkin görüşleri belirlenerek, öğretmenlerin kendilerine verilen hakları hangi düzeyde ve hangi durumlarda kullandıkları belirlenebilecektir. Hakların kullanılmasında karşılaşılan sorunlar ve engeller hakkında bilgi edinilecektir. Ayrıca öğretmenlerin haklarını bilme düzeyleri, bu konuda yapılması gereken hizmet içi eğitim ihtiyaçlarına ilişkin verileri ortaya koymaya olanak verecektir. Öğretmenlerin mesleklerini yerine getirirken sahip olması gereken yeterliliklerine, bu araştırma sonucunda üretilecek haklarını bilme ve kullanma düzeylerinin de eklenebileceği düşünülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin mesleklerini yerine getirirken özlük haklarına ilişkin karşılaştığı sorunlara ilişkin görüşlerinin ve önerilerinin, öğretmenlik mesleğinin iş analizi yapılırken kullanılabileceği öngörülmektedir.

Sınırlılıklar

Araştırma, Mersin İli Tarsus İlçe merkezi sınırları içerisinde 2008–2009 Eğitim-Öğretim yılında kamu kesimine bağlı olarak çalışan ilköğretim ve orta öğretim okulu öğretmenlerinin özlük haklarını bilme düzeyleri ile bu hakları kullanma düzeylerine ilişkin görüşleri ile sınırlıdır.

Tanımlar

Okul: Kamu ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarıdır.

Öğretmen: Milli Eğitim Bakanlığına bağlı devlet okullarında (ilköğretim okulu, ortaöğretim okulu) görevli öğretmenlerdir.

Özlük Hakları: Kamu kesimine bağlı olarak çalışanlara, memur olmaları dolayısıyla yasal düzenlemeler yoluyla verilen özlük (özel nitelikli kamu) haklarıdır (mesleki, mali, sosyal ve korunma hakları).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL VE HUKUKSAL ÇERÇEVE

Öğretmenlerin özel nitelikli kamu haklarına (özlük haklarına) ilişkin bilgilerin verilmesinden önce hukuksal açıdan hak kavramının irdelenmesi ve hakların sınıflandırılmasına ilişkin bilgilerin verilmesi gerekmektedir. Bu nedenle bu bölümde öncelikle hak kavramı verilmiş, daha sonra da öğretmenlik mesleği ve öğretmenlerin özlük hakları çeşitli ülkelerdeki örnekleri ve Türkiye’de yasal metinler üzerinden tartışılmıştır.

Hak Kavramı

Öğretmen haklarını derinlemesine incelemeden önce, hak kavramı üzerinde durulması gerekmektedir. Hak kavramı farklı kuramlara göre tanımlanmıştır.

Bu kuramlardan irade kuramına göre hak “kişinin kendi iradesini zorla kabul ettirip, başka kişileri iradesine uygun şekilde davranmaya zorlamasıdır.” Menfaat (çıkara) kuramına göre, “hak, çıkara eşdeğerdir ve hukuk bu çıkarı korursa hak niteliği kazanır.” Son olarak karma kuram hak ile ilgili bir tanım öngörmüştür: “Hak, hukukun koruduğu ve yararlanmanın bireyin istek ve iradesine bırakıldığı bir çıkardır.” (Gözübüyük, 2006, 160; Bozkurt, 2003, 130; Kalabalık, 2003, 145).

Öğretmen hakları bu tanımlara göre değerlendirildiğinde, bazı öğretmen haklarının menfaat kuramına (örneğin, güvenlik hakkı) göre, bazılarının ise karma kurama (örneğin, izin hakkı) göre düzenlendiği görülmektedir. Bu çalışmada, hak kavramı, karma kurama göre ve “hukukun

tanıldığı ve koruduğu ve bireyin kendi iradesiyle yararlanabileceği çıkarlar” karşılığında kullanılmıştır.

Hakların Sınıflandırılması

Toplumsal ilişkilerin değişmesi ve ihtiyaçların artması sonucu hukukun koruduğu çıkarlar çeşitlenmiştir. Bunun sonucunda haklar çeşitli özelliklerine göre sınıflandırılmıştır. Hukuk için kullanılan kamu hukuku ve özel hukuk ayrımına benzer şekilde, bu hukuk türleri tarafından düzenlenen haklar ortaya çıkmıştır (Gözübüyük, 2006, 161; Bozkurt, 2003, 130). Bu haklar özel haklar ve kamu haklarıdır.

Özel Haklar

Özel hukuk ilişkilerini düzenleyen kurallardan doğan haklardır. Özel hukuk ilişkilerinden kasıt, kişilerle ya da kişiler arası ortaya çıkan ilişkilerdir. Genelde medeni kanunla düzenlendiklerinden bu haklara “medeni haklar” da denir (Kalabalık, 2003, 146). Özel haklar söz konusuysa bireyin hakkının muhatabı yine başka bir birey olmaktadır. Yani özel hak sahibi karşısında her zaman bir yükümlü bulunmalıdır (Gözübüyük, 2006, 161).

Kamu haklarına göre değerlendirildiğinde, özel haklardan herkes yararlanırken, kamu haklarından sadece vatandaşlar yararlanabilir. Ayrıca özel haklarda kişinin karşısında her zaman bir yükümlü bulunurken, kamu haklarında bu her zaman geçerli değildir. Çünkü bazı kamu haklarının yükümlüsü devlet (yönetim organı) olabilmektedir (Kalabalık, 2003, 146; Gözübüyük, 2006, 161). Genel olarak öğretmen hakları da, yükümlüsünün devlet olduğu kamu hakları olarak değerlendirilebilir.

Kamu Hakları

Kamu hakları, kişilerin kamu kuruluşları ve toplumla olan hukuksal ilişkilerini düzenleyen kurallardan doğan haklar olarak tanımlanabilir (Bozkurt, 2003, 132). Kamu hakları kendi içinde iki bölüme incelenebilir. Bunlardan ilki, tüm bireylerin sahip olduğu haklar olarak Anayasa’da belirtilen, “genel nitelikli kamu hakları”dır. Bu haklara “anayasal haklar”, “temel haklar” da denilebilir. İkinci kamu hakları grubu ise, belirli kişilerin kamu ile olan ilişkilerinden doğan “özel nitelikli kamu hakları”dır. Bu tür haklar, kamu ile olan ilişkilerinde belirli özelliklere sahip kişilere ilişkin ortaya konmuştur.

Genel Nitelikli Kamu Hakları

Bu tür kamu hakları, kamu kuruluşları ile hukuken bir ilişki içinde bulunma koşulu aranmadan tüm kişilere sağlanan yetkililerdir (Gözübüyük, 2006, 162). 1982 Anayasasında üç başlık altında toplanmıştır: “Kişisel Haklar”, “Sosyal ve Ekonomik Haklar”, “Siyasal Haklar”dır.

Kişisel kamu hakları, Anayasa’da “Kişinin Hakları ve Ödevleri” bölümünde düzenlenmiştir. Kişinin sahip olduğu belirli bir yaşam alanını saklı tutan, devletin bu alana karışmasını önleyen haklardır. Bu nedenle koruyucu, önleyici haklar veya negatif statü hakları olarak da kaynaklarda yer bulmuştur (Gözübüyük, 2006, 162; Kalabalık, 2003, 148; Kepenekci, 2003, 192). Örnek olarak, kişi ve konut dokunulmazlığı, özel yaşamın gizliliği, yerleşme seyahat etme özgürlüğü verilebilir.

Sosyal ve ekonomik kamu hakları ise, kişinin toplumsal yaşam içindeki sosyal ve ekonomik faaliyetleri ile ilgili olan kamu haklarıdır. Bu haklar, her kişiye devletten kendisi için hizmet etmesini isteme hakkı verir (Kepenekci, 2003, 193). Bu nedenle, isteme hakları ya da pozitif statü hakları olarak da tanımlanmaktadır. Örnek olarak, ailenin korunması, sosyal güvenlik hakkı, çalışma özgürlüğü, sağlık hakkı verilebilir.

Siyasal kamu hakları olarak nitelenen haklar, esasında kişinin devlet yönetimine seçimler yolu ile katılmasını sağlayan haklardır (Gözübüyük, 2006, 163; Kepenekci, 2003, 193). Katılma hakları ve aktif statü hakları gibi isimler de verilmektedir. Anayasada “Siyasal Haklar ve Ödevler” başlığı altında toplanan haklara, örnek olarak dilekçe hakkı, seçme ve seçilme hakkı, vatandaşlık, siyasi örgütlenme hakkı verilebilir.

Özel Nitelikli Kamu Hakları

Belirli özelliklere sahip olan kişilerin kamu kuruluşları ile olan ilişkileri sonucunda ortaya çıkan haklardır. Bu haklara ait özellikler, elde edilme ve kaybedilme koşulları, yasalarda öngörülmüş ve tarafların iradelerinden bağımsız olarak önceden saptanmıştır (Gözübüyük, 2006, 162). Özel nitelikli kamu hakları, genelde kamu kuruluşları ile belirli meslek gruplarının ve kişilerin ilişkilerinden doğan haklardır. Memurların izin hakkı, güvenlik hakkı, aylık hakkı bu haklardan bazılarıdır.

Ülkemizde öğretmenlerin de kamu kesiminde çalıştıkları düşünüldüğünde, öğretmenlerin özel nitelikli kamu haklarından bahsedilebilir. Bu çalışmada da “öğretmenlerin özel nitelikli kamu hakları” karşılığında kısaca öğretmenlerin özlük hakları deyimi kullanılmıştır.

Öğretmenlik Mesleği

Ülkemizde öğretmenler, kamu personeli olarak memur sıfatı ile çalışmaktadır. Bu nedenle önce meslek ve memurluk kavramlarının öğretmenlik ile ilişkisi üzerinde durmak gerekmektedir.

Garwin ve Howsam mesleğin bir özelliğini, başka insanların yapabileceğinin çok daha ötesinde belirli alanda bilgi ve becerinin birikimine sahip olma olarak belirtmiştir (Akt. Öztürk, 2002, 17). Bu anlamda, öğretmenlik de öğretme sanatı, alan bilgisi gibi alanlarda bilgi ve beceri sahibi

olunması gereken uzman bir meslektir. Bu uzmanlık yasal metinlerde ifade edilmiştir (Milli Eğitim Temel Kanunu, m. 43). Öğretmenlik, başka insanların kendi başına çok uzun sürede edinebilecekleri bilgi ve becerileri kısa sürede ve düzenli bir biçime insanlara kazandırma işidir (Başaran, 1994; Akt. Aydın, 2003, 6).

Mesleğin bir başka temel özelliği de toplum ihtiyaçlarına yönelik bir hizmet alanında olmasıdır (Ataunal, 2000, 67). Öğretmenlik için bu özellik değerlendirildiğinde, okul denen kurumlarda öğrencilere belli programlar çerçevesinde bilgi ve beceri kazandıran, planlı etkinlikler düzenleyen öğretmenler, toplumun eğitim ihtiyacını da okul denen kurumlarda karşılamaktadır (Erden, 1998, 27). Bunun yanında eğitim bir kamu hizmetidir ve toplumsal kurumlar olan okullarda, öğretim konusunda uzman öğretmenler tarafından verilir (Aydın, 2003, 7). Zaten öğretmen olmak, genç neslin eğitimi için topluma karşı olan sorumluluğu kabul etmek demektir (Sünbül, 2001, 224).

Meslek için üzerinde durulması gereken bir özellik de, mesleğin icra edilmesi için belirli bir süre özel bir eğitimden geçilmesi gerektiğidir. Öğretmenlik de ülkemizde en az dört yıllık eğitim fakülteleri ve eşdeğerlerinden mezun olan öğretmenler tarafından yapılmaktadır.

Meslek özelliği kazanmış tüm uğraşlara giriş belirli ölçütlere bağlıdır (Ataunal, 2000, 67; Öztürk, 2002, 19). Öğretmenlik için, eğitim, adli durum, sağlık açısından uygunluk ve sınav ölçütleri bulunmaktadır. Ayrıca ülkemizde, yasal metinlerle öğretmenliğe giriş için belirli ölçütler ortaya konmuştur (Devlet Memurları Kanunu [DMK], m. 48; MEB Öğretmenlerinin Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği, m. 6).

Meslek elemanlarının işin bazı boyutları ile ilgili bağımsız kararlar alabilmesi de mesleğin özelliklerindendir. Ancak öğretmenlik, işin belirli

boyutlarında bağımsız karar vermek açısından tam bir meslek sayılamayabilir. Öğretmenlerin program düzenleme ve geliştirmeye ilgili karar verme yetkileri çok azdır (Öztürk, 2002, 20). Öğretmenlik önceden hazırlanmış çerçeve planlar ve belirlenmiş tarih aralıkları ile sürdürülmektedir. Ancak öğretmenlik, mesleki olarak yaratıcılığını ve kendine özgü mesleki değer, norm ve davranışlarını ortaya koyabilen bir meslektir (Ataüenal, 2000, 67).

Mesleklerin toplumca kabul edilmiş etik değerleri ve ilkeleri vardır ve her mesleğin üyeleri kendi mesleklerine özgü değer ve ilkeler doğrultusunda davranırlar. Öğretmenlik için de çeşitli etik değerler sayılabilir; öğrencilere eşit davranmak, adil olmak, güven vermek, derslere zamanında girmek, mesleki bağlılığa sahip olmak gibi örneklendirilebilir (Ataüenal, 2000, 68; Aydın, 2003, 60–72).

Bir meslek özel mesleki örgütlere ve birliklere sahip olmalıdır. Bu, mesleğin gelişebilmesi ve üyelerinin haklarının korunabilmesi için gereklidir (Ataüenal, 2000, 67). Meslek kuruluşları öğretmenlik mesleği için de mevcuttur. Çeşitli sendikalar ve dernekler öğretmenlerin hakları konusunda çalışmalar yürütmektedir.

Bir mesleğin temel özellikleri ile öğretmenlik mesleğinin özellikleri kıyaslandığında öğretmenlik mesleğinin köklü bir meslek olduğu kabul edilebilir. Bu nedenle öğretmenlik mesleğinin hakları oldukça önemlidir. Bir mesleğin her aşamasında haklarını güvenceye alması, etik değerlerini korumasını ve dolayısıyla mesleki güvenliği sürdürmesini sağlayacaktır. Bu çalışma ülkemizde memur olarak görev yapan öğretmenlerin özlük haklarını bilme ve kullanma düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Memur Kavramı ve Öğretmenlik

Memur kavramının tanımı farklı hukuksal metinlerde, farklı biçimlerde ele alınmaktadır. 1982 Anayasası'nda, "Devletin kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel yönetim esaslarına göre yürütmekte

oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür” denilerek, memurların çalışma yerleri, çalışma esasları ve görevlerinin özellikleri ortaya konmaktadır (Anayasa, m. 128). Bu tanıma uygun olarak da 657 Sayılı DMK’da benzer bir tanım yapılmıştır. Tanıma göre: “Mevcut kuruluş biçimine bakılmaksızın, Devlet ve diğer kamu tüzel kişiliklerince genel yönetim esaslarına göre yürütülen asli ve sürekli kamu hizmetlerini ifa ile görevlendirilenler, bu Kanunun uygulanmasında memur sayılır.” denmiştir (DMK, m. 4/A). İki tanımda da ortak olarak, memurun özellikleri, devlet veya diğer kamu tüzel kişiliklerinde görev yapmak, asli ve sürekli olan kamu hizmetlerini yürütmek olarak belirlenmiştir (Gözübüyük, 2006, 202).

657 Sayılı DMK’da memurların sınıflandırılması yapılmış, bu sınıflardan birisi de “Eğitim ve Öğretim” sınıfı olarak belirtilmiştir. Bu sınıf tanım olarak, “Kamu kapsamında eğitim ve öğretim vazifesiyle görevlendirilen öğretmenleri, ilköğretim müfettişlerini ve yardımcılarını kapsar” şeklinde ifade edilmiştir (DMK, m. 36).

Eğitim, yukarıda ele alınan sosyal ve ekonomik haklar açısından bir kamu hizmetidir ve vatandaşlara devlet tarafından ulaştırılması gerekmektedir. Bu hizmetin sunumu da büyük ölçüde bir devlet memuru olarak öğretmenler ile sağlanmaktadır. Öğretmenlerin görevlerinin asli ve sürekli olduğu söylenebilir. Son yıllarda sözleşmeli öğretmenlik uygulaması sıkça tekrar edilse de, görev bakımından ele alındığında öğretmenin işi olan “eğitim görevi” asli ve sürekli dir.

Memurluk Mesleğinin Temel İlkeleri

Memurluk mesleğinin özellikleri DMK’ nın 3. maddesinde sıralanmıştır. Buna göre memurlukta üç ilke vardır: “Sınıflandırma”, “Kariyer” ve “Liyakat”.

Sınıflandırma ilkesi, yukarıda bazı özelliklerine değinildiği gibi, memurları görev esaslarına göre sınıflara ayırmayı ifade eder. Öğretmenlerin

“Eğitim ve Öğretim” hizmetleri sınıfına dâhil olduğu bu sınıflamada, on farklı memur sınıfı sayılmıştır. (DMK, m. 36).

Memurlar kendi sınıfları içerisinde, DMK hükümleri doğrultusunda belirli bir derece ve kademede görev yaparlar. Bu derece ve kademenin değişmesi kariyer ilkesi kapsamında değerlendirilebilir.

Kariyer ilkesi, memurların yaptıkları hizmetler için gerekli bilgilere ve yetiştirme şartlarına uygun bir şekilde, sınıfları içinde en yüksek dereceye kadar ilerleme imkânını ifade eder. Bu ilke memurlar için her kademede mali hakların da artacağı anlamına gelmektedir (Günday, 2004, 526). Ancak uygulamada bu mali hak değişimi oldukça önemsiz olmaktadır ve kariyerin yalnızca görev ve sorumluluğu artıran bir ilke olduğu söylenebilir. Öğretmenler için bu ilke değerlendirildiğinde, kariyerin görev ve sorumluluk artırıcı bir özelliği bulunduğu ifade edilebilir.

Liyakat ilkesi ise, memurlukta ilerleme ve yükselmeyi yetenek esasına dayandırarak, memurları meslekte ilerleme anlamında güvenliğe sahip kılmayı ifade eder. Bu ilkedeki temel amaç memurluğa girişte ve meslek içinde yükselişte kayırcılığı ve partizanlığı önlemek olarak da değerlendirilmiştir (Günday, 2004, 527). Bu ilkeyle bağlantılı olarak son yıllarda kamu kesimine alınan memur ve öğretmenler için yapılan sınavlar, ilke amacına yönelik uygulamalar olarak değerlendirilebilir. Kamu kesiminde çalışacak öğretmenlerin, liyakat ilkesine göre atanmalarında eşit haklara sahip olduğu da belirtilebilir.

Çeşitli Ülkelerde Öğretmenlerin Özlük Hakları

Öğretmenlerin özlük hakları, öğretmenliğin meslek olarak kabul edilmesinden sonra önemsenmeye başlamış, özellikle yasal metinlerle düzenlenmiştir. Öğretmenlerin ders sürecinde, denetim sürecinde, okul içinde, sosyal yaşamda hakları bulunmalıdır. Farklı ülkelerde ve Türkiye’de öğretmenlere verilen haklar çeşitlidir. Her ülkenin, hatta her eyaletin

öğretmen yetiştirmesine, istihdam türüne göre öğretmenlere verdiği haklar farklıdır. Bu bölüme dünya ülkelerinde öğretmenlerin özlük haklarının gelişimi ve çeşitli ülkelerdeki öğretmen hakları üzerinde durulacaktır.

Dünyada öğretmenlerin özlük haklarının tarihi ve gelişimi öğretmenliğin bir meslek olarak gelişimine paralel ilerlemiştir. Orta Çağ ve öncesinde okul kurumundan sistemli bir örgüt olarak bahsetmek çok zordur. Bu çağlarda öğretmenler, zengin ve soylu ailelerin veya aristokratların çocukları için istekleri üzerine hizmet veren kişilerdir. Bu nedenle zorunlu eğitimden ve eğitimin kamu hizmeti olmasından bahsetmek 19. yüzyılın sonlarında mümkün olacaktır. Bu dönemde öğretmenler, ücretli şekilde işe alınan ve istenildiğinde işten çıkarılabilen bireyler olmuştur. Ancak 20. yüzyılın başlarında öğretmenler mahkemelerde, derneklerde ve yasal organlarda haklarını aramaya başlamışlardır (www.utea.org).

Amerika Birleşik Devletleri'nde Öğretmenlerin Özlük Hakları

Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) 1910'lu yıllarda, öğretmenler, karşı cinsle arkadaşlık etmemeye, akşam 8.00 ve sabah 6.00 saatleri arasında evde olmaya, arabalara yabancı kişilerle binmemeye, toplum içinde toplumsal sorunlar hakkında konuşmamaya söz vererek göreve başlamak zorundaydılar. I. Dünya Savaşı'ndan sonra da öğretmenlere benzeri kısıtlamalar uygulanmıştır. Örneğin bazı mahkemeler, karşı cinsiyle birlikte yaşadığı için öğretmeni işten çıkaran bir okulun kararını haklı bulmuştur (www.utea.org).

1960'larda Amerikan Ulusal Eğitim Derneği (NEA) ve benzeri kuruluşlar, öğretmen hakları için savaş vermeye başlamıştır. NEA ve Utah Eğitim Derneği (UTEA)'nın açtığı davalar öğretmenlerin Anayasa'dan başlayarak belirli haklara sahip olmasını desteklemiştir. Örneğin bir dava sonucunda öğretmenler toplum içinde toplumsal konular hakkında konuşabilme hakkına sahip olmuştur. Başka bir dava sonucunda öğretmenler işten çıkarılmadan profesyonel derneklere katılma ve hamileyken de çalışabilme hakkını kazanmışlardır. Bununla beraber artık okul yönetimi

öğretmenleri evlerindeki, tatildeki ve iş dışındaki davranışları nedeniyle işten çıkarma hakkına sahip değildir (www.utea.org).

Öğretmenlerin hakları ABD’de belirli yasa ve tüzük değişiklikleri ile güvenceye alınmaya başlamıştır. 1972’den itibaren yapılan sıralı yasa değişiklikleriyle sağlanan öğretmen hakları şunlardır (www.enotes.com; www.guidancechannel.com):

- Öğretmenlere Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi (Freedom of Discrimination)
- Akademik Özgürlük (Academic Freedom)
- Düşünce ve İfade Özgürlüğü (Freedom of Expression)
- Dernek Kurma ve Üye Olma Özgürlüğü (Freedom of Association)
- Din Özgürlüğü (Freedom of Religion)
- Özel Yaşamın Gizliliğini Koruyan Haklar (Privacy Rights)
- Hamile Öğretmenlerin İş Güvencesi (Pregnancy)
- Toplu Görüşme Hakkı (Collective Bargaining)

Bu genel ifadelerin yanında, ABD’de öğretmenlerin koşulları eyaletten eyalete değişmektedir. Bu durum öğretmenlerin ücret durumu ve özlük hakları için de geçerlidir. Öğretmenler işe genellikle bir yıllığına sözleşmeli olarak alınmakta ve emeklilik hakkını kazanmak için en az 5 yıl çalışma koşulu aranmaktadır (Snyder, 1953; Akt. Erdoğan, 2000, 82).

Avrupa Ülkelerinde Öğretmenlerin Özlük Hakları

Almanya’da ilk ve orta dereceli okul öğretmenleri üniversitelerde, sanat ve müzik kolejlerinde eğitim görürler ve genellikle iki dersin sınavı ile birlikte ve eğitim bilimlerinin birinci ve ikinci Staatsprüfung (devlet sınavı) sınavlarını geçerler. Öğretmenler genellikle eyaletler tarafından istihdam edilmektedir ve kanunlara göre devlet memuru statüsüne sahiptir (EURYDICE, 2005).

Avusturya’da ilköğretim öğretmenleri eyalet çalışanları statüsünde özel sözleşmeyle ya da genel çalışma esaslarına göre çalışırlar. Ortaöğretim öğretmenleri ise federal hükümete bağlı olarak özel sözleşmeyle çalışırlar.

Öğretmenlere yönelik sürekli hizmet içi eğitim faaliyetleri düzenlenir ve öğretmenlerin geliştirilmesi esası önemlidir (St. George, 2006; Akt. Memduhoğlu, 2007, 98).

Danimarka'da öğretmenler, okul öncesi, ilköğretim, lise ve meslek okulu düzeylerinde bir grup kontratı temelinde, memurlarinkine benzeyen koşullar altında istihdam edilmektedir. Burada meslek okulu öğretmenleri, atanmaları sonrası meslekte gelişme açısından, eğitimlerini iki yıl içerisinde uzmanlaşmış bir kuruma tamamlarlar (EURYDICE, 2005).

Fransa'da kamu kesimine ait ilk ve ortaokullarda görev yapan öğretmenler, bir lisans diplomasına (bakalorya sınavının ardından alınan üç yıllık üniversite eğitimi sonucunda hak kazanılır) veya uzman öğretmenlik (agrégation) söz konusu olduğunda bir yüksek lisans derecesine (bakaloryadan sonra dört yıllık üniversite eğitimi sonucunda hak kazanılır) sahip adayların katılımına açık bir sınav sonucunda işe alınan devlet memurlarıdır (EURYDICE, 2005). Ayrıca öğretmenlere hizmet içi eğitim yapılmaktadır ve tüm öğretmenlerin mesleki yaşamlarında en az 36 saat kursa gitmeleri zorunludur (Eurydice/eurybase.org, 2003; Akt. Erden, 2007, 186).

İngiltere'de öğretmenler devlet memuru statüsünde değildir. Okul öğretmenleri okulun türüne bağlı olarak ya yerel makamlar tarafından ya da bireysel kurumlar tarafından istihdam edilmektedirler. Diğer eğitim türlerindeki öğretmenler bireysel kurumların çalışanlarıdır. Bütün Birleşik Krallık ülkelerinde öğretmen olduktan sonra tamamlanması gereken çeşitli eğitimler mevcuttur ve bunlar genellikle devlet tarafından sağlanır (EURYDICE, 2005).

İtalya'da ilkokul öğretmenleri, genel konulara hakim öğretmenlerdir; ancak özel bir konu alanından da sorumludurlar. Ortaokul öğretmenleri uzman öğretmenlerdir. Öğretmenler, devlet memuru statüsündedir (EURYDICE, 2005). Öğretmenlere ayrıca hizmet içi eğitim kursları ile yeni öğretim yöntemleri ve eğitim alanında meydana gelen yeni gelişmeler kazandırılır (Eurybase, 2001; Akt. Yılmaz, 314).

İspanya’da kamu kuruluşlarında çalışan profesör ve öğretmenler genellikle devlet memurudur. Üniversiteler Organik Kanunu (LOU), 2001 yılında yürürlüğe girmiştir ve eşitlik, erdem ve kapasite ilkelerini garanti eden öğretim personeline yönelik yeni bir istihdam sistemi oluşturmuştur (EURYDICE, 2005).

İsveç’te öğretmenlerin sürekli istihdam edilebilmesi için eğitim alanında üniversitelerden mezun olmaları gerekmektedir. Bu gerekliliği yerine getirmeyen öğretmenler ise bir kerelik 12 ay için atanabilmektedirler. İsveç’te Belediye okulları ve bağımsız okul ayrımına bağlı olarak, belediye okulu öğretmenleri belediyeler tarafından istihdam edilmekte, bağımsız okullardaki öğretmenler ise okul tarafından istihdam edilmektedir. Öğretmenin işe alımına ilişkin kararlarda okul özerktir. Çalışma zamanı, maaş ve diğer çalışma koşullarına ilişkin mevzuat işveren ve öğretmen sendikaları arasında yapılan toplu sözleşmelerde ortaya koyulmuştur. Öğretmenlerin okul düzeyinde işveren ve (genellikle öğretmen sendikası tarafından temsil edilen) öğretmen tarafından müzakere edilen bireysel maaşları bulunmaktadır (EURYDICE, 2005).

Yunanistan’da okul öncesi ve ilkokul öğretmenleri dört senelik üniversite seviyesinde bir eğitim sonunda üniversiteden mezun olurlar. Ortaokul ve lise öğretmenleri uzmanlık alanları üstüne bir üniversite derecesine sahip olurlar ve üç aylık eğitim ve tanıtım kursu alırlar. Tüm okul öncesi, ilkokul ve ortaokul öğretmenleri devlet memurudur (EURYDICE, 2005).

Yukarıda ele alınan ülkelerde olduğu gibi, neredeyse tüm ülkelerde öğretmenlerin göreve başlamaları diploma esasına dayalıdır ve öğretmenler genellikle devlet memuru statüsünde görev yapmaktadır. Ayrıca tüm ülkelerde meslek sürecinde öğretmenlerin hizmet içi eğitim hakları bulunmaktadır.

Öğretmenlerin Özlük Hakları

Öğretmenlerin özlük haklarına ilişkin yapılan çalışmalar, genellikle personel hakları içerisinde yer bulmuştur. Öğretmenlerin birçok dünya ülkesinde ve Türkiye’de devlete bağlı çalışmaları nedeniyle bu konuya ilişkin yapılan değerlendirmeler ve araştırmalar kamu personellerinin haklarına paralel olarak ortaya konmuştur.

Humphreys öğretmenlerin sahip olması gereken hakları şu şekilde sıralamıştır (www.gillmcmillan.ie):

- Fiziksel, duygusal, sosyal, entelektüel, yaratıcı ve cinsel güvenlik isteme hakkı,
- Öğrencilerden, meslektaşlardan, yöneticilerden ve velilerden saygı görme hakkı,
- Düzen ve dikkat içeren bir atmosferde öğretim yapma hakkı,
- İhtiyaç duyulduğu zaman, yardım isteme hakkı,
- Okul yönetiminden etkili ve adil yönetim isteme hakkı,
- İstek ya da şikâyeti ifade etme hakkı,
- Herhangi bir hakkı verilmediğinde okul içi ve okul dışı kaynaklara ulaşma hakkı.

Genel olarak öğretmenlerin denetim sürecindeki hakları, Denetimde Öğretmen Hakları Bildirgesi’nde belirlenmiştir. Bu haklar Hyman (1986; Akt. Aydın, 2003, 120–122) tarafından aşağıdaki şekilde belirtilmiştir:

1. Mesleki Haklar:
 - a. Öğretmenler makul bir iş güvencesi hakkına sahiptir.
 - b. Öğretmenler iş performanslarını ortaya koyarken, işleri üzerinde makul bir düzeyde takdir hakkına sahiptirler.
 - c. Öğretmenler gerek mesleki konularda ve gerekse istihdama ilişkin konularda belli bir düzeyde kararlara katılma hakkına sahiptir.
2. Kanıtlama Hakları

- a. Öğretmenler haklarında verilen kararlarla ilgili kanıt isteme hakkına sahiptirler.
 - b. Öğretmenler uygun ölçütlere göre değerlendirilme hakkına sahiptirler.
 - c. Öğretmenler kanıtlanmamış şikâyetler, söylentiler ve dedikodulara göre değerlendirilemezler.
3. Sürece İlişkin Haklar
- a. Öğretmenler genel, kamusal ve kapsamlı standartlara göre değerlendirme hakkına sahiptirler.
 - b. Öğretmenler değerlendirilecekleri zamanın kendine bildirilmesi hakkına sahiptirler.
 - c. Öğretmenler denetim sonuçlarını bilme hakkına sahiptirler.
 - d. Öğretmenler, denetim sürecine ve sonuçlarına uygun yollarla tepki gösterme hakkına sahiptirler.
 - e. Öğretmenler, kendisine aykırı gelen kararlara karşı bir üst makama başvurma; tarafsız ve alanda yeterli bir yetkilinin görüşlerini dikkate alması hakkına sahiptirler.
 - f. Öğretmenler planlı ve düzenli bir denetim görme hakkına sahiptir.
4. Diğer İnsani ve Yurttaşlık Hakları
- a. Öğretmenler insan onuruna yakışır bir denetim hakkına sahiptirler.
 - b. Öğretmenler denetim sonuçlarının özel ve gizli tutulması hakkına sahiptirler.
 - c. Öğretmenler denetim sürecinin mesleki etkinliklerini gereksiz yere, izinsiz ve zorla kesintiye uğratılmasına izin vermeme hakkına sahiptirler.
 - d. Öğretmenler özel yaşamlarının ilgisiz bölümlerinin değerlendirmeden ayrı tutulması hakkına sahiptirler.
 - e. Öğretmenler, denetimin yasal amaçları dışında olan, zorla ulaşılmaya çalışılan amaçların denetime kullanılmaması hakkına sahiptir.
 - f. Öğretmenler ayrımcılığın uygulanmadığı bir ölçüt ve sürece göre değerlendirme hakkına sahiptir.
 - g. Öğretmenler yasadışı ve genel kabul görmeyen anlayışlara göre değerlendirilmeme hakkına sahiptirler.
 - h. Öğretmenler performanslarının bütün yönlerinin ayrıntılı biçime, dürüst, adil ve tutarlı olarak değerlendirilmesi hakkına sahiptirler.

Bunların yanında Uluslar Arası Çalışma Örgütü (ILO) ve Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO)'nun 5 Ekim 1966 tarihli Öğretmenlerin Statüsü ile İlgili Tavsiye Kararı bulunmaktadır. Bu uluslar arası yasal metinde öğretmenlerin sahip olması gereken haklara da yer verilmiştir (m. 23–46; web.inonu.edu.tr). Bu haklar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Öğretmenler görevlerinin yerine getirilmesinde “akademik özgürlük”ten yararlanmalıdırlar,
- Öğretmenler ve öğretmen örgütleri yeni programların, ders kitaplarının ve öğretim araç ve gereçlerinin hazırlanmasına katılabilmelilerdir,
- Öğretmenin haksız olduğunu düşündüğü bir değerlendirmeye karşı başvuru hakkı olmalıdır,
- Öğretmenden herhangi bir kişinin, işi dolayısıyla yakınması durumunda, öğretmenin tüm kendini savunma hakları bulunmalıdır,
- Öğretmenler tüm yurttaşların yararlandığı yurttaşlık haklarını kullanmakta özgür olmalıdır,
- Öğretmen bir kamusal yükümlülükle görevinden ayrıldığında, kıdem ve emekli aylığı hakları korunmalıdır,
- Öğretmenlerin aylıkları ve çalışma koşulları, öğretmen örgütleriyle işverenler arasında toplu görüşmelere yoluyla belirlenmelidir ve bu hakları yasal güvence altına alınmalıdır.

Türkiye’de ise öğretmen hakları konusunda pek fazla çalışma bulunmamaktadır. Ancak son dönemde, sözleşmeli öğretmenlik, ücretli öğretmenlik gibi istihdam uygulamalarının başlamasıyla öğretmenlerin özlük hakları daha fazla irdelenmeye başlanmıştır.

Türkiye, öğretmenler açısından “Öğretmenlerin Statüsü ile İlgili Tavsiye Kararı”nı imzalamış olsa da, uygulamada öğretmen haklarına yeterince önem verilmediği görülmektedir (Kaymak, 2007). Kaymak (2007), öğretmenlerin sahip olması gereken hakları şu şekilde sıralamıştır:

- Öğretmenin kalabalık olmayan sınıflarda ders yapma,

- Öğretmenin işiyle ilgili hazırlıkları okulda ve uygun ortamda yapma,
- Yeterli derecede eğitim materyalleriyle donatılmış bir ortamda ders yapma,
- Normal bir yaşam sürdürecekt kadar ücret alma,
- Ders programlarının ve öğretim yöntemlerinin belirlenmesinde ve okulda eğitimle ilgili alınacak kararlarda söz hakkı ve belirleyici olma,

Yukarıdaki haklar değerlendirildiğinde öğretmenlerin mesleki haklarının okul içinde olan ve yönetime katılan kısımlarını ve mali haklarını kapsadığı görülmektedir. Ancak öğretmenlerin sahip olması gereken korunma hakları ve sosyal haklar da bulunması gerektiği söylenebilir.

Öğretmenlerin toplumsal konumunu belirleyen ölçütlerden birisi de öğretmenlerin haklarıdır. Öğretmenlik mesleğinin daha nitelikli olabilmesi için haklarının iyileştirilmesi gerekmektedir. Öğretmenlerin ücretlerinin düşüklüğü toplumsal konumunu olumsuz etkilemektedir. Öğretmenin ücret hakkının (mali haklarının) gerektiği şekilde verilmesi gerekmektedir. Öğretmenlerin ücretleri Cumhuriyet döneminden bu yana değer açısından neredeyse yarı yarıya düşmüştür (Ataüenal, 2000, 101).

Öğretmenlikte yükselme olanaklarının bulunması öğretmene verilmesi gereken haklardandır. Öğretmenlikte yükselme objektif ölçülere bağlanmalı ve öğretmenler özendirilmelidir (Ataüenal, 2000, 103).

Öğretmenlerin kendini geliştirme hakları bulunduğundan, öğretmenlerin kısa süreli de olsa, yurt dışında inceleme ve gözlem yapmasına olanak sağlanmalıdır. Öğretmenler kendileri ile ilgili uygulamalarda verilen kararlara ortak olma hakkına sahiptir. Bu nedenle öğretmenlerin, kendileri ve meslekleriyle ilgili konularda yetkili karar verme organları içinde görüşleri alınmalıdır (Ataüenal, 2000, 103).

Türkiye’de Öğretmenlerin Özlük Hakları

Türkiye’de öğretmenlerin özlük hakları yönetim tarafından yasal metinler yoluyla belirlenmiştir. Öğretmenlerin özlük hakları zaman içerisinde, talep edilerek yasal metinlerde yer almaya başlamıştır. Öğretmenlerin özlük haklarının günümüzdeki son halini incelemeden önce zaman içindeki değişimini ele almak gerekmektedir.

Ülkemizde öğretmenlerin özlük haklarının gündeme gelmesi öğretmenliğin meslekleşme süreciyle paralellik göstermektedir. Osmanlı Devleti Tanzimat Döneminde öğretmenleri mesleki bir eğitimle yetiştiren Darümuallimin bu sürece olumlu katkılar yapmıştır. Bu okulun öğrencileri 1860 yılında yazdıkları dilekçe ile okullarından mezun olmayan kişilerin de öğretmen olarak görevlendirilmesini sadrazama şikâyet etmişlerdir. Bu, tarihimizde öğretmenliği meslek olarak gündeme getiren ilk olaylardan birisidir (Akyüz, 2004, 171).

Osmanlı Devleti Mutlakîyet Döneminde ise öğretmenliğin meslekleşmesi açısından çok önemli bir talimat çıkarılmıştır. Bu talimatta, öğretmenlerin, sürekli (kadrolu) ve geçici olmak üzere iki farklı çalışma şekline söz edilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin okutacağı ders grupları belirlenerek, kendi alanlarıyla ilişkili olmayan derslere girmemeleri gerektiği belirtilmiştir. Bu talimatta günümüze kadar süregelen “meslekte asıl olan öğretmenliktir” anlayışı yer almıştır. Buna göre öğretmenlerin belirli şartları sağladıklarında görevlerinde yükselerek, eğitim yöneticiliği görevi alabilecekleri belirtilmiştir (Akyüz, 2004, 230).

Osmanlı Devletinde öğretmen hakları ile ilgili bir başka gelişme mesleki örgütlenme alanında olmuştur. Meşrutiyet Dönemi’nde öğretmenler ilk kez mesleki örgütler kurmuşlardır (Akyüz, 2004, 242). Bu örgütlerde, öğretmenlerin özlük haklarını iyileştirmek için çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Öğretmenlerin maaşlarının arttırılması, kıdem listelerinin düzenlenerek Eğitim Bakanlığı’na yardım edilmesi ve meslekleşme sorunlarıyla ilgilenmek örgütlerin çalışmalarındandır (Akyüz, 2004, 263).

Öğretmenlerin özlük hakları konusunda çeşitli Osmanlı eğitimcilerinin de katkıları olmuştur. Bunlardan, İstanbul Eğitim Müdürlüğü de yapmış olan Satı Bey, öğretmenlerin hizmet içi eğitimleri konusunda çalışmalar yürütmüş ve çeşitli hizmet içi eğitimleri uygulamıştır. İki dönem Eğitim Bakanlığı yapmış Emrullah Efendi ise, geçici öğretmenlik uygulamasını kaldırarak meslekleşme sürecine katkıda bulunmuştur. Ayrıca öğretmenlerin maaşlarının artırılması konusunda çalışmalar yapmıştır (Akyüz, 2004, 275–278).

Cumhuriyet döneminde ise öğretmenlerin özlük haklarında yapılan önemli bir değişiklik öğretmen maaşlarına ilişkindir. Öğretmenler 1948 yılına kadar maaşlarını çalıştıkları yerel yönetimlerden almaktayken, 1948 yılından itibaren maaşları devlet bütçesinden ödenmeye başlamıştır. Bu durumun öğretmenlere maaş güvencesi sağladığı söylenebilir (Akyüz, 2004, 298).

Öğretmenlerin özlük hakları, ülkemizde uygulanan beş yıllık kalkınma planlarının bazıları içerisinde yer almıştır. 1963–1967 yılları arasında uygulanan birinci beş yıllık kalkınma planında öğretmen başına düşen öğrenci sayısını azaltmak ve ek ders ücretlerinin artırılması gibi özlük hakları iyileştirmeleri göze çarpmaktadır (Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, 458).

1985–1989 yılları arasında uygulanan Beşinci, 1990–1994 yılları arasında uygulanan Altıncı ve 2001–2005 yılları arasında uygulanan Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planlarında ise öğretmenlerin işbaşında yetiştirilmesine yönelik hizmet içi eğitimlerin uygulanması, bu eğitimlerin gerektiğinde hizmet öncesinde de verilmesi planlanmıştır. Ayrıca Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında öğretmenlerin alacakları hizmet içi eğitimin özlük haklarına da yansıtılacağından söz edilmiştir (Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, 141; Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı, 294; Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, 83). Bu planlarda öğretmenlerin hizmet içi eğitim hakkının vurgulandığı söylenebilir.

Kalkınma planlarından birisi de 2007–2013 yılları arasında uygulanması planlanan Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı'dır. Bu planda

da öğretmenlerin özlük haklarına ilişkin bazı ifadeler yer almıştır. Öğretmenlerin özlük haklarında hizmet yaptıkları yerleşim yerleri ve hizmet şartları itibarıyla farklılaşmaya gidileceği belirtilmiştir. Bu ifade ile farklı yerleşim bölgelerinde görev yapan öğretmenlerin, konut, hizmet puanı gibi haklarının farklılaşması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca aynı planda öğretmenler için gerekli hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimin yapılması kararlaştırılmıştır (Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı, 94)

Ülkemizde öğretmenlerin özlük haklarına vurgu yapan metinler arasında “Hükümet Programları” sayılabilir. Hükümet programları incelendiğinde öğretmenlerin özlük haklarına ilişkin ilk ifadenin 1971 yılında kurulan 33. hükümet programında yer aldığı görülmektedir. Burada öğretmenlerin güven ve huzur içinde çalışmasını sağlayacak tedbirler yanında, “çalışma güvenliğinin sarsılmasına izin verilmeyecektir” ifadesi de yer almaktadır. (www.tbmm.gov.tr).

1975 yılında kurulan 39. hükümetin de programında öğretmenlerin meslek içi eğitim ve ilerlemelerinin sağlanmasına gayret edileceği ve öğretmenlere yeni yöntem ve araçların öğretilmesi konusunda çalışmalar yapılacağı belirtilmiştir (www.tbmm.gov.tr).

Öğretmenlerin manevi ve maddi huzur içinde çalışabilmelerinin güvence altına alınacağı ifadesi 1977 yılında kurulan 40. hükümetin programında da yer almıştır. Bununla birlikte aynı programda “Öğretmenlerin kendilerini sürekli yenileyebilmeleri kolaylaştırılacaktır” ifadesi ile öğretmenlerin eğitim hakkının vurgulandığı söylenebilir (www.tbmm.gov.tr).

1977 yılında kurulan 41. hükümetin programında ise, öğretmenlerin mesken, emeklilik, hizmet süreleri ve ücret konuları başta olmak üzere ihtiyaç ve sıkıntılarının giderilmesi hedeflenmiştir. Ayrıca öğretmenlerin özlük ve sosyal hakları ile ilgili kanunların çıkarılacağından söz edilmiştir (www.tbmm.gov.tr).

1979 yılındaki 43. hükümet ise programında öğretmenlerin başta konut olmak üzere sosyal ihtiyaçlarının karşılanacağını belirtmiştir. Bunun yanında öğretmenlerin çocuklarına da görgü ve bilgilerini artırmaları için gerekli olanakların sağlanacağından bahsedilmiştir (www.tbmm.gov.tr).

1989 yılında kurulan 47. hükümetin programında da öğretmenlerin meslek içinde eğitilmeleri vurgulanarak, devamlı gelişmelerini sağlamaya dönük tedbirlerin alınacağı belirtilmiştir (www.tbmm.gov.tr).

1991 yılında kurulan 49. hükümetin programında öğretmenlerin önemli özlük haklarından olan sendika hakkından bahsedilmiştir. Programda, öğretmenlerin sendika kurmaları için gerekli Anayasal değişikliklerin yapılacağı belirtilmiştir (www.tbmm.gov.tr).

Öğretmenlerin özlük hakları Milli Eğitim Şura'larında da ele alınmıştır. İki 1939 yılında yapılan Milli Eğitim Şurası'nın 2006 yılında on yedincisi gerçekleşmiştir. Özellikle bazı şuralarda öğretmenlik mesleği ve öğretmenlerin özlük hakları üzerinde durulmuştur. 1982 yılında yapılan XI. Milli Eğitim Şurası'nda öğretmenlerin hizmet içi eğitim haklarına vurgu yapılmıştır. Ayrıca şurada öğretmenlerin çalışma koşulları ve maaşlarının iyileştirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Konut hakkı, sosyal tesis ihtiyacı, doğum yapan öğretmene bir yıl ücretsiz izin ve lisansüstü eğitimin kolaylaştırılması konusunda görüş bildirilmiştir. Bu şurada farklı olarak öğretmenlere "çocuk okutma yardımı" adıyla bir mali destekten ve öğretmen hastaneleri kurulması gerektiğinden bahsedilmiştir.

1988 yılında gerçekleştirilen XII. Milli Eğitim Şurası'nda, öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerinde başarılı olmaları durumunda, bu başarılarının özlük haklarına yansıtılması ve üst görevlere getirilmelerinde dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca her öğretmenin en az üç yılda bir hizmet içi eğitimden geçirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Mahrumiyet bölgelerinde çalışan öğretmenler için konut tahsisi ve kira bedelleri verilmesi kararlaştırılmıştır. Öğretmenlerin belediye araçlarına ücretsiz binmeleri ve diğer ulaşım araçlarında da yarı fiyatla ücret vermesi gerektiği belirtilmiştir.

1996 yılında gerçekleştirilen XV. Milli Eğitim Şurası'nda öğretmenlerin gelişimi konusu sıklıkla ele alınmıştır. Öğretmenlerin önünün açılması, beceri yönünden gelişimine olanak sağlanması ve kendini geliştirmek isteyen öğretmenlere gereken eğitim fırsatlarının sağlanması kararlaştırılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin yüksek lisans ve doktora yönlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Mali bir düzenleme olarak da, yatılı okullarda nöbet hizmetlerinin ücret karşılığı yapılması gerektiği belirtilmiştir.

1999 yılında yapılan XVI. Milli Eğitim Şurası'nda öğretmenlerin özlük haklarından üç tanesine değinilmiştir. Buna göre, öğretmenlerin yaptıkları eğitici kol etkinliklerinden ücret almaları kararlaştırılmıştır. Öğretmenlerin sendika kurmalarına uygun şekilde kanuni düzenleme yapılacağı da belirtilmiştir. 1996 yılındaki karara paralel bir biçimde öğretmenlerin katıldıkları hizmet içi eğitimlerin kredilendirilmesi ve bu eğitimlerin özlük haklarına yansıtılması gerektiği de belirtilmiştir.

Ülkemizde öğretmenlerin özlük haklarının gelişimi üzerinde durduktan sonra bu haklara kaynaklık eden yasal metinlerden söz etmek gerekmektedir. Ülkemizde öğretmenler kamu kesimine bağlı olarak istihdam edildiklerinden, memur statüsü ile çalışmaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin özlük haklarına kaynaklık eden yasal metinler 1982 Anayasası, 1965 tarihli DMK ve Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı yasal düzenlemelerdir. Bu metinlerde memurların ve dolayısıyla öğretmenlerin hakları ayrıntılı bir biçime ele alınarak açıklanmıştır.

1982 Anayasası'nda Öğretmenlerin Özlük Hakları

1982 Anayasasında, öğretmenleri kapsayacak şekilde kamu hizmeti görevlisi ibaresi kullanılmaktadır. Anayasada kamu görevlileri ile dikkati çeken haklardan birisi, görevlilere disiplin kovuşturmasında güvence verilmesidir. Bu güvence, savunma hakkı tanıma, kanunun gösterdiği

istisnalar dışında, yönetimin izni olmadan kovuşturma açılmama olarak açıklanmıştır (m. 129).

“Çalışanlar ve işverenler önceden izin almaksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma, bunlara serbestçe üye olma, üyelikten serbeste çekilme hakkına sahiptir” denerek, kamu görevlileri için de sendika hakkından bahsedilmiştir (m. 51).

Bu hükümlerin dışında kamu görevlilerinin hakları ayrıntıları ile ele alınmamış, genelde 657 Sayılı DMK’ ya göndermeler yapılmıştır.

657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu ve İlgili Yönetmeliklerde Öğretmenlerin Özlük Hakları

Bu kanunda düzenlenmiş olan haklar, devlet memurlarının tamamını ilgilendirdiğinden oldukça önemlidir. Özellikle kamu kesiminde çalışan öğretmenler için DMK ve ilgili yönetmelikler dışında, düzenlenmiş az sayıda özlük hakkından bahsedilebilir.

657 Sayılı DMK’ da öğretmenlerin hakları ayrı şekilde değil, memurların hakları olarak ele alınmıştır. Bu haklar mesleki haklar, mali haklar, korunma hakları ve sosyal haklar olmak üzere dört farklı grupta değerlendirilebilir.

Mesleki Haklar

Bu haklar memurun mesleği ile alakalı olan haklarıdır. Bu bölümde sırasıyla güvenlik hakkı, hizmet hakkı, izin hakkı, dava hakkı, terfi hakkı, sendika hakkı, çekilme hakkı ve sınıf değiştirme hakkı üzerinde durulmuştur.

Güvenlik Hakkı. Öğretmenlere, memurluk mesleklerinden dolayı, belirli koşullar altında meslek güvenliği verilmiştir. Burada güvence, kanunda yazılı haller dışında devlet memurunun -öğretmenin- memurluğuna son verilemeyeceği, aylık ve diğer haklarının alınamayacağını ifade eder (m. 18). Bu hak öğretmenler için asli görevlerini yerine getirmeleri açısından önemlidir

ve öğretmenlik bu anlamda güvenceli bir meslektir denilebilir. Ancak son yıllardaki sözleşmeli ve bazı dönemlerde ücretli öğretmenlik uygulaması güvence konusunda aynı özelliklere sahip değildir. Kamu kesiminde çalışıyor olmasına rağmen, sözleşmeli öğretmenlerin bazı haklarının kısıtlanması ve gelecek konusundaki belirsizlik yüzünden meslek güvencesine sahip olmadıkları söylenebilir.

Hizmet Hakkı. Hizmet, öğretmenler için bir ödev olduğu kadar, hak olarak da değerlendirilebilir. Bu hakkın kapsamı, öğretmenin kendi sınıfı (eğitim-öğretim) ve derecesinin altında bir görevde çalıştırılmayacağıdır (m. 45). Basit bir örnek verilirse, öğretmenlerin ders anlatma hakkı elinden alınamaz, ders anlatması engellenemez; kanunen bu hizmeti verme hakkı öğretmene verilmiştir.

İzin Hakkı. Öğretmenlik belirli saatlerde çalışma yerinde bulunulması zorunlu bir meslektir. Kanun bazı hallerde öğretmenlerin izin hakkına sahip olduğunu hükme bağlamıştır (m. 102).

a) Yıllık izin. Tüm memurlara verilen izinlerden yıllık izin, öğretmenlere verilmemiştir. Bu özel durumun nedeni, öğretmenlerin yaz tatili ve iki öğretim dönemi arasındaki dinlenme tatiline sahip olmasıdır. Öğretmenlere ayrıca yıllık izin hakkı tanınmamıştır (m. 103).

b) Mazeret izni. 657 sayılı DMK' da belirtilen, öğretmenlerin yararlanabileceği izinlerden birisi "mazeret iznidir". Bu izin türünde yönetimin takdiri yoktur. Kanunda iznin türleri, süreleri ve koşulları belirlenmiştir. Bu iznin kullanılabilmesi için öğretmen tarafından talep edilmesi gerekir (m. 104).

Mazeret izinlerinden "doğum izni", kadın öğretmenler için, doğumdan önce 8 hafta, doğumdan sonra 8 hafta olmak üzere, toplam 16 haftadır. Doğuma üç hafta kalana kadar çalışan öğretmenin kalan doğum izni,

doğumdan sonraki iznine eklenebilir. Ayrıca bir yaşından küçük çocukların emzirilmesi için günde 1,5 saat süt izni verilir. Erkek öğretmenlere de eşlerinin doğum yapması durumunda, istekleri üzerine, 3 gün izin verilir.

Öğretmenin, kendinin veya çocuğunun evlenmesi; annesinin, babasının, eşinin, kardeşinin veya çocuğunun ölmesi durumunda, istenmesi üzerine öğretmene 5 gün izin verilir.

Yukarıda sayılanlar dışında, kanunda öğretmenlerin yararlanamadıkları bir izin türünden daha bahsedilmiştir. Bu mazeret izin türünde, amir-yönetim-yönetici takdiri mazeret izni için önemlidir. Öğretmenler için bu durum bazen zorluk çıkarabilmektedir. Öğretmenler kanunda belirtilen haller dışında izin alamamaktadır.

c) Hastalık izni. Öğretmenler, on yıla kadar olan hizmetleri için 6 aya kadar, on yıl ve daha fazla hizmeti olması durumunda ise 12 aya kadar hastalık izni alabilir. Bu izin verilecek sağlık raporlarına bağlıdır ve izin süresince öğretmenin özlük haklarına dokunulamaz (m. 105).

d) Aylıksız izin. Öğretmenlerin kullanabilecekleri izin türlerinden biri de, aylıksız izindir (m.108). Aylıksız izin, öğretmenin yakın akrabalarından (eş, çocuk, anne, baba, kardeş) birinin ağır bir kaza geçirmesi veya önemli bir hastalığa tutulması durumunda en çok 6 aya kadar alınabilir.

Herhangi bir neden olmaksızın, on hizmet yılını tamamlamış olan öğretmenlere bir defada kullanılmak üzere 6 aya kadar aylıksız izin verilebilir.

Doğum yapan kadın öğretmenlere istekleri halinde mazeret izinlerinin sonuna eklenmek üzere, 12 aya kadar aylıksız izin verilebilir.

Yetiştirilmek veya hizmet etmek üzere yurt dışına gönderilen memurların öğretmen eşlerine en çok 4 yıla kadar aylıksız izin verilebilir.

Öğretmenlerin, askerlikte geçirdikleri süreler de aylıksız izin kapsamındadır. Öğretmenlerin askerlikleri boyunca görev yerleri saklı kalır ve askerlik dönüşü eski görev yerlerinde mesleklerine devam ederler (m. 108). Bu maddeye ilişkin “askerlik dönüşü eski görevine iade edilmeyen bir memurun tüm zararlarının yönetimce karşılanması gerektiği hakkında” Danıştay kararı da bulunmaktadır (Ünver, Kahramanoğlu ve Kardoğan, 2005).

Müracaat, Şikâyet ve Dava Açma Hakkı. Kanunda geçen müracaat, şikâyet ve dava hakkı, hem korunma hakkı, hem de mesleki bir hak olarak ele alınabilir. Kanuna göre, öğretmenler, üstleri veya kurumları tarafından kendilerine uygulanan yönetsel eylem ve işlemlerden dolayı şikâyet etme ve dava açma hakkına sahiptir (m. 21). Bilindiği gibi Anayasa, yönetimin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olduğunu belirtmiştir. Öğretmenler kendi kurumlarına karşı, kişisel hak ve çıkarlarının etkilenmesinden dolayı dava açabilirler; üstlerine gerek kişisel, gerek yönetimin işleyişi ile ilgili konularda şikâyetle bulunabilirler. Şikâyetler söz veya yazı ile en yakın üstten başlayarak sıraya uygun olarak yakınılan üst atlanarak yapılır (m. 21). Memurların topluca yakınmaları yasaktır (m. 26).

Öğretmenlerin şikâyet ve müracaat hakkına ilişkin hükümler içeren diğer bir yasal metin de 1983 tarihli “Devlet Memurlarının Şikâyet ve Müracaatları Hakkında Yönetmelik (DMŞMHY)”tır. Bu yönetmeliğe göre, öğretmenler amirleri veya kurumları hakkında şikâyetlerini, söz veya yazı ile şikâyet edilen amir atlanarak, en yakın amire bildirebilirler. Burada karar yetkisi şikâyet edilen amirin ilk disiplin amirindedir. Örneğin, şikâyet edilen okul müdürü için disiplin amiri İlçe Milli Eğitim Şube Müdürlerinden biri ise, karar yetkisi sahibi Şube Müdürü’dür. Şikâyet dilekçesi karar merciine ulaştıktan sonra 30 gün içersinde kararın verilmesi şarttır. Öğretmenlerin

müracaatları için de yönetmeliğin şikayetler hakkındaki hükümleri geçerlidir (Ünver vd., 2005, 302).

Terfi Hakkı. Tüm memurların olduğu gibi öğretmenlerin de ilerleme ve yükselme hakları bulunmaktadır. Öğretmenler son uygulamaya göre mesleğe, 9. derecenin, 1. kademesinden başlamaktadırlar. Özel olarak “teknik öğretmen” sıfatıyla ataması yapılanlar, 8. derecenin 1. kademesinden; lise öğrenimini yabancı dil ağırlıklı bir lisede tamamlayan öğretmenler ise 9. derecenin 2. kademesinden göreve başlamaktadırlar. Öğretmenler her yıl yatay olarak bir kademe, üç yılda bir de dikey olarak bir derece almaktadırlar. Kalkınmada birinci derecede öncelikli yerlerde çalışan öğretmenler her yıl iki yatay kademe almaktadırlar (m. 64–68). Kanun ayrıca, Eğitim ve Öğretim sınıfında çalışanların yönetsel göreve atanmaları durumunda, görev kendi derecelerinden yüksek bir derece gerektirse de aylıklarının idari görev aylıkları gibi ödenmesini hükme bağlamıştır (m. 69).

Terfi hakkı için özel bir koşul bulunmamakta ve ceza, memurluktan çekilme gibi haller dışında mutlak bir hak olarak öğretmene verilmektedir. Bu hak üzerinde yönetimin herhangi bir yetkisi yoktur; tüm terfiler sırayla ve atama tarihine, toplu onay koşullarına uygun olarak yapılır.

Sendika Hakkı. Öğretmenler sendika kurma ve kurulmuş sendikalara üye olma hakkına sahiptir (m. 22). Öğretmenlerin sendika kurmaları ve sendikalara üye olma esasları 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu ile hükme bağlanmıştır.

4688 Sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu (KGSK). Sendikalar, kamu görevlilerinin ekonomik, sosyal ve mesleki haklarını korumak ve geliştirmek için oluşturulan tüzel kişilikler olarak tanımlanmıştır (KGSK, m. 3). Kanunda sendika kurabilecek hizmet kollarından biri “Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri” olarak belirtilerek (KGSK, m. 5), öğretmenlere üye olma

serbestliği getirilmiştir (KGSK, m. 14). Sendika üyesi öğretmenler, üyelikten serbestçe çekilme hakkına da sahiptir (KGSK, m.16). Sendika üyesi öğretmenler ders saatleri ve görevleri dışında sendika ve konfederasyonlarının kanunda belirtilen faaliyetlerine katılma hakkına sahiptir. Bu faaliyetlere katılmalarından dolayı öğretmenler farklı bir işleme tabi tutulamaz, görevine son verilemez (KGSK, m. 18).

Çekilme Hakkı. İstifa hakkı olarak da ifade edilebilecek bu hak, öğretmenlerin memurluktan istifa edebilmelerine olanak tanımıştır (m. 20).

Sınıf Değiştirme Hakkı. 657 sayılı DMK’ da yer bulan bu hak, öğretmenlerin eşit derece ve kademeler arasında, memuriyet sınıflarını değiştirebilmelerine olanak vermiştir (m. 71). Öğretmenler için sınıf değiştirme hakkının, eğitim ve öğretim hizmetleri sınıfı ile genel yönetim hizmetleri sınıfları arasında olabileceğine ilişkin Danıştay kararı bulunmaktadır (Ünver vd., 2005, 71). Bir öğretmen sınıf değiştirmek istediğinde sadece genel yönetim hizmetleri sınıfında kendine uyan kadro, derece ve kademe bulunması durumunda sınıf değiştirebilmektedir.

Mali Haklar

Bu haklar öğretmenlerin ekonomik hak ve güvencelerini kapsamaktadır. Bu bölüme sırasıyla aylık ve ders görevi ücreti hakkı, yolluk hakkı, eğitim, öğretim tazminatı, emekli maaşı ve emekli ikramiyesi, dul ve yetim aylığı hakkı, yabancı dil tazminatı üzerinde durulacaktır.

Aylık ve Ders Görevi Ücreti Hakkı. Öğretmenler için aylık hakkı, kanunda belirtilen, “memurlara hizmetlerinin karşılığında, kadroya dayanılarak aylık ödenen para” olarak tanımlanmıştır (m. 147). Ders görevi ücreti ise, sadece eğitim ve öğretim hizmetleri sınıfına has olup, ders saati itibariyle ödenen parayı ifade eder (m. 176).

Aylık, öğretmenlere her ayın on beşinde, ders görevi ücreti ise her ayın başında ödenir. Ders görevi ücreti, ileriki bölümlerde ayrıntılı olarak ele alınacak olan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir karar ile düzenlenmiştir.

Yolluk Hakkı. Öğretmenlerin gerek yurt içinde, gerekse yurt dışında geçici olarak görevlendirilmeleri veya görev yerlerinin değiştirilmesi durumunda öğretmenlere, aylıklarından başka, Harcırah Kanunu ve Bütçe kanunu uyarınca yolluk ödenir (m.177). Yolluk, gündelikle birlikte gerçek yol giderlerini kapsar.

Ancak, 6245 sayılı Harcırah Kanunu 31.07.2003 tarihli 4969 sayılı kanunla değiştirilmiş ve yolluk hakkı önemli ölçüde kısıtlanmıştır. Yeni düzenlemeye göre ilk defa veya yeniden ataması yapılan öğretmenler ile bunların aile fertlerine söz konusu atamalara bağlı olarak harcırah ödenmeyecektir. Naklen ataması yapılanlardan ise, sadece ilgili kurumca zorunlu ataması yapılanlara, başka bir ifade ile kişinin isteğine bağlı olmaksızın kurumlarınca doğrudan ataması yapılanlara harcırah ödenecektir. Bunun dışında öğretmen yazılı olarak yolluk talep etmezse, diğer sebeplerle (eş durumu, öğrenim durumu, geçici görevlendirme, sağlık sebepleri ve benzeri mazeretlere dayalı) gerçekleştirilen atamalar için harcırah ödenmeyecektir (Tanbay, 2007).

Eğitim, Öğretim Tazminatı. Yalnızca eğitim ve öğretim sınıfına ait mali bir hak olan Eğitim, Öğretim Tazminatı DMK' da hükme bağlanmıştır (m. 152/B). Öğretmenlere, genellikle eğitim, öğretim yılı başında Bakanlar Kurulu'nun belirlediği bir miktar üzerinden bu tazminat ödenir. Ödenen tazminatın, 2008–2009 eğitim öğretim yılı için 475 YTL olduğu düşünüldüğünde, bir sene boyunca bir öğretmenin eğitim ve öğretim için yaptığı harcamalarını karşılayacak şekilde olmadığı söylenebilir.

Emekli Maaşı ve Emekli İkramesi. Öğretmenlerin hizmetleri sonunda, emekli statüsüne girmeleri ile hak ettikleri aylığa, emekli maaşı

denir. Emekli maaşı, Emeklilik Kanun'larına ve "Emekli Aylığı ve İkramiyesinin Hesaplanmasında Dikkate Alınacak Unsurlar"a bağlı olarak hesaplanır (Ünver vd., 2005, 549).

Emekli ikramiyesi ise, öğretmen her bir hizmet yılı için bir maaş tutarında olmak üzere ödenen ikramiye olarak belirtilmiştir. Ancak 30 yıldan fazla yapılan hizmetler emekli ikramiyesi açısından değerlendirmeye alınmaz (Günday, 2004, 550).

Dul ve Yetim Aylığı Hakkı. Ölen öğretmenin geride kalan anne, baba, eş ve çocuklarına verilen maaşa denir. Bu haktan yararlanmada eşin dul, çocukların evlenmemiş olması, anne ve babanın ise muhtaç duruma olması koşulu aranmaktadır (Günday, 2004, 550).

Yabancı Dil Tazminatı. Öğretmenlerden Kamu Personeli Dil Sınavı'na (KPDS) katılarak, 70 ve üzeri puan almış olanlar, belirlenen puan aralıklarına göre Yabancı Dil Tazminatı almaya hak kazanırlar. Bu tazminat "Yabancı Dil Tazminatı Miktarının Tespitine İlişkin Esaslar"a göre belirlenir (570 Sayılı KHK; Ünver vd., 2005, 580).

Korunma Hakları

Bu haklar öğretmenlerin görevlerini yerine getirirken korunmaları gereken durumlardaki hak ve güvencelerini kapsamaktadır. Bu bölümde sırasıyla isnat ve iftiralara karşı korunma hakkı, yargılanma durumunda öğretmenin sahip olduğu haklar ve olumsuz sicil raporlarına itiraz hakkı üzerinde durulacaktır

İsnat ve İftiralara Karşı Korunma. Öğretmenler hakkında ihbar ve şikâyetler, uydurma bir suç isnadı suretiyle yapıldığında ve soruşturma veya yargılamanın tabi olduğu kanuni işlem sonucunda bu ihbar ve şikâyetlerin doğru olmadığına kanıtlanması durumunda, merkezde öğretmenin en büyük amiri, illerde Valiler, isnatta bulunanlar hakkında Kamu Davası açılmasını Cumhuriyet Savcılığından isterler (m. 25). Bu hak sayesinde, öğretmenler

asılsız iftira ve şikâyetlere karşı korunmakta ve öğretmene kamu desteği sağlanmaktadır.

Öğretmenin Yargılanması Durumunda Hakları. Devlet memurlarının görevlerinden dolayı TCK anlamında suç işlemeleri halinde, işledikleri suçlardan dolayı soruşturma ve kovuşturma yapılması ve haklarında dava açılması “4483 Sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun” hükümlerine tabidir (m. 24). Bu kanuna göre; memurların görevlerinden dolayı (görevden kaynaklanan suçlar) suç işlemeleri halinde polis ve savcılık doğrudan adli soruşturma yapamaz (Suçüstü halleri, Adli Görev sırasında işlenen suçlar ve 3628 Sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu’na tabi suçlar hariç). Savcılığın soruşturma iznini vermeye yetkili makamdan izin istemesi gerekir. Bu iznin verilebilmesi için soruşturma iznini vermeye yetkili makamın (Valilik veya Kaymakamlık) ilgili memur hakkında 4483 sayılı yasaya göre ön inceleme yaptırması gerekmektedir. Karar bu ön inceleme neticesinde verilmektedir. Bu memurların ve dolayısıyla genel olarak öğretmenlerin dokunulmazlığını sağlamıştır denilebilir (Tanbay, 2007).

Ayrıca her kurumun kendi bünyesinde çalışan memurlarına kovuşturulması ve yargılanması durumunda özel hükümlere sahip yasal metinlerle dokunulmazlık sağladığı görülmektedir. Örneğin MEB’e bağlı öğretmenlerin öncelikle Bakanlık ya da İlköğretim Müfettişleri tarafından ön inceleme ve soruşturmaya tabi tutulmaları ve kararın disiplin amirleri tarafından verilmesinin üçüncü şahıslara karşı öğretmenin yönetimce korunması olduğu söylenebilir.

Olumsuz Sicil Raporlarına İtiraz Hakkı. Öğretmenler kendilerine amirleri tarafından her sene verilen sicil notları ile değerlendirilmektedir. 60 ve üzeri olan sicil notları olumlu, 60’dan düşük notlar ise olumsuz sicil olarak adlandırılmaktadır. Öğretmenin amiri (genellikle okul müdürü) tarafından kendine verilmiş olan olumsuz sicile, en geç bir ay içerisinde itiraz etme hakkı

bulunmaktadır. Atamaya yetkili amirler (Kaymakam veya Vali) ise itirazla ilgili kararlarını iki ay içerisinde ilgiliye bildirmekle yükümlüdür (m. 118).

Sosyal Haklar

Bu haklar öğretmenlerin sosyal yaşamdaki ihtiyaçlarını karşılayan ve düzenleyen hak ve güvencelerini kapsamaktadır. Bu bölümde sırasıyla emeklilik, hastalık ve analık sigortası, aile yardımı ödeneği, yeniden işe alıştırma, sosyal tesis ihtiyaçları, konut kredisi, doğum yardımı ödeneği, ölüm yardımı ödeneği, tedavi yardımı ve cenaze giderleri üzerinde durulacaktır.

Emeklilik. DMK’ da öğretmenlerin emeklilik hallerinde kendilerinin, ölümleri hallerinde dul ve yetimlerinin sahip oldukları haklar 5434 Sayılı Emekli Sandığı Kanunu ile belirlendiği belirtilmiştir (m. 187).

5434 Sayılı TC Emekli Sandığı Kanunu (ESK) hükümlerine göre öğretmenlerden 25 fiili hizmet yılını dolduranlardan, kadınlar için 58, erkekler için ise 60 yaşını dolduranlar emekliliğe hak kazanarak, emekli aylığına bağlanır (ESK, m. 39). Ancak bu maddenin bazı hükümleri, Danıştay tarafından iptal edilmiş ve emeklilik için çalışma süresi ve yaşa bağlı kademeli bir sisteme geçilmiştir (ESK, Geçici Madde 205). Öğretmenler için çalışma yaş haddi 65 yaş olarak belirlenmiştir (ESK, m. 40). Öğretmenin mesleğini gerçekleştirirken herhangi bir nedenle sakatlanması, görevini yerine getiremeyecek şekilde hastalanması durumunda “malul” sayılır ve “malullük aylığı” bağlanır (ESK, m. 44–52).

Hastalık ve Analık Sigortası. Öğretmenlere hastalıkları sırasında veya anne olmaları durumunda yapılan gerekli yardımlardır. Bu hak genel olarak öğretmenin emeklilik ve çalışma yaşamında hastalık durumunu ve mesleğini icra ederken uğradığı kazaları kapsamaktadır. Devlet öğretmenlere, hastalıklarına ve annelik durumlarına ilişkin koruma sağlamıştır (m. 188).

Aile Yardımı Ödeneği. Devlet, evli olan öğretmenlere sosyal güvenlik kuruluşundan gelir getirici bir işte çalışmayan eşi ve her bir çocuğu için aile yardımı ödeneği vermektedir. Bu hak aynı zamanda dul ve çocukları olan öğretmenlere de verilmiştir (m. 202). Bu ödenek her ikisi de öğretmen olan eşler için sadece erkek öğretmene verilir. Öğretmenlere çalışmayan eşleri ve her bir çocuğu için verilen bu ödenek niyet bakımından olumlu olsa da, ödeneğin miktarı bakımından pek de yeterli olmadığı söylenebilir.

Yeniden İşe Alıştırma. Herhangi bir nedenle işinin verdiği bir engelden dolayı, malullük aylığı bağlanan öğretmen, yeniden mesleğine dönebilmek için “yeniden işe alıştırılma” hakkına sahiptir (m. 189).

Sosyal Tesis İhtiyaçları. Tüm memurların olduğu gibi öğretmenlerin de meslekleri dışında dinlenebileceği, çocuklarını bırakabileceği sosyal tesis ve çocuk bakımevlerine ihtiyacı vardır. Devlet düzenlediği yönetmeliklerle bu tesisleri kurma ve yürütme sorumluluğundadır (m. 191). Öğretmenler için sosyal tesisler öğretmen evleri ve öğretmen lokalleri olarak belirtilebilir ve MEB tesisler için özel bir yönetmelik hazırlamıştır. Bu yönetmeliğin esasları ileriki bölümlerde ele alınacaktır.

Konut Kredisi. On ve daha üzeri hizmet yılını dolduran öğretmenler Toplu Konut Fonu'ndan özel şartlarla ve öncelikli olarak konut kredisi alabilirler (M. 192). Bu şartlar Toplu Konut İdaresi Başkanlığınca yürütülecek bir yönetmelikle belirlenir.

Doğum Yardımı Ödeneği. Çocuğu dünyaya gelen öğretmenlere belirli bir katsayı oranında doğum yardımı ödeneği verilir. Anne ve baba öğretmen ise, bu ödenek yalnızca babaya verilir. Bu ödenek hiçbir vergi ve kesintiye tabi tutulamaz ve ödeme emri aranmaksızın öğretmene ödenir (m. 207). Bu hükümle, doğum yardımı ödeneği korumalı bir hak olarak değerlendirilebilir.

Ölüm Yardımı Ödeneği. Öğretmenlere eşi veya çocuklarının ölümü durumunda en yüksek devlet memuru aylığı (Başbakanlık Müsteşarı Aylığı) tutarında ve öğretmenin kendisinin ölümü durumunda önceden belirttiği bir kişi varsa ona, yoksa ailesine en yüksek devlet memuru aylığının iki katı tutarında ödenek verilir (m. 208). Bu ödenek de hiçbir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın ve ödeme emri aranmaksızın saymanlarca ödenir.

Tedavi Yardımı ve Cenaze Giderleri. Öğretmenlerin kendileri, bakmakla yükümlü oldukları eş ve çocukları, anne ve babalarının hastalanmaları durumunda, evlerinde veya resmi ve özel sağlık kurum ve kuruluşlarında ayakta ve yatarak tedavileri MEB tarafından karşılanır. Öğretmenlerin ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin MEB tarafından verilen birer sağlık karnesi bulunur. Tüm tedavi hizmetlerinden bu karne ile yararlanılır. Doktor raporu ile gerektiğinin belgelendiği sürece, bu kişiler tedavi için yurt dışına gönderilebilir. Ancak yurt dışında tedavi süresi iki yılı geçemez (m. 209).

Kendileri ya da eşleri yurt dışında görevlendirilen öğretmenlerin de tedavi giderleri MEB tarafından karşılanır. Yurt dışında tedavileri yapılan öğretmenler “Kamu Personeli ve Bunların Emeklilerinin Yurt Dışında Tedavilerine İlişkin Yönetmelik” hükümleri kapsamındadır. Yurt dışında yapılacak olan tedavilerde, sağlık kuruluşları ile irtibat, yer ve yatak tesisi, öğretmenin karşılanması gidilecek olan ülkedeki misyon şeflikleri aracılığı ile yapılır.

Öğretmenlerin kendilerinin veya bakmakla yükümlü olduğu eş, çocuk, anne veya babasının ölümü halinde cenaze giderleri de MEB tarafından karşılanır. Ayrıca yurt dışında kendisi ya da eşi görevlendirilmiş öğretmenin ölümü halinde, cenazenin yurda getirilmesi için harcanan giderler de MEB tarafından karşılanır (m. 210).

Devlet Memurlarının Tedavi Yardımı ve Cenaze Giderleri Yönetmeliği (TCGY). Öğretmenlerin tedavi yardımları ve cenaze giderleri için ayrıntılı hükümler içeren bu yönetmeliğe göre, öğretmenler ve bakmakla yükümlü olduğu kişiler tedavi görebilmek için okullarından “hasta sevk kâğıdı” almak durumundadır (TCGY, m. 8). Bu belge ile öğretmen en yakın sağlık kuruluşuna gider. Gerekirse buradan ikinci bir sevk ile üst bir sağlık kuruluşuna da gönderilebilir. Hangi tedavi durumu olursa olsun, öğretmenin muayene ve tedavi sonucunu okuluna bildirmesi zorunludur (TCGY, m. 11). Acil vakalarda ise okuldan hasta sevk kâğıdı alma zorunluluğu yoktur, sevk işlemleri sonradan tamamlanabilir (TCGY, m. 15). Öğretmenlerin tedavi yardımının kapsamı, diş hastalıkları, doğum, gözlük, çeşitli protezler, içmece ve kaplıca tedavilerini de içermektedir (TCGY, m. 28, 31-35). Yönetmeliğe göre cenaze giderleri, “ölüm olayının meydana geldiği yerde, ölünün gömülmesi ile ilgili olarak yapılan giderleri” ifade etmektedir. Bu giderler kurumlarınca karşılanmadan önce cenaze sahipleri tarafından karşılanırsa, masrafların fatura ile ibraz edilmesi durumunda, MEB tarafından kendilerine ödenir (TCGY, m. 45–46).

Milli Eğitim Bakanlığı Mevzuatında Öğretmenlerin Özlük Hakları

657 sayılı DMK’ da hükme bağlanan öğretmenlerin özlük hakları yanında MEB’in daha ayrıntılı şekilde kanun, yönetmelik, yönerge ve kararlara ortaya koyduğu haklardan da bahsedilebilir. Bu bölüme öğretmen hakları, bu özelliklerine göre ele alınarak, yasal metinler üzerinden incelenecektir.

1739 sayılı MEB Temel Kanunu’nda Öğretmenlerin Özlük Hakları

Kanun genel olarak eğitim sisteminin yapısını ve düzenleme usullerini ele almaktadır. Öğretmen hakları açısından ise, Kanunun verdiği “eğitim ve öğretim hakkı”ndan bahsedilebilir. Öğretmenlik mesleği tanımlanıp nitelikleri ortaya konulduktan sonra, bu nitelikleri kazanabilmeleri için öğretmenlere hangi öğretim kademesinde olursa olsun, yüksek öğrenim görme hakkı tanınmıştır. Bu hakkın kapsamı, “Lisans Öncesi, Lisans, Lisans Üstü

seviyelerde yatay ve dikey geçişlere de imkân verecek” şekilde belirlenmiştir (m. 43). Ayrıca öğretmenlerin daha üst öğrenimlerini sağlamak için hizmet içi eğitim faaliyetleri (kurs, seminer vb.) düzenlenir, bu öğrenimleri için gerekirse yurt içi ve yurt dışı yetiştirme imkânlarından yararlandırılır (m. 48–49). Bu ifadelerle göre öğretmenlere kurumlarınca “eğitim, öğrenim hakkı” verildiği söylenebilir.

Aynı maddenin ilerleyen fıkralarında “Kariyer Basamakları” ile ilgili genel açıklamalara yer vermiştir. Öğretmenlik mesleği, öğretmenlerin adaylık süreçleri sonucunda öğretmen, uzman öğretmen ve başöğretmen olmak üzere üç kariyer basamağına ayrılır (m. 43). Öğretmenlerin kurumlarınca kendilerine özel olarak verilmiş “Kariyer Hakkı”ndan söz edilebilir.

1739 Sayılı kanunda öğretmenlere konut tahsisinden söz edilmiştir. Bu konutlar genellikle mahrumiyet bölgelerinde çalışan öğretmenlere sağlanır ve okul binaları ile birlikte planlanır ve yapılır (m. 50). Kanun öğretmenlere “konut hakkı” tanımıştır denilebilir.

Öğretmenlik Kariyer Basamaklarında Yükselme Yönetmeliği’nde Öğretmenlerin Özlük Hakları

Öğretmenler için özel bir terfi durumunu düzenleyen yönetmelik, adaylık sürecinden sonra öğretmenler için “öğretmen, uzman öğretmen ve başöğretmen” olmak üzere üç kariyer basamağı düzenlemiştir (m. 6). Uzman öğretmen olabilmek için öğretmenlikte en az 7 yıl, başöğretmen olabilmek için uzman öğretmenlikte en az 6 yıl çalışmış olma şartı aranmaktadır (m. 8). Ayrıca kariyer basamaklarında yükselme için yapılacak sınava girme şartı aranır. Ancak bu sınavdan alanında ya da eğitim bilimleri alanlarında tezli yüksek lisans ve doktora öğrenimlerini tamamlayanlar muaf tutulmuştur (m. 9). Öğretmenler için kariyer basamakları düşünüldüğünde sadece öğretmenlere özgü bir “terfi hakkı”ndan söz edilebilir.

MEB Öğretmenlerinin Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği'nde Öğretmenlerin Özlük Hakları

Bu yönetmelikte öğretmenlerin atanmalarına ilişkin atanma şartları ve ilkeleri, atama için yapılacak sınav ve esasları, göreve başlayacaklardan istenecek belgelerden söz edildikten sonra görevdeki öğretmenlerin yer değiştirebilme durumları hükme bağlanmıştır. Ancak öğretmenlerin yer değiştirmesi hem hak hem de zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Yönetmelik sekiz tür yer değiştirme durumundan bahsetmiştir (m. 19). Bunlardan isteğe bağlı ve özür durumuna bağlı yer değiştirmeler öğretmenlere tanınan görev yerini değiştirme hakları olarak değerlendirilebilir.

Öğretmenlerden bulundukları eğitim kurumunda en az iki yıl süreyle çalışmış olanlar il içinde; zorunlu çalışma yükümlülüğü olmayan, bulundukları eğitim kurumunda en az üç yıl süreyle çalışmış olan öğretmenler ise iller arasında yer değiştirme isteğinde bulunabilirler (m. 21).

Özür durumuna bağlı yer değiştirmeler, öğretmenlerin sağlık, eş durumu ve öğrenim durumlarına göre yer değiştirme isteğinde bulunmalarını kapsamaktadır (m. 23). Öğretmenin kendisinin, eşinin, ana, baba ve çocuklarından birinin uzun süreli tedaviyi gerektiren bir hastalığa yakalanmaları ve bunu son altı ay içerisinde raporla belgelendirmesi durumunda, öğretmene sağlık durumuna bağlı yer değiştirmesi yapılır (m. 23/a). Öğretmenin eşinin, atanmak istenilen yerde herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna bağlı olarak çalıştığını belgelendirmesi durumunda eş durumu özründen yararlanılarak yer değiştirme isteğinde bulunulabilir (m. 23/b). Öğrenim durumu özrü ise zorunlu çalışma yükümlülüğünü tamamlamış öğretmenlerin, alanlarında ve eğitim bilimleri alanlarından herhangi birinde tezli/tezsiz yüksek lisans ve doktora öğrenimlerine devam etmesi durumunda, öğrenim gördükleri yüksek öğretim kurumunun bulunduğu yere görev yerlerinin değiştirilmesini isteyebilmeleridir (m. 23/c).

Öğretmenlerin isteğe bağlı ve özür durumuna bağlı yer değiştirmeleri değerlendirildiğinde, öğretmenlerin görev yerlerini değiştirme haklarının bulunduğu bahsedilebilir. Ancak öğrenim durumu özrü göz önünde

bulundurulduğunda zorunlu çalışma yükümlülüğünü tamamlamış olmak şartının, verilen hak bağlamında bir eşitsizlik yarattığı söylenebilir. Milli Eğitim Temel Kanunu'nda da belirtilen öğretmenlerin “eğitim, öğretim hakkı” özellikle bir üst öğrenimine devam etmek isteyen öğretmenleri kapsamaktadır. Bu açıdan öğrenim hakkının belirli ölçüde kısıtlandığı belirtilebilir.

MEB Hizmet İçi Eğitim Yönetmeliği'nde Öğretmenlerin Özlük Hakları

Bu yönetmelikte, 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu başlığında belirtilen öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerinin esasları düzenlenmiştir. Hizmet içi eğitimin hedefleri ve ilkeleri açıklanırken, öncelikle öğretmenlerin mesleki yeterliliklerindeki eksiklerini tamamlamak, mesleki yan geçişlerini sağlamak, şeklinde tanımlanarak öğretmenlerin gelişim gereksinimi vurgulanmıştır (m. 5-6). Yönetmeliğin geri kalan kısmında, hizmet içi eğitim faaliyetlerinin planlanmasına, nasıl yürütüleceğine ve mali hükümlerine yer verilmiştir. Öğretmenler için “eğitim, öğrenim hakkı”nın hizmet içi eğitimle ilgili olan bölümleri bu yönetmelikle güvenceye alınmıştır denilebilir.

MEB Öğretmen Evleri, Öğretmen Evi ve Akşam Sanat Okulları, Öğretmen Lokalleri ve Sosyal Tesisler Yönetmeliği'nde Öğretmenlerin Özlük Hakları

657 Sayılı DMK' da geçen, memurların “Sosyal Tesis İhtiyaçları”, öğretmenler için bu yönetmelikle düzenlenmiştir. Yönetmelikte sosyal tesislerin kurulum, yönetim, işletim ve denetim esasları düzenlenmiştir. Öğretmenler bu sosyal tesislerden üye olmak suretiyle yararlanabilirler (m. 16). Özellikle öğretmenlerin görev yerlerinin dışına seyahat ettiklerinde öğretmen evleri uygulaması yararlı olmaktadır. Öğretmenlerin sosyal tesis ihtiyaçları bu yönetmelikle tesis edilmiş ve güvenceye alınmıştır denilebilir. Ancak büyük şehirlerde ve turistik bölgelerde öğretmenlere ait sosyal tesislerden yararlanmanın öğretmenler için zorlaştığı da söylenebilir.

MEB Personeli İzin Yönergesi'nde Öğretmenlerin Özlük Hakları

Yönerge 657 Sayılı DMK' ya dayandırılarak MEB personelinin alabilecekleri izinler belirlenmiştir. Yönergede genel olarak DMK' da

belirlenmiş izin türlerinden bahsedilmiştir. Burada DMK’ da olmayıp yönergede geçen izin türlerine değinilecektir.

Öğretmenlerin yaz ve dinlenme tatillerinde izinli sayıldıkları ve ayrıca yıllık izin haklarının olmadığı burada da ifade edilmiştir (m. 10). Öğretmenlerin mazeret izinleri de yönergede ele alınmıştır. DMK’ dan farklı olarak öğretmenlere amirlerinin verebilecekleri on günlük mazeret izninden bahsedilmiştir. Bu mazeret iznine göre, öğretmenler illerde vali, ilçelerde kaymakamlar tarafından verilen bu iznin tümünü ya da parçalar halinde bir yıl içinde kullanabilirler (m. 17). Yönergede öğrenim izninin özellikleri de belirlenmiştir. Öğretmenlerden Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü’ne (TODAİE) ve Devlet Memurları Yabancı Diller Eğitim Merkezi’ne devam edenlere, eğitimleri süresinde aylıksız izin verilir. Ayrıca yüksek lisans öğrenimine devam eden öğretmenlere, haftada iki yarım gün izin verilebilir (m. 41). Bu izin değerlendirildiğinde, öğretmenlerin “eğitim, öğrenim hakları” yanında, eğitimlerini sürdürmeleri için hakların verildiği de belirtilebilir. Ancak öğretmenlere yüksek lisans eğitimi için verilen haftada iki yarım günlük sürenin az olması olumsuz bir yön olarak ifade edilebilir.

MEB Yönetici ve Öğretmenlerinin Ders ve Ek Ders Saatlerine İlişkin Karar’da Öğretmenlerin Özlük Hakları

Öğretmenlerin ve yöneticilerin, mali haklarından biri olan ders görevi ücretini ayrıntıları ile düzenleyen yönetmelik, öğretmenlerin ek ders dışında da ücret alabileceği farklı görevlerden bahsetmiştir. Bunlardan ilki “hazırlık ve planlama görevi”dir. Bu göreve göre, öğretmenlerin aylık ve ücret karşılığı fiilen okuttukları her on saat için 1 saat daha ek ders ödenmesi hükme bağlanmıştır (m. 11).

Bu görevden başka, her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarında yapılan bekleme, sorumluluk, dışarıdan bitirme, final, ortalama yükseltme, seviye tespiti, meslekî formasyon, adaylık eğitimi, beceri sınavı ve beceri/proje yarışması sınavlarında görevlendirilen öğretmenlere, her bir sınav komisyon üyeliği ve her bir sınav gözcülüğü için 5 saat ek ders ücreti ödenir (m. 13).

Öğretmenlerin bazı hallerde ders görevini yapmış sayılmaları söz konusudur. Buna göre, öğretmenlerin milli ve mahalli bayramların hazırlık çalışmalarında görevli bulunması durumunda, milli bayramlar nedeniyle tatil edilen günlerin bulunması durumunda ve bir ayda dört günü geçmemek üzere ayakta görülen tedavileri nedeniyle derse giremeyen öğretmenler ders görevini yapmış sayılır (m. 16).

Öğretmenlerden, Eğitim Fakülteleri Okul Deneyimi I ve II dersleri için, uygulama öğretmeni olarak görevlendirilenlere haftada 4'er saat; Öğretmenlik Uygulaması dersi için görevlendirilenlere ise haftada 6 saat ek ders ücreti verilebilir (m. 28).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu başlık altında araştırmanın modeli, evreni, örnekleme, verilerin toplanması ve analizi konuları ele alınmıştır.

Araştırma Modeli

Bu araştırma, var olan durumu betimlemeyi amaçladığından, diğer bir deyişle, kamu kesiminde çalışan öğretmenlerin, özlük haklarını bilme düzeyleri ile bu hakları kullanma düzeylerine ilişkin görüşlerini ortaya koymayı amaçladığından tarama modelinde yapılmıştır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın evrenini 2008–2009 öğretim yılında Mersin İli Tarsus İlçesi merkezindeki 49 kamu ilköğretim okulunda görev yapan 1289 öğretmen ve 19 ortaöğretim okulunda görev yapan 759 öğretmen olmak üzere toplam 2048 öğretmen oluşturmaktadır.

Araştırma için uygun örneklem büyüklüğünü saptamak amacıyla farklı büyüklükteki evrenler için kuramsal örneklem büyüklükleri tablosundan faydalanılmıştır. Örneklem büyüklükleri tablosunda 5000 kişilik evrende %95’lik güven düzeyi için gerekli örneklem 357 kişi olarak belirtilmiştir (Erkuş, 2005, 91). Ancak anketler doldurulurken yanlış ya da eksik doldurulanlar olabileceği düşünüldüğünden, 260 ilköğretim okulu öğretmeni ve 150 orta öğretim okulu öğretmenine (410) anketler ulaştırılmıştır. Bunun sonucunda

toplam 391 anket öğretmenlerden eksiksiz doldurularak geri dönmüş ve verilerin analizi bu anketler üzerinden yapılmıştır. Buna göre araştırma örnekleme alınan okul ve öğretmenlerin sayıları aşağıda belirtilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Mersin İli Tarsus İlçesi Merkezinde Bulunan Kamu İlköğretimve Ortaöğretim Okullarında Görevli Öğretmen Sayıları ile Örnekleme Alınan Öğretmen Sayıları

İlçedeki Toplam İlköğretim Okulu Öğretmeni Sayısı	Örnekleme Giren İlköğretim Okulu Öğretmeni Sayısı	İlçedeki Toplam Ortaöğretim Okulu Öğretmeni Sayısı	Örnekleme Giren Ortaöğretim Okulu Öğretmeni Sayısı	Örnekleme Giren Toplam Öğretmen Sayısı
1289	251	759	140	391

Kaynak: tarsus.meb.gov.tr

Katılımcıların çeşitli değişkenlere göre dağılımları Tablo 2’de gösterilmiştir. Tablo 2’ye göre, araştırmaya katılan erken öğretmenlerin sayısı (% 52.9) kadın öğretmenlerden (% 47.1) az da olsa daha fazladır. Katılımcıların mesleki kıdemlerine göre dağılımlarına bakıldığında, 11 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerin sayıları oldukça yüksektir (% 49.9). Bu durumun araştırmanın yapıldığı bölgenin zorunlu hizmet kapsamında olmayan bir bölge olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Katılımcıların çalıştıkları okul türlerine göre dağılımı, örneklem çalışması sırasında belirlenen sayılara uygun şekilde seçilmiştir. Buna göre ilköğretim okullarında çalışan 251 öğretmen, ortaöğretim okullarında çalışan 140 öğretmen ankete cevap vermiştir. Katılımcıların herhangi bir sendikaya üye olup olmamalarına göre dağılımlarında, sendika üyesi olan öğretmenlerin sayısı (268), herhangi bir sendikaya üye olmayan öğretmenlerden (123) fazladır. Katılımcıların en son mezun oldukları eğitim programına göre dağılımı, yüksek bir yüzde ile “lisans” seçeneğinde yoğunlaşmıştır (% 79.5). Bunun nedeninin son yıllara öğretmen olabilmek için en az lisans mezuniyeti şartı aranması ve lisans tamamlama programlarının yaygınlaştırılması olduğu söylenebilir.

Tablo 2. Katılımcıların Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı

<i>Değişkenler</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Cinsiyet</i>		
Erkek	207	52.9
Kadın	184	47.1
<i>Toplam</i>	<i>391</i>	<i>100.0</i>
<i>Meslekteki Kıdem</i>		
0-2 Yıl	19	4.9
3-5 Yıl	65	16.6
6-10 Yıl	112	28.6
11+ Yıl	195	49.9
<i>Toplam</i>	<i>391</i>	<i>100.0</i>
<i>Okul Türü</i>		
İlköğretim Okulu	251	64.2
Ortaöğretim Okulu	140	35.8
<i>Toplam</i>	<i>391</i>	<i>100.0</i>
<i>Sendika Üyeliği</i>		
Sendika Üyesi	268	68.5
Sendika Üyesi Olmayan	123	31.5
<i>Toplam</i>	<i>391</i>	<i>100.0</i>
<i>Eğitim Programı</i>		
Ön Lisans	50	12.8
Lisans	311	79.5
Yüksek Lisans	30	7.7
<i>Toplam</i>	<i>391</i>	<i>100.0</i>

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi ve Verilerin Toplanması

Araştırmanın alt amaçlarına cevap bulabilmek üzere araştırmacı tarafından uzman* görüşüne başvurularak, öğretmenlerin özlük haklarını bilme ve kullanma düzeylerine ilişkin görüşlerini ortaya koymak için üç bölümden oluşan bir veri toplama aracı geliştirmiştir (Ek 1). Çalışmada kullanılan aracın ilk bölümünde kişisel bilgilere ilişkin (“cinsiyet”, “mesleki kıdem”, “okul türü”, “sendika üyeliği” ve “en son mezun olunan eğitim programı”) sorular sorulmuştur. Veri toplama aracının ikinci bölümünde öğretmenlerin özlük haklarına ilişkin 40 soruluk bir bilgi testi, üçüncü bölümünde ise 28 maddeden oluşan öğretmenlerin özlük haklarını kullanmalarına ilişkin sorular yer almıştır.

Katılımcıların, özlük haklarını bilme düzeylerine ilişkin görüşleri, öğretmenlerin özlük haklarına ilişkin, doğru/yanlış şeklinde cevap verilebilecek önermelerden oluşturulmuştur. Öğretmenlerin özlük haklarını kullanma düzeyleri ise beşli dereceleme yapılarak ölçülmüştür. Katılımcıların özlük haklarını kullanmalarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesinde (1) Hiç Kullanmam, (2) Çok Az Kullanırım, (3) Bazen Kullanırım, (4) Çok Sık Kullanırım, (5) Her Zaman Kullanırım olmak üzere beşli likert tipi ölçek kullanılmıştır.

Veri toplama aracının geliştirilmesi aşamasında Mersin ili Çamlıyayla ilçesinde bulunan kamu ilköğretim ve ortaöğretim okullarında görevli öğretmenlerle 2008–2009 eğitim-öğretim yılı Ocak ayında bir ön uygulama yapılmıştır. Ön uygulamaya 25 ortaöğretim kurumu öğretmeni ve 51 ilköğretim kurumu öğretmeni katılmıştır.

Ön uygulamadan alınan geri bildirimler doğrultusunda geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Yapılan faktör analizi çalışmasında madde yük değerlerine göre bir madde atılmıştır. Diğer maddelerin faktör yük

* Prof. Dr. Ali BALCI, Prof. Dr. İnayet AYDIN, Yrd. Doç. Dr. Şakir ÇINKIR.

değerleri yeterli görülmüştür (Ek 2). Maddelerin geçerliliği açısından, ön uygulama yapılan öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda, veri toplama aracının 29 madde olan son bölümü 28 maddeye düşürülmüştür. Burada yanlış anlaşılmalara neden olabilecek bir maddenin ölçme aracından çıkartılmasına karar verilmiştir. Ayrıca katılımcıların cevap vermedikleri bazı maddelerin anlatım biçimi değiştirilerek sorun giderilmiştir.

Veri toplama aracının doğru/yanlış şeklinde cevap verilebilecek bilgi düzeyini ölçmek için tasarlanmış bölümünden elde edilen veriler Kuder Richardson-21 güvenirlik katsayısı formülü kullanılarak değerlendirilmiştir (Ek 3). Bu değer 0.73 olduğu görülmüştür. Bu değer özlük haklarını bilme düzeyini ölçme bakımından aracın güvenilir olduğunu göstermektedir.

Veri toplama aracının öğretmenlerin özlük haklarını kullanma düzeylerini belirlemek amacıyla beşli dereceleme yöntemi kullanılarak hazırlanmış bölümü ise Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı kullanılarak değerlendirilmiştir. Yapılan işlem sonucunda katsayı değeri 0.84 olarak bulunmuştur (Ek 4). Bu değer özlük haklarını kullanma düzeyini belirlemek açısından aracın güvenilir olduğunu göstermektedir.

Veri toplama aracına son hali verildikten sonra, Mersin ili Tarsus ilçesindeki kamuya bağlı ilköğretim ve orta öğretim okullarında görevli öğretmenlere, 2008–2009 eğitim-öğretim yılı Nisan ayında, gerekli yasal izinler (Ek 5) alınarak uygulanmıştır. Veri toplama aracının yanıtlanma süresi 9 dakika ile 14 dakika arasında olmuştur.

Verilerin Analizi

Toplanan veriler, SPSS 13.0 programına aktarılarak istatistik analizleri yapılmış ve elde edilen veriler çözümlenmiştir. Katılımcıların özlük haklarını bilme ve kullanma düzeylerine ilişkin görüşlerini ortaya koyan betimsel istatistikler bulunmuş, puan dağılımı grafikleri elde edilmiştir.

Katılımcıların verdikleri cevaplara göre oluşturulan veriler üzerinde normallik testi yapılarak sonuçlar analiz edilmiştir. Bilgi testine verilen cevaplardan elde edilen toplam puanın dağılımının Kolmogorov-Smirnov normallik varsayımını karşılamadığı tespit edilmiştir (Ek 6).

Bu nedenle yapılan analizlerde parametrik olmayan testlerden de yararlanılmıştır. Katılımcıların alt amaçlarda belirtilen maddelere ilişkin özlük haklarını bilme düzeyini ölçen toplam puanlarının cinsiyetlerine, çalıştıkları okul türüne ve sendikalı olup olmamalarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı Mann Whitney-U testi ile mesleki kıdemlerine ve en son mezun oldukları eğitim programına göre farklılaşıp farklılaşmadığı ise Kruskal-Wallis analizi ile test edilmiştir. Parametrik olmayan testlerde yanılma olasılığı $\alpha=.05$ olarak alınmıştır.

Katılımcıların özlük haklarını kullanmalarına ilişkin görüşlerinin ise cinsiyetlerine, çalıştıkları okul türüne ve sendikalı olup olmamalarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız örneklemeler için t-testi ile mesleki kıdemlerine ve en son mezun oldukları eğitim programına göre farklılaşıp farklılaşmadığı tek faktörlü varyans analizi (One-Way ANOVA) ile test edilmiştir. Araştırmada beşli derecelendirme ölçeğine uygun olarak elde edilen ağırlıklı ortalama puanlarının yorumlanmasında, 1.00 – 1.80 (Hiç Kullanmam), 1.81 – 2.60 (Çok Az Kullanırım), 2.61 – 3.40 (Bazen Kullanırım), 3.41 – 4.20 (Çok Sık Kullanırım), 4.21 – 5.00 (Her Zaman Kullanırım) aralıkları kullanılmıştır. İstatistiksel çözümler sırasında yanılma olasılığı $\alpha=.05$ olarak alınmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde katılımcıların cevaplarına ilişkin verilerin çözümlenmesine ait bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

Katılımcıların Özlük Hakları Konusundaki Bilgi Düzeylerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Katılımcıların özlük haklarını bilme düzeylerini belirlemek amacıyla yapılan 40 soruluk bilgi testinde, doğru cevaplar 1 puan, yanlış cevaplar ise 0 puan olacak şekilde değerlendirildiğinde, 391 katılımcının ortalama puanı $\bar{X} = 30.21$ olmuştur. Bu ortalama puanın özlük haklarına ilişkin bir testten elde edilmiş olması nedeniyle, ortanın üstünde olduğu sonucuna varılabilir. Bilgi testinde yer alan 21 soru mesleki haklara ilişkin (1 – 21), altı soru mali haklara ilişkin (22 – 27), iki soru korunma haklarına ilişkin (28 – 29) ve kalan sorular sosyal haklara ilişkin hazırlanmıştır (30 – 40). Farklı hak gruplarındaki ortalamalara bakıldığında katılımcıların genelinin mesleki haklarına ilişkin puan ortalamaları $\bar{X} = 16.34$ olmuştur. Mali haklara ilişkin test sorularından alınan puanların ortalaması ise $\bar{X} = 4.95$ ' tir. Korunma haklarının sorulduğu iki test sorusuna verilen cevaplara göre katılımcıların ortalama puanı, $\bar{X} = 1.40$ olmuştur. Katılımcıların sosyal hakları konusunda sorulan 11 soruya verdikleri cevaplara göre ortalama puan $\bar{X} = 8.39$ olmuştur (Tablo 3).

Tablo 3. Katılımcıların Özlük Hakları Bilgi Testinden Aldıkları Ortalama Puanlar

Özlük Hakları	n	$\bar{X}$
Mesleki Haklar	391	16.34
Mali Haklar	391	4.95
Korunma Hakları	391	1.40
Sosyal Haklar	391	8.39
Genel	391	30.21

Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Özlük Haklarını Bilme Düzeyleri

Kamu ilk ve ortaöğretim okullarında çalışan öğretmenlerin; özlük hakları bilgi testinden aldıkları ortalama puanların cinsiyet değişkenine göre dağılımı Tablo 4'te gösterilmiştir. Tablo 4'e göre, erkek katılımcıların ortalama puanı ($\bar{X}$ =30.55), kadın katılımcıların ortalama puanından ($\bar{X}$ =29.83) az da olsa fazladır.

Ortalamalar üzerinden yapılan analiz sonuçlarına göre erkek öğretmenlerin özlük haklarını bilme düzeyleri, kadın öğretmenlere göre farklılaşmıştır [$U=16534.50$, $p<.05$]. Bu fark erkek öğretmenler lehine gerçekleşmiştir. Erkek öğretmenlerin genel olarak özlük haklarını bilme düzeylerinin kadın öğretmenlerden daha yüksek olduğu söylenebilir (Ek 7).

Tablo 4. Katılımcıların Özlük Hakları Bilgi Testinden Aldıkları Ortalama Puanların Cinsiyete Göre Dağılımı

<i>Değişkenler</i>	<i>n</i>	<i>$\bar{X}$</i>
Erkek	207	30.55
Kadın	184	29.83
<i>Mesleki Haklar</i>		
Erkek	207	16.55
Kadın	184	16.10
<i>Mali Haklar</i>		
Erkek	207	5.03
Kadın	184	4.86
<i>Korunma Hakları</i>		
Erkek	207	1.46
Kadın	184	1.34
<i>Sosyal Haklar</i>		
Erkek	207	8.41
Kadın	184	8.38

Erkek öğretmenlerin tüm hak gruplarında kadın öğretmenlerden daha yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmüştür (Tablo 4). Ayrıca katılımcıların mesleki haklarını bilme düzeyleri cinsiyete göre farklılaşmıştır [$U=16512.00$, $p<.05$]. Buna göre erkek öğretmenlerin mesleki haklarını bilme düzeylerinin ($\bar{X}=16.55$) kadın öğretmenlere ($\bar{X}=16.10$) göre daha yüksek olduğu söylenebilir (Ek 7).

Katılımcıların Çalıştıkları Okul Türlerine Göre Özlük Haklarını Bilme Düzeyleri

Katılımcıların özlük hakları bilgi testinden aldıkları ortalama puanların çalıştıkları okul türüne göre dağılımı Tablo 5'te gösterilmiştir. Tablo 5'e göre, katılımcılardan ilköğretim okullarında görevli olanların ortalama puanı ($\bar{X}$ =30.31), ortaöğretim okullarında görev yapanlara göre az da olsa yüksektir ($\bar{X}$ =30.02).

Tablo 5. Katılımcıların Özlük Hakları Bilgi Testinden Aldıkları Ortalama Puanların Çalıştıkları Okul Türüne Göre Dağılımı

<i>Değişkenler</i>	<i>n</i>	<i>$\bar{X}$</i>
İlköğretim Okulu	251	30.31
Ortaöğretim Okulu	140	30.02
<i>Mesleki Haklar</i>		
İlköğretim Okulu	251	16.45
Ortaöğretim Okulu	140	16.14
<i>Mali Haklar</i>		
İlköğretim Okulu	251	4.96
Ortaöğretim Okulu	140	4.94
<i>Korunma Hakları</i>		
İlköğretim Okulu	251	1.39
Ortaöğretim Okulu	140	1.42
<i>Sosyal Haklar</i>		
İlköğretim Okulu	251	8.40
Ortaöğretim Okulu	140	8.38

Öğretmenlerin özlük haklarını bilme düzeyleri, çalıştıkları okul türlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$U=16367.00$, $p>.05$]. İlköğretim okullarında çalışan öğretmenlerle, orta öğretim okullarında çalışan öğretmenlerin özlük haklarını bilme düzeylerinin farklı olmadığı söylenebilir.

Katılımcıların çalıştıkları okul türlerine göre, hiç bir hak grubunda ortalama puanları anlamlı bir fark göstermemiştir (Ek 8).

Katılımcıların Sendikalı Olma Durumlarına Göre Özlük Haklarını Bilme Düzeyleri

Katılımcıların özlük hakları bilgi testinden aldıkları ortalama puanların sendikalı olma durumuna göre dağılımı Tablo 6'da gösterilmiştir. Tablo 6'ya göre sendika üyesi olmayan katılımcıların ($\bar{X}$ =30.27), sendika üyesi olan katılımcılara göre ($\bar{X}$ =30.18), ortalama puanları arasında pek fazla fark yoktur.

Tablo 6. Katılımcıların Özlük Hakları Bilgi Testinden Aldıkları Ortalama Puanların Sendikalı Olma Durumuna Göre Dağılımı

<i>Değişkenler</i>	<i>n</i>	<i>$\bar{X}$</i>
Sendika Üyesi	268	30.18
Sendika Üyesi Olmayan	123	30.27
<i>Mesleki Haklar</i>		
Sendika Üyesi	268	16.40
Sendika Üyesi Olmayan	123	16.21
<i>Mali Haklar</i>		
Sendika Üyesi	268	4.87
Sendika Üyesi Olmayan	123	5.14
<i>Korunma Hakları</i>		
Sendika Üyesi	268	1.42
Sendika Üyesi Olmayan	123	1.36
<i>Sosyal Haklar</i>		
Sendika Üyesi	268	8.38
Sendika Üyesi Olmayan	123	8.42

Öğretmenlerin özlük haklarını bilme düzeyleri, herhangi bir sendikaya üye olma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$U=16265.50$, $p>.05$]. Sendika üyesi olma durumunun, öğretmenlerin özlük haklarını bilme düzeyleri açısından herhangi bir farklılık yaratmadığı söylenebilir. Katılımcıların herhangi bir sendikaya üye olma durumlarına göre, hiç bir hak grubunda ortalama puanları anlamlı bir fark göstermemiştir (Ek 9). Bu açıdan sendika üyesi olma durumunun, öğretmenlerin özlük haklarını bilme düzeylerinde farklılık yaratmadığı söylenebilir.

Katılımcıların Meslekteki Kıdemlerine Göre Özlük Haklarını Bilme Düzeyleri

Katılımcıların özlük hakları bilgi testinden aldıkları ortalama puanların meslekteki kıdemlerine göre dağılımı Tablo 7’de gösterilmiştir. Tablo 7’ye göre katılımcıların meslekteki kıdemlerine göre ortalama puanlarına bakıldığında en yüksek ortalama 11 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerdedir ($\bar{X}=30.68$). 0-2 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin ortalaması ise ikinci sıradadır ($\bar{X}=30.63$).

Öğretmenlerin bilgi testinden aldıkları puanlar karşılaştırıldığında, meslekteki kıdemlerine göre özlük haklarını bilme düzeylerinin farklılaştığı görülmüştür [$\chi^2(3)=12.14$, $p<.05$]. Sıra ortalamalarına bakıldığında bu farkın, 11 yıl ve daha fazla kıdeme sahip olan öğretmenler lehine olduğu ortaya çıkmıştır. Meslekteki kıdemi yüksek olan öğretmenlerin özlük haklarını bilme düzeyleri diğer öğretmenlere göre daha yüksektir. Öğretmenlik mesleğinde geçirilen süre özlük haklarını bilme düzeyinde etkili olmaktadır (Ek 10). Bunun yanı sıra diğer mesleki kıdemlere sahip öğretmenlerin bilgi testi puanları arasında yapılan analiz sonucunda, özlük haklarını bilme düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$\chi^2(2)=2.05$, $p>.05$]. Meslekteki kıdemi 0-2 yıl, 3-5 yıl ve 6-10 yıl arası olan öğretmenlerin özlük haklarını bilme düzeylerinin belirgin bir farka sahip olmadığı söylenebilir (Ek 11).

Tablo 7. Katılımcıların Özlük Hakları Bilgi Testinden Aldıkları Ortalama Puanların Meslekteki Kıdemlerine Göre Dağılımı

<i>Değişkenler</i>	<i>n</i>	<i>$\bar{X}$</i>
0-2 Yıl	19	30.63
3-5 Yıl	65	29.46
6-10 Yıl	112	29.75
11+ Yıl	195	30.68
<i>Mesleki Haklar</i>		
0-2 Yıl	19	16.89
3-5 Yıl	65	15.62
6-10 Yıl	112	16.13
11+ Yıl	195	16.65
<i>Mali Haklar</i>		
0-2 Yıl	19	4.84
3-5 Yıl	65	5.11
6-10 Yıl	112	4.88
11+ Yıl	195	4.95
<i>Korunma Hakları</i>		
0-2 Yıl	19	1.32
3-5 Yıl	65	1.26
6-10 Yıl	112	1.38
11+ Yıl	195	1.47
<i>Sosyal Haklar</i>		
0-2 Yıl	19	8.26
3-5 Yıl	65	8.31
6-10 Yıl	112	8.21
11+ Yıl	195	8.54

Farklı hak gruplarındaki puan ortalamaları, katılımcıların meslekteki kıdemine göre değerlendirildiğinde, sadece mesleki haklarını bilme düzeylerinin anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür [$\chi^2(3)=12.82, p<.05$]. Sıra ortalamalarına bakıldığında bu farkın, meslekteki kıdemi iki yıla kadar olan öğretmenlerin lehine olduğu ortaya çıkmıştır (Ek 10). Buna göre, meslekteki kıdemi iki yıla kadar olan öğretmenlerin ($\bar{X}=16.89$) diğer öğretmenlere göre mesleki haklarını bilme düzeyleri daha yüksektir. Bu durumun, öğretmenlerin göreve başladıklarında yapılan aday öğretmenlik eğitim kurslarında aldıkları bilgilerden kaynaklandığı söylenebilir. Meslekte yeni olan öğretmenlerin mesleki haklarını bilme düzeyleri diğer öğretmenlere göre daha yüksektir. Bunun yanında, 6-10 yıl, 3-5 yıl arası ve 11 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin mesleki haklarına ilişkin test puanları arasında yapılan analiz sonucunda, mesleki haklarını bilme düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermiştir [$\chi^2(3)=12.03, p<.05$]. Sıra ortalamalarına bakıldığında bu farkın, 11 yıl ve daha fazla kıdeme sahip olan öğretmenler lehine olduğu ortaya çıkmıştır. Meslekteki kıdemi 11 yıl ve üzerinde olan öğretmenlerin mesleki haklarını bilme düzeyleri ($\bar{X}=16.65$), meslekteki kıdemi 3-5 yıl arası ($\bar{X}=15.62$) ve 6-10 yıl arası ($\bar{X}=16.13$) olan öğretmenlere göre daha yüksektir denilebilir (Ek 12). Buna göre yeni göreve başlamış öğretmenler ve meslekteki kıdemleri fazla olan öğretmenler mesleki haklarını daha yüksek düzeyde bilmektedirler.

Diğer hak gruplarındaki ortalama puanlara bakıldığında ise katılımcıların meslekteki kıdemlerine göre mali haklarını, korunma haklarını ve sosyal haklarını bilme düzeyleri anlamlı bir fark göstermemiştir (Ek 10).

Katılımcıların En Son Mezun Oldukları Eğitim Programına Göre Özlük Haklarını Bilme Düzeyleri

Katılımcıların özlük hakları bilgi testinden aldıkları ortalama puanların mezun oldukları eğitim programına göre dağılımı Tablo 8’de gösterilmiştir. Tablo 8’e göre katılımcıların bilgi testinden aldıkları ortalama puanlar değerlendirildiğinde, lisans ve yüksek lisans mezunu öğretmenlerin

($\bar{X}$ =30.36; $\bar{X}$ =30.83), ön lisans mezunu öğretmenlerden ($\bar{X}$ =28.88), daha yüksek ortalamalara sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 8. Katılımcıların Özlük Hakları Bilgi Testinden Aldıkları Ortalama Puanların Mezun Oldukları Eğitim Programına Göre Dağılımı

<i>Değişkenler</i>	<i>n</i>	<i>$\bar{X}$</i>
Ön Lisans	50	28.88
Lisans	311	30.36
Yüksek Lisans	30	30.83
<i>Mesleki Haklar</i>		
Ön Lisans	50	15.44
Lisans	311	16.50
Yüksek Lisans	30	16.20
<i>Mali Haklar</i>		
Ön Lisans	50	4.78
Lisans	311	4.92
Yüksek Lisans	30	5.60
<i>Korunma Hakları</i>		
Ön Lisans	50	1.36
Lisans	311	1.41
Yüksek Lisans	30	1.40
<i>Sosyal Haklar</i>		
Ön Lisans	50	8.10
Lisans	311	8.43
Yüksek Lisans	30	8.53

Öğretmenlerin en son mezun oldukları eğitim programına göre, özlük haklarını bilme düzeyleri anlamlı şekilde farklılaşmıştır [χ^2 (2)=6.87, $p<.05$]. Yapılan analiz sonucunda sıra ortalamaları dikkate alındığında, yüksek lisans

eğitimi tamamlamış öğretmenlerin diğer öğretmenlere göre özlük hakları konusunda bilgi düzeyleri daha yüksektir (Ek 13). Ön lisans ve lisans eğitimi tamamlamış öğretmenlerin özlük hakları bilgi testinden aldıkları puanlar ikili karşılaştırma yoluyla analiz edildiğinde, anlamlı bir farklılık göstermiştir [$U=6015.50$, $p<.05$]. Bu farklılık dikkate alındığında, lisans mezunu öğretmenlerin ($\bar{X}=30.36$) ön lisans mezunu öğretmenlere ($\bar{X}=28.88$) göre özlük haklarını bilme düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir (Ek 13). Bu sonuçlar değerlendirildiğinde öğretmenlerin mezun oldukları eğitim programlarının, özlük haklarını bilme konusunda oldukça etkili olduğu söylenebilir. Daha yüksek eğitim düzeyine sahip öğretmenler özlük haklarını da daha yüksek düzeyde bilmektedirler.

Farklı hak gruplarındaki puan ortalamaları, katılımcıların mezun oldukları eğitim programına göre değerlendirildiğinde, mesleki haklarını bilme düzeylerinin anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür [$\chi^2(2)=8.06$, $p<.05$]. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, lisans eğitimi tamamlamış öğretmenlerin ($\bar{X}=16.50$), ön lisans mezunu ($\bar{X}=15.44$) ve yüksek lisans mezunu ($\bar{X}=16.20$) öğretmenlere göre mesleki haklarını bilme düzeyleri daha yüksektir (Ek 14).

Öğretmenlerin mali haklarını bilme düzeyleri de mezun oldukları eğitim programına göre farklılaşmıştır [$\chi^2(2)=9.72$, $p<.05$]. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, yüksek lisans eğitimi tamamlamış öğretmenlerin ($\bar{X}=5.60$), ön lisans mezunu ($\bar{X}=4.78$) ve lisans mezunu ($\bar{X}=4.92$) öğretmenlere göre mali haklarını bilme düzeyleri daha yüksektir (Ek 13). Öğretmenlerin mali haklarını bilme düzeyleri, eğitim düzeyleriyle doğru orantılıdır denilebilir.

Öğretmenlerin korunma haklarını ve sosyal haklarını bilme düzeyleri, mezun oldukları eğitim programlarına göre farklılık göstermemiştir (Ek 13).

Katılımcıların Özlük Haklarını Kullanma Düzeylerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu bölümde katılımcıların özlük haklarını kullanma düzeyi anketine verdikleri cevaplarla oluşan veriler maddeler üzerinden değerlendirilmiştir.

Tablo 9. Katılımcıların Özlük Haklarını Kullanma Düzeyleri

Madde No	Madde	$\bar{X}$	Kullanma Düzeyi
1	Aylıksız izin kullanma	1.78	Hiç Kullanmam
2	Çocuğu dünyaya geldiğinde doğum izni ya da mazeret izni kullanma	2.76	Bazen Kullanırım
3	Başka bir hizmet sınıfında çalışmak için başvurma	1.94	Çok Az Kullanırım
4	Gerekli bir durumda hastalık izni alma	2.69	Bazen Kullanırım
5	Görevde yükselme amaçlı olarak MEB sınavlarına katılma	2.91	Bazen Kullanırım
6	Haksız bir idari işlem sonrası amiri şikâyet dilekçesi yazma	2.55	Çok Az Kullanırım
7	Haksız bir idari işlem sonrası itiraz dilekçesi yazma	2.76	Bazen Kullanırım
8	Öğretmenlik mesleğini yerine getirirken kendini mesleki güvende hissetme	3.23	Bazen Kullanırım
9	Sendikali olmaktan doğan haklarını kullanma	2.95	Bazen Kullanırım
10	Atama durumunda yolluk ücreti isteme	3.75	Çok Sık Kullanırım
11	Ek ders ve ders ücretleri hakkında bilgi talep etme	3.53	Çok Sık Kullanırım
12	Emekliliğe esas kadro ve derecede çalışmayı talep etme	3.58	Çok Sık Kullanırım
13	Hatalı yapılan ücretlendirmeye itiraz etme	3.68	Çok Sık Kullanırım
14	Yabancı dil tazminatı ödenmesini talep etme	2.67	Bazen Kullanırım
15	Maaş bordrosunu görmeyi talep etme	3.32	Bazen Kullanırım
16	Hakkında iftira veya uydurma suç isnat edilmesi durumunda kamu davası açılmasını talep etme	3.15	Bazen Kullanırım
17	Mesleki bir suçtan yargılanma durumunda öncelikle MEB tarafından yapılacak soruşturmayı talep etme	3.20	Bazen Kullanırım
18	Olumsuz sicil raporuna itiraz etme	3.08	Bazen Kullanırım
19	Aile Yardımı Ödeneği'ni talep etme	3.15	Bazen Kullanırım
20	Anne olma durumunda / eşinin anne olması durumunda "Analık Sigortası" talep etme	2.52	Çok Az Kullanırım
21	Doğum yardımı ödeneğinden yararlanma	3.32	Bazen Kullanırım
22	Konut hakkını talep etme	2.77	Bazen Kullanırım
23	Eğitim ve öğrenim hakkından yararlanma	3.46	Çok Sık Kullanırım
24	Mazeret izin hakkını kullanma	2.47	Çok Az Kullanırım
25	Yeterli hizmet sürelerini tamamladığında emekliliği talep etme	3.13	Bazen Kullanırım
26	Ölüm yardımı ödeneği ve cenaze giderlerinin karşılanması hakkından yararlanma	3.22	Bazen Kullanırım
27	MEB'in sosyal tesislerinden yararlanma	2.81	Bazen Kullanırım
28	Tedavi yardımından yararlanmak için sevk alma	3.56	Çok Sık Kullanırım

Aylıksız İzin Kullanma

Katılımcıların aylıksız izinlerini kullanma durumlarına ilişkin verdikleri cevaplara göre, öğretmenlerin aylıksız izin hakkını hiç kullanmadıkları ortaya çıkmıştır (Tablo 9). Öğretmenlerin aylıksız izin haklarını kullanma konusundaki ortalama puanları “hiç kullanmam” düzeyindedir ($\bar{X}=1.78$).

Katılımcıların aylıksız izinlerini kullanma durumlarına verdikleri cevaplardan elde edilen veriler çözümlenerek çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmiştir (Ek 15). Katılımcıların cinsiyetlerine göre aylıksız izin haklarını kullanma düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=0.31$, $p>.05$]. Aynı şekilde katılımcıların aylıksız izin haklarını kullanma düzeyleri herhangi bir sendikaya üye olma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=1.07$, $p>.05$].

Katılımcıların aylıksız izin haklarını kullanma düzeyleri çalıştıkları okul türlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(389)}=3.09$, $p<.05$]. Buna göre ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin aylıksız izin haklarını kullanma konusundaki görüşleri “çok az kullanırım” düzeyinde ($\bar{X}=1.93$), ortaöğretim okullarında çalışan öğretmenlerin ise “hiç kullanmam” düzeyinde ($\bar{X}=1.51$) olduğu tespit edilmiştir. İlköğretim okullarında görevli öğretmenlerin aylıksız izin haklarını kullanma düzeyinin, orta öğretim okullarında görevli öğretmenlere göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Katılımcıların meslekteki kıdemlerine göre aylıksız izin haklarını kullanma düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(3-387)}=3.02$, $p>.05$]. Benzer biçimde katılımcıların aylıksız izin haklarını kullanma düzeyleri en son mezun oldukları eğitim programına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(2-388)}=1.15$, $p>.05$].

Çocuğu Dünyaya Geldiğinde Doğum İzni / Mazeret İzni Kullanma

Katılımcıların bu özlük haklarını kullanmalarına ilişkin verdikleri cevaplara göre, öğretmenlerin çocukları dünyaya geldiğinde doğum izni ya da mazeret iznini bazen kullandıkları ortaya çıkmıştır (Tablo 9). Katılımcıların öğretmenlerin çocukları dünyaya geldiğinde doğum izni ya da mazeret iznini kullanma durumlarına verdikleri cevapların ortalama puanı “bazen kullanım” düzeyindedir ($\bar{X} = 2.76$).

Katılımcıların çocukları dünyaya geldiğinde doğum izni veya mazeret izinlerini kullanma durumlarına verdikleri cevaplardan elde edilen veriler çözümlenerek çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmiştir (Ek 16). Katılımcıların cinsiyetlerine göre bu haklarını kullanma düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)} = 1.35$, $p > .05$]. Aynı şekilde katılımcıların çocukları dünyaya geldiğinde doğum izni veya mazeret izin haklarını kullanma düzeyleri herhangi bir sendikaya üye olma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)} = 1.11$, $p > .05$].

Katılımcıların çocukları dünyaya geldiğinde doğum izni veya mazeret izin haklarını kullanma düzeyleri çalıştıkları okul türlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(389)} = 3.43$, $p < .05$]. Buna göre ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin bu haklarını kullanma konusundaki görüşleri “bazen kullanım” düzeyinde ($\bar{X} = 2.84$), ortaöğretim okullarında çalışan öğretmenlerin ise “çok az kullanım” düzeyinde ($\bar{X} = 2.60$) olduğu tespit edilmiştir. İlköğretim okullarında görevli öğretmenlerin, orta öğretim okullarında görevli öğretmenlere göre çocukları dünyaya geldiğinde doğum izni veya mazeret izin hakkını kullanma düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Katılımcıların çocukları dünyaya geldiğinde doğum izni veya mazeret izin haklarını kullanma düzeyleri meslekteki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(3-387)} = 1.96$, $p > .05$]. Benzer biçimde katılımcıların

bu haklarını kullanma düzeyleri anlamlı en son mezun oldukları eğitim programına göre de bir farklılık göstermemektedir [$F_{(2-388)}=2.84$, $p>.05$].

Eğitim ve Öğretim Hizmet Sınıfından Başka Bir Hizmet Sınıfında Çalışmak İçin Başvurma

Katılımcıların bu haklarını kullanmalarına ilişkin verdikleri cevaplara göre, öğretmenlerin başka bir hizmet sınıfında çalışmak için başvurma hakkını çok az kullandıkları ortaya çıkmıştır (Tablo 9). Öğretmenlerin başka bir hizmet sınıfında çalışmak için başvurma konusundaki görüşlerinin ortalama puanı “çok az kullanırım” düzeyindedir ($\bar{X}=1.94$). Bu sonuç öğretmenlerin, eğitim öğretim hizmet sınıfını diğer hizmet sınıflarına göre daha fazla tercih ettiğinin bir kanıtı sayılabilir.

Katılımcıların başka bir hizmet sınıfında çalışmak için başvurma durumlarına verdikleri cevaplardan elde edilen veriler çözümlenerek çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmiştir (Ek 17). Katılımcıların bu haklarını kullanma düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=0.66$, $p>.05$]. Aynı şekilde katılımcıların başka bir hizmet sınıfından çalışmak için başvurma durumları herhangi bir sendikaya üye olma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=1.91$, $p>.05$].

Katılımcıların başka bir hizmet sınıfında çalışmak için başvurma düzeyleri, çalıştıkları okul türlerine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$t_{(389)}=4.71$, $p<.05$]. Buna göre ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin başka bir hizmet sınıfında çalışmak için başvurma durumları konusundaki görüşleri “çok az kullanırım” düzeyinde ($\bar{X}=2.04$), ortaöğretim okullarında çalışan öğretmenlerin ise “hiç kullanmam” düzeyinde ($\bar{X}=1.78$) olduğu tespit edilmiştir. İlköğretim okullarında görevli öğretmenlerin, orta öğretim okullarında görevli öğretmenlere göre başka bir hizmet sınıfında çalışmak için başvurma hakkını kullanma düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Katılımcıların meslekteki kıdemlerine göre başka bir hizmet sınıfında çalışmak için başvurma durumları anlamlı bir farklılık göstermektedir [$F_{(3-387)}=4.49$, $p<.05$]. Buna göre kıdem düzeyleri arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre, 3 ile 5 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin ($\bar{X}=2.38$; “çok az kullanım”), 11 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlere ($\bar{X}=1.72$; “hiç kullanmam”) göre başka bir hizmet sınıfında çalışmak için başvurma düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların başka bir hizmet sınıfında çalışmak için başvurma haklarını kullanma düzeyleri en son mezun oldukları eğitim programına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(2-388)}=0.04$, $p>.05$].

Gerekli Bir Durumda Hastalık İzni Alma

Katılımcıların bu haklarını kullanmalarına ilişkin verdikleri cevaplara göre, öğretmenlerin gerekli bir durumda hastalık izni alma haklarını bazen kullandıkları ortaya çıkmıştır (Tablo 9). Öğretmenlerin gerekli bir durumda hastalık izni alma konusundaki görüşlerinin ortalama puanı “bazen kullanım” düzeyindedir ($\bar{X}=2.69$).

Katılımcıların gerekli bir durumda hastalık iznini kullanma durumuna verdikleri cevaplardan elde edilen veriler çözümlenerek çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmiştir (Ek 18). Katılımcıların bu haklarını kullanma düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$t_{(389)}=2.33$, $p<.05$]. Cinsiyete göre oluşan ortalama puanlara bakıldığında kadın öğretmenlerin, “bazen kullanım” düzeyinde ($\bar{X}=2.86$), erkek öğretmenlerin ise “çok az kullanım” düzeyinde ($\bar{X}=2.54$) gerekli bir durumda hastalık izni almaya ilişkin görüşleri tespit edilmiştir. Buna göre kadın öğretmenlerin gerekli bir durumda hastalık iznini, erkek öğretmenlere göre daha fazla kullandığı savunulabilir.

Katılımcıların gerekli bir durumda hastalık izni kullanmaları çalıştıkları okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=0.10$, $p>.05$]. Katılımcıların bu haklarını kullanma düzeylerinde herhangi bir sendikaya üye olup olmama durumlarına göre de anlamlı bir farklılık yoktur [$t_{(389)}=0.24$, $p>.05$].

Katılımcıların gerekli bir durumda hastalık izni kullanma düzeyleri meslekteki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$F_{(3-387)}=2.89$, $p<.05$]. Buna göre kıdem düzeyleri arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Dunnett C testi sonuçlarına göre, 6 ile 10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin ($\bar{X}=2.93$; “bazen kullanırım”), 11 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlere göre ($\bar{X}=2.51$; “çok az kullanırım”), gerekli bir durumda hastalık izni kullanma düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların en gerekli bir durumda hastalık izni haklarını kullanma düzeyleri son mezun oldukları eğitim programına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(2-388)}=1.32$, $p>.05$].

Görevde Yükselme Amaçlı MEB Sınavlarına Katılma

Katılımcıların bu haklarını kullanmalarına ilişkin verdikleri cevaplara göre, öğretmenlerin görevde yükselme amaçlı olarak MEB sınavlarına katılma haklarını bazen kullandıkları ortaya çıkmıştır (Tablo 9). Öğretmenlerin görevde yükselme amaçlı olarak MEB sınavlarına katılma konusundaki görüşlerinin ortalama puanı “bazen kullanırım” düzeyindedir ($\bar{X}=2.91$).

Katılımcıların görevde yükselme amaçlı MEB sınavlarına katılma durumuna verdikleri cevaplardan elde edilen veriler çözümlenerek çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmiştir (Ek 19). Katılımcıların bu haklarını kullanma düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=0.18$, $p>.05$]. Benzer şekilde bu haklarını kullanma düzeyleri

katılımcıların herhangi bir sendikaya üye olma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=0.57$, $p>.05$].

Katılımcıların görevde yükselme amaçlı MEB sınavlarına katılma düzeyleri, çalıştıkları okul türlerine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$t_{(389)}=2.43$, $p<.05$]. Buna göre ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin görevde yükselme amaçlı MEB sınavlarına katılma durumları konusundaki görüşleri “bazen kullanırım” düzeyinde ($\bar{X}=3.04$), ortaöğretim okullarında çalışan öğretmenlerin ise “çok az kullanırım” düzeyinde ($\bar{X}=2.60$) olduğu tespit edilmiştir. İlköğretim okullarında görevli öğretmenlerin, orta öğretim okullarında görevli öğretmenlere göre görevde yükselme amaçlı MEB sınavlarına katılma hakkını kullanma düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Bu sonuca göre ilköğretim okullarında görevli olan öğretmenlerin görevde yükselme isteklerinin daha fazla olduğu söylenebilir.

Katılımcıların görevde yükselme amaçlı MEB sınavlarına katılma düzeyleri meslekteki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(3-387)}=2.07$, $p>.05$]. Buna göre öğretmenlerin meslekte geçirdikleri süre ne olursa olsun, görevde yükselme amaçlı sınavlara katılma durumlarında anlamlı bir fark ortaya çıkmamaktadır.

Katılımcıların görevde yükselme amaçlı MEB sınavlarına katılma düzeyleri, mezun oldukları eğitim programına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(2-388)}=0.39$, $p>.05$].

Haksız İdari İşlem Sonrası Amiri Şikâyet Dilekçesi Yazma

Katılımcıların bu haklarını kullanmalarına ilişkin verdikleri cevaplara göre, öğretmenlerin haksız bir idari işlem sonrası şikâyet dilekçesi yazma hakkını çok az kullandıklarını ortaya çıkmıştır (Tablo 9). Öğretmenlerin haksız bir idari işlem sonrası şikâyet dilekçesi yazma konusundaki görüşlerinin ortalama puanı “çok az kullanırım” düzeyindedir ($\bar{X}=2.55$).

Katılımcıların haksız bir idari işlem sonrası şikayet dilekçesi yazma durumuna verdikleri cevaplardan elde edilen veriler çözümlenerek çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmiştir (Ek 20). Katılımcıların bu haklarını kullanma düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=1.55$, $p>.05$]. Benzer şekilde katılımcıların bu haklarını kullanma düzeyleri herhangi bir sendikaya üye olma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=0.51$, $p>.05$].

Katılımcıların haksız bir idari işlem sonrası şikayet dilekçesi yazma hakkını kullanma düzeyleri, çalıştıkları okul türlerine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$t_{(389)}=1.67$, $p<.05$]. Buna göre ilköğretim okullarında görevli öğretmenler bu haklarına ilişkin “bazen kullanım” düzeyinde ($\bar{X}=2.65$), orta öğretim okullarında görevli öğretmenler ise “çok az kullanım” düzeyinde ($\bar{X}=2.37$), görüş belirtmişlerdir. İlköğretim okullarında görevli öğretmenlerin, orta öğretim okullarında görevli öğretmenlere göre haksız bir idari işlem sonrası şikayet dilekçesi yazma hakkını kullanma düzeyleri daha yüksektir.

Katılımcıların haksız bir idari işlem sonrası şikayet dilekçesi yazma hakkını kullanma düzeyleri meslekteki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$F_{(3-387)}=4.96$, $p<.05$]. Buna göre kıdem düzeyleri arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe ve Dunnett C testi sonuçlarına göre, 3 ile 5 yıl arası kıdeme ($\bar{X}=2.95$) ve 6 ile 10 yıl arası kıdeme ($\bar{X}=2.77$) sahip öğretmenlerin bu haklarını kullanma düzeyleri, 11 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlere göre ($\bar{X}=2.25$), daha yüksektir. Bu sonuca göre öğretmenlerin meslekte geçirdikleri süre arttıkça, haksız bir idari işleme maruz kalınması durumunda amiri şikâyet etme düzeyleri azalmaktadır.

Katılımcıların haksız bir idari işlem sonrası şikayet dilekçesi yazma hakkını kullanma düzeyleri en son mezun oldukları eğitim programına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(2-388)}=1.25$, $p>.05$].

Haksız İdari İşlem Üzerine İtiraz Dilekçesi Yazma

Katılımcıların bu haklarını kullanmalarına ilişkin verdikleri cevaplara göre, öğretmenler haksız bir idari işlem üzerine itiraz dilekçesi yazma hakkını bazen kullandıklarını ifade etmişlerdir (Tablo 9). Öğretmenlerin haksız bir idari işlem üzerine itiraz dilekçesi yazma hakkı konusundaki görüşlerinin ortalama puanı “bazen kullanırım” düzeyindedir ($\bar{X}=2.76$).

Katılımcıların haksız bir idari işlem sonrası itiraz dilekçesi yazma durumuna verdikleri cevaplardan elde edilen veriler çözümlenerek çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmiştir (Ek 21). Katılımcıların bu haklarını kullanma düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=1.89$, $p>.05$]. Benzer şekilde katılımcıların bu haklarını kullanma düzeyleri herhangi bir sendikaya üye olma durumlarına göre de anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=0.96$, $p>.05$]. Katılımcıların haksız bir idari işlem sonrası itiraz dilekçesi yazma haklarını kullanma düzeyleri çalıştıkları okul türlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=0.67$, $p>.05$].

Katılımcıların haksız bir idari işlem sonrası itiraz dilekçesi yazma düzeyleri meslekteki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(3-387)}=1.66$, $p>.05$]. Katılımcıların haksız bir idari işlem sonrası itiraz dilekçesi yazma hakkını kullanma düzeyleri en son mezun oldukları eğitim programına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(2-388)}=1.38$, $p>.05$].

Öğretmenlik Mesleğini Yerine Getirirken Kendini Mesleki Güvende Hissetme

Katılımcıların mesleklerini yerine getirirken, güvenlik hakları sayesinde kendilerini güvende hissetmelerine ilişkin verdikleri cevaplara göre, ortalama

puanları “bazen kullanırım” düzeyinde ($\bar{X}=3.23$) olmuştur (Tablo 9). Öğretmenler mesleklerini yerine getirirken kendilerini her zaman güvende hissetmemektedirler. Yasal olarak öğretmenlerin mesleki güvenliğini sağlanmış olmasına rağmen, öğretmenler mesleklerini güvenli olarak düşünmemektedirler.

Katılımcıların öğretmenlik mesleklerini yerine getirirken, güvenlik hakları sayesinde kendilerini güvenli hissetmelerine ilişkin verdikleri cevaplardan elde edilen veriler çözümlenerek çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmiştir (Ek 22). Katılımcıların mesleklerini yerine getirirken kendilerini güvende hissetme düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=1.38$, $p>.05$]. Benzer şekilde katılımcıların mesleklerini yerine getirirken kendilerini güvende hissetme düzeyleri herhangi bir sendikaya üye olma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=1.25$, $p>.05$]. Katılımcıların mesleklerini yerine getirirken kendilerini güvende hissetme düzeyleri çalıştıkları okul türlerine göre de anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=0.51$, $p>.05$].

Katılımcıların mesleklerini yerine getirirken kendilerini güvende hissetme düzeyleri meslekteki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(3-387)}=1.52$, $p>.05$]. Katılımcıların mesleklerini yerine getirirken kendilerini güvende hissetme düzeyleri en son mezun oldukları eğitim programına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(2-388)}=0.77$, $p>.05$].

Sendikalı Olmaktan Doğan Hakları Kullanma

Katılımcıların bu haklarını kullanmalarına ilişkin verdikleri cevaplara göre, öğretmenlerin sendikalı olmaktan doğan haklarını bazen kullandıkları ortaya çıkmıştır (Tablo 9). Öğretmenlerin sendikalı olmaktan doğan haklarını kullanma konusundaki görüşlerinin ortalama puanı “bazen kullanırım” düzeyindedir ($\bar{X}=2.95$). Bu sonuçta sendikalı olmayan öğretmenlerin

verdikleri cevapların da etkisi olduğu söylenebilir. Bu nedenle anketin bu maddesinde herhangi bir sendikaya üye olma değişkeni için çözümleme yapılmamıştır.

Katılımcıların sendikalı olmaktan doğan haklarını kullanma düzeylerine ilişkin verdikleri cevaplardan elde edilen veriler çözümlenerek çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmiştir (Ek 23). Katılımcıların bu haklarını kullanma düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=0.97$, $p>.05$].

Katılımcıların sendikalı olmaktan doğan haklarını kullanma düzeyleri çalıştıkları okul türlerine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$t_{(389)}=2.73$, $p<.05$]. Buna göre ilköğretim okullarında görevli öğretmenlerin ($\bar{X}=3.11$), orta öğretim okullarında görevli öğretmenlere göre ($\bar{X}=2.66$), sendikalı olmaktan doğan haklarını kullanma düzeyleri daha yüksektir.

Katılımcıların sendikalı olmaktan doğan haklarını kullanma düzeyleri meslekteki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$F_{(3-387)}=2.91$, $p<.05$]. Buna göre kıdem düzeyleri arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Dunnett C testi sonuçlarına göre, 3 ile 5 yıl arasında kıdeme sahip olan öğretmenlerin sendikalı olmaktan doğan haklarını kullanma düzeyleri ($\bar{X}=3.37$), 11 yıl ve üzeri kıdeme sahip olan öğretmenlere ($\bar{X}=2.79$) göre daha yüksektir. Buna göre meslekte 11 yıldan daha eski olan öğretmenler sendikalı olmaktan doğan haklarını daha az kullanmaktadır.

Katılımcıların sendikalı olmaktan doğan haklarını kullanma düzeyleri en son mezun oldukları eğitim programına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(2-388)}=0.43$, $p>.05$].

Atama Durumunda Yolluk Ücreti İsteme

Katılımcıların bu haklarını kullanmalarına ilişkin verdikleri cevaplara göre, öğretmenlerin atama durumunda yolluk ücreti isteme hakkını çok sık kullandıkları ortaya çıkmıştır (Tablo 9). Öğretmenlerin atama durumunda yolluk ücreti isteme hakkını kullanma konusundaki görüşlerinin ortalama puanı “çok sık kullanırım” düzeyindedir ($\bar{X}=3.75$). Öğretmenlerin genel olarak atama durumunda yolluk ücreti isteme haklarını kullandıklarını söylenebilir.

Katılımcıların atama durumunda yolluk ücreti isteme hakkını kullanma düzeylerine ilişkin verdikleri cevaplardan elde edilen veriler çözümlenerek çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmiştir (Ek 24). Katılımcıların bu haklarını kullanma düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=0.69$, $p>.05$]. Katılımcıların atama durumunda yolluk ücreti isteme hakkını kullanma düzeyleri çalıştıkları okul türlerine göre de anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=0.92$, $p>.05$].

Katılımcıların atama durumunda yolluk ücreti isteme hakkını kullanma düzeyleri de herhangi bir sendikaya üye olma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$t_{(389)}=4.00$, $p<.05$]. Buna göre herhangi bir sendikaya üye olan öğretmenler bu haklarını “çok sık kullanırım” düzeyinde ($\bar{X}=3.96$), herhangi bir sendikaya üye olmayan öğretmenler ise “bazen kullanırım” düzeyinde ($\bar{X}=3.29$) kullandıklarını ifade etmişlerdir. Herhangi bir sendikaya üye olan öğretmenlerin atama durumunda yolluk ücreti isteme haklarını kullanma düzeylerinin, diğer öğretmenlere göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Sendikalı olmanın, öğretmenler için atama durumunda yolluk ücretini isteme açısından etkili olduğu savunulabilir.

Katılımcıların atama durumunda yolluk ücreti isteme hakkını kullanma düzeyleri meslekteki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(3-387)}=2.02$, $p>.05$]. Katılımcıların bu haklarını kullanma düzeyleri en son

mezun oldukları eğitim programına göre de anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(2-388)}=0.44$, $p>.05$].

Ek Ders ve Ders Ücretleri Hakkında Bilgi Talep Etme

Katılımcıların bu haklarını kullanmalarına ilişkin verdikleri cevaplara göre, öğretmenlerin ek ders ve ders ücretleri hakkında bilgi talep etme haklarını çok sık kullandıkları ortaya çıkmıştır (Tablo 9). Öğretmenlerin ek ders ve ders ücretleri hakkında bilgi talep etme hakkını kullanma konusundaki görüşlerinin ortalama puanı “çok sık kullanım” düzeyindedir ($\bar{X}=3.53$). Buna göre öğretmenlerin ek ders ve ders ücretleri hakkında bilgi talep etme hakkını önemli ölçüde kullandıkları söylenebilir. Bu çalışmanın yapıldığı dönemde öğretmenlerin maaş ve ek ders ücretlerinin internet ortamından da takip edilebilecek duruma getirilmesi, bu hakkın kullanılması açısından oldukça önemlidir.

Katılımcıların ek ders ve ders ücretleri hakkında bilgi talep etme hakkını kullanma düzeylerine ilişkin verdikleri cevaplardan elde edilen veriler çözümlenerek çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmiştir (Ek 25). Katılımcıların bu haklarını kullanma düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=0.96$, $p>.05$]. Katılımcıların ek ders ve ders ücretleri hakkında bilgi talep etme hakkını kullanma düzeyleri çalıştıkları okul türlerine göre de anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=1.67$, $p>.05$].

Katılımcıların ek ders ve ders ücretleri hakkında bilgi talep etme hakkını kullanma düzeyleri herhangi bir sendikaya üye olma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$t_{(389)}=1.79$, $p<.05$]. Buna göre herhangi bir sendikaya üye olan öğretmenler bu haklarını “çok sık kullanım” düzeyinde ($\bar{X}=3.62$), herhangi bir sendikaya üye olmayan öğretmenler ise “bazen kullanım” düzeyinde ($\bar{X}=3.33$) kullandıklarını ifade etmişlerdir. Herhangi bir sendikaya üye olan öğretmenlerin ek ders ve ders ücretleri hakkında bilgi talep etme hakkını kullanma düzeyleri, diğer öğretmenlere

göre daha yüksektir. Sendikalı olma durumunun öğretmenlerin ek ders ve ders ücretleri hakkında bilgi talep etmesi konusunda etkili olduğu söylenebilir.

Katılımcıların ek ders ve ders ücretleri hakkında bilgi talep etme hakkını kullanma düzeyleri meslekteki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(3-387)}=0.96$, $p>.05$]. Katılımcıların bu haklarını kullanma düzeyleri en son mezun oldukları eğitim programına göre de anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(2-388)}=0.78$, $p>.05$].

Emekliliğe Esas Kadro ve Derecede Çalışmayı Talep Etme

Katılımcıların bu haklarını kullanmalarına ilişkin verdikleri cevaplara göre, öğretmenlerin emekliliğe esas kadro ve derecede çalışmayı talep etme hakkını çok sık kullandıkları ortaya çıkmıştır (Tablo 9). Öğretmenlerin emekliliğe esas kadro ve derecede çalışmayı talep etme hakkını kullanma konusundaki görüşlerinin ortalama puanı “çok sık kullanım” düzeyindedir ($\bar{X}=3.58$). Buna göre öğretmenlerin emekliliğe esas kadro ve derecede çalışmayı talep etme hakkını önemli ölçüde kullandıkları söylenebilir. Bu sonucu son yıllarda MEB’de çalışan öğretmenlerin internet ortamda (İLSİS) bütün özlük bilgilerinin düzenli saklanması ve bu bilgilere her zaman ulaşılabilmesi de desteklemektedir. Çünkü öğretmenler özlük durumlarını sürekli kontrol etme şansına sahiplerdir.

Katılımcıların emekliliğe esas kadro ve derecede çalışmayı talep etme hakkını kullanma düzeylerine ilişkin verdikleri cevaplardan elde edilen veriler çözümlenerek çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmiştir (Ek 26). Katılımcıların bu haklarını kullanma düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=0.54$, $p>.05$].

Katılımcıların emekliliğe esas kadro ve derecede çalışmayı talep etme hakkını kullanma düzeyleri, çalıştıkları okul türlerine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$t_{(389)}=2.21$, $p<.05$]. Buna göre ilköğretim okullarında görevli

öğretmenlerin bu haklarını kullanma düzeyleri (“çok sık kullanım”, $\bar{X} = 3.71$), orta öğretim okullarında görevli öğretmenlere (“bazen kullanım”, $\bar{X} = 3.35$) göre daha yüksektir.

Katılımcıların, emekliliğe esas kadro ve derecede çalışmayı talep etme hakkını kullanma düzeyleri herhangi bir sendikaya üye olma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$t_{(389)} = 2.08$, $p < .05$]. Buna göre herhangi bir sendikaya üye olan öğretmenler bu haklarını “çok sık kullanım” düzeyinde ($\bar{X} = 3.69$), herhangi bir sendikaya üye olmayan öğretmenler ise “bazen kullanım” düzeyinde ($\bar{X} = 3.34$) kullandıklarını ifade etmişlerdir. Herhangi bir sendikaya üye olan öğretmenlerin emekliliğe esas kadro ve derecede çalışmayı talep etme hakkını kullanma düzeyleri, diğer öğretmenlere göre daha yüksektir.

Katılımcıların emekliliğe esas kadro ve derecede çalışmayı talep etme hakkını kullanma düzeyleri meslekteki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$F_{(3-387)} = 2.67$, $p < .05$]. Buna göre 3 ile 5 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin ($\bar{X} = 3.91$) bu haklarını kullanma düzeyleri, 2 yıla kadar kıdemi olan öğretmenlerden ($\bar{X} = 2.89$) yüksek çıkmıştır. Bu durum yeni öğretmenliğe başlamış katılımcıların, özlük bilgilerinin internet ortamında erişilebiliyor olmasından kaynaklanabilir. Öğretmenlerin hangi kadro ve derecede çalıştıklarını takip edebiliyor olmalarının bu hakkın kullanım durumunu zamanla değiştirebileceği savunulabilir.

Katılımcıların emekliliğe esas kadro ve derecede çalışmayı talep etme haklarını kullanma düzeyleri en son mezun oldukları eğitim programına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(2-388)} = 1.55$, $p > .05$].

Hatalı Yapılan Ücretlendirmeye İtiraz Etme

Katılımcıların bu haklarını kullanmalarına ilişkin verdikleri cevaplara göre, öğretmenlerin hatalı yapılan ücretlendirmeye itiraz etme haklarını çok

sık kullandıkları ortaya çıkmıştır (Tablo 9). Öğretmenlerin hatalı yapılan ücretlendirmeye itiraz etme haklarını kullanma konusundaki görüşlerinin ortalama puanı “çok sık kullanım” düzeyindedir ($\bar{X}=3.68$). Buna göre öğretmenlerin hatalı yapılan ücretlendirmeye itiraz etme hakkını önemli ölçüde kullandıkları söylenebilir. Bu çalışmanın yapıldığı dönemde, öğretmenlerin ek ders ücretlerinin internet ortamından düzenlenmeye ve incelenebilir hale getirilmeye başladığından, öğretmenlerin bu haklarını kullanmaları oldukça önemlidir.

Katılımcıların hatalı yapılan ücretlendirmeye itiraz etme hakkını kullanma düzeylerine ilişkin verdikleri cevaplardan elde edilen veriler çözümlenerek çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmiştir (Ek 27). Katılımcıların bu haklarını kullanma düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=0.30$, $p>.05$]. Katılımcıların hatalı yapılan ücretlendirmeye itiraz etme hakkını kullanma düzeyleri çalıştıkları okul türlerine göre de anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=1.79$, $p>.05$].

Katılımcıların hatalı yapılan ücretlendirmeye itiraz etme hakkını kullanma düzeyleri herhangi bir sendikaya üye olma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$t_{(389)}=3.49$, $p<.05$]. Buna göre herhangi bir sendikaya üye olan öğretmenler bu haklarını “çok sık kullanım” düzeyinde ($\bar{X}=3.85$), herhangi bir sendikaya üye olmayan öğretmenler ise “bazen kullanım” düzeyinde ($\bar{X}=3.30$) kullandıklarını ifade etmişlerdir. Herhangi bir sendikaya üye olan öğretmenlerin hatalı yapılan ücretlendirmeye itiraz etme haklarını kullanma düzeyleri, diğer öğretmenlere göre daha yüksektir.

Katılımcıların hatalı yapılan ücretlendirmeye itiraz etme hakkını kullanma düzeyleri meslekteki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(3-387)}=1.24$, $p>.05$]. Katılımcıların bu haklarını kullanma düzeyleri en son mezun oldukları eğitim programına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(2-388)}=0.59$, $p>.05$].

Yabancı Dil Tazminatı Ödenmesini Talep Etme

Katılımcıların, Kamu Personeli Dil Sınavı (KPDS)'nda başarılı olmaları durumunda bu haklarını kullanmalarına ilişkin verdikleri cevaplara göre, öğretmenlerin bu haklarını bazen kullandıkları ortaya çıkmıştır (Tablo 9). Öğretmenlerin yabancı dil tazminatı ödenmesini talep etme haklarını kullanma konusundaki görüşlerinin ortalama puanı “bazen kullanırım” düzeyindedir ($\bar{X}$ =2.67). Katılımcılar arasında KPDS'ye hiç girmemiş ya da girip de başarılı olamamış öğretmenlerin de bulunmasının bu sonuca neden olduğu söylenebilir.

Katılımcıların yabancı dil tazminatı ödenmesini talep etme hakkını kullanma düzeylerine ilişkin verdikleri cevaplardan elde edilen veriler çözümlenerek çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmiştir (Ek 28). Katılımcıların bu haklarını kullanma düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=0.10$, $p>.05$]. Katılımcıların yabancı dil tazminatı ödenmesini talep etme hakkını kullanma düzeyleri çalıştıkları okul türlerine göre de anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=1.27$, $p>.05$]. Benzer şekilde yabancı dil tazminatı ödenmesini talep etme hakkını kullanma düzeyleri katılımcıların herhangi bir sendikaya üye olma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=0.73$, $p>.05$].

Katılımcıların yabancı dil tazminatı ödenmesini talep etme haklarını kullanma düzeyleri meslekteki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$F_{(3-387)}=4.72$, $p<.05$]. Buna göre kıdem düzeyleri arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre, 3 ile 5 yıl arasında kıdeme sahip olan öğretmenlerin yabancı dil tazminatı ödenmesini talep etme haklarını kullanma düzeyleri ($\bar{X}$ =3.15), 11 yıl ve üzeri kıdeme sahip olan öğretmenlere ($\bar{X}$ =2.39) göre daha yüksektir.

Katılımcıların yabancı dil tazminatı ödenmesini talep etme haklarını kullanma düzeyleri en son mezun oldukları eğitim programına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(2-388)}=0.87$, $p>.05$].

Maaş Bordrosunu Görmeyi Talep Etme

Katılımcıların bu haklarını kullanmalarına ilişkin verdikleri cevaplara göre, öğretmenlerin maaş bordrosunu görmeyi talep etme hakkını bazen kullandıkları ortaya çıkmıştır (Tablo 9). Öğretmenlerin maaş bordrosunu görmeyi talep etme hakkını kullanma konusundaki görüşlerinin ortalama puanı “bazen kullanım” düzeyindedir ($\bar{X}=3.32$). Bu çalışmanın yapıldığı dönemde tüm memurların ve dolayısıyla öğretmenlerin maaş bordrolarının aylık olarak internet ortamına aktarılma işlemi tamamlanmıştır. Bu nedenle öğretmenler artık maaş bordrolarını diledikleri zaman inceleyebilmektedirler.

Katılımcıların maaş bordrosunu görmeyi talep etme hakkını kullanma düzeylerine ilişkin verdikleri cevaplardan elde edilen veriler çözümlenerek çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmiştir (Ek 29). Katılımcıların bu haklarını kullanma düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=0.73$, $p>.05$]. Katılımcıların maaş bordrosunu görmeyi talep etme hakkını kullanma düzeyleri çalıştıkları okul türlerine göre de anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=1.66$, $p>.05$]. Benzer şekilde katılımcıların maaş bordrosunu görmeyi talep etme hakkını kullanma düzeyleri herhangi bir sendikaya üye olma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=1.68$, $p>.05$].

Katılımcıların maaş bordrosunu görmeyi talep etme hakkını kullanma düzeyleri meslekteki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(3-387)}=0.33$, $p>.05$]. Katılımcıların bu haklarını kullanma düzeyleri en son mezun oldukları eğitim programına göre de anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(2-388)}=1.51$, $p>.05$].

Hakkında İftira veya Uydurma Suç Isnat Edilmesi Durumunda Kamu Davası Açılmasını Talep Etme

Katılımcıların bu haklarını kullanmalarına ilişkin verdikleri cevaplara göre, öğretmenlerin hakkında iftira ve uydurma suç isnat edilmesi durumunda kamu davası açılmasını talep etme hakkını bazen kullandıkları ortaya çıkmıştır (Tablo 9). Öğretmenlerin bu haklarını kullanma konusundaki görüşlerinin ortalama puanı “bazen kullanırım” düzeyindedir ($\bar{X} = 3.15$).

Katılımcıların iftira veya uydurma suç isnat edilmesi durumunda Kamu Davası açılmasını talep etme hakkını kullanma düzeylerine ilişkin verdikleri cevaplardan elde edilen veriler çözümlenerek çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmiştir (Ek 30). Katılımcıların bu haklarını kullanma düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)} = 1.66$, $p > .05$]. Katılımcıların iftira veya uydurma suç isnat edilmesi durumunda Kamu Davası açılmasını talep etme hakkını kullanma düzeyleri çalıştıkları okul türlerine göre de anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)} = 0.49$, $p > .05$]. Benzer şekilde katılımcıların iftira veya uydurma suç isnat edilmesi durumunda Kamu Davası açılmasını talep etme hakkını kullanma düzeyleri herhangi bir sendikaya üye olma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)} = 2.00$, $p > .05$].

Katılımcıların iftira veya uydurma suç isnat edilmesi durumunda Kamu Davası açılmasını talep etme hakkını kullanma düzeyleri meslekteki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(3-387)} = 0.12$, $p > .05$]. Katılımcıların bu haklarını kullanma düzeyleri en son mezun oldukları eğitim programına göre de anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(2-388)} = 0.66$, $p > .05$].

Mesleki Bir Suçtan Yargılanma Durumunda Öncelikle MEB Tarafından Yapılacak Soruşturmayı Talep Etme

Katılımcıların bu haklarını kullanmalarına ilişkin verdikleri cevaplara göre, öğretmenlerin mesleki bir suçtan yargılanma durumunda önce MEB tarafından yapılacak soruşturmayı talep etme hakkını bazen kullandıkları ortaya çıkmıştır (Tablo 9). Öğretmenlerin bu haklarını kullanma konusundaki görüşlerinin ortalama puanı “bazen kullanırım” düzeyindedir ($\bar{X} = 3.20$).

Katılımcıların mesleki bir suçtan yargılanma durumunda öncelikle MEB tarafından yapılacak soruşturmayı talep etme hakkını kullanma düzeylerine ilişkin verdikleri cevaplardan elde edilen veriler çözümlenerek çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmiştir (Ek 31). Katılımcıların bu haklarını kullanma düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=0.70$, $p>.05$]. Katılımcıların mesleki bir suçtan yargılanma durumunda öncelikle MEB tarafından yapılacak soruşturmayı talep etme hakkını kullanma düzeyleri çalıştıkları okul türlerine göre de anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=0.21$, $p>.05$].

Katılımcıların herhangi bir sendikaya üye olma durumlarına göre mesleki bir suçtan yargılanma durumunda öncelikle MEB tarafından yapılacak soruşturmayı talep etme hakkını kullanma düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermiştir [$t_{(389)}=2.70$, $p<.05$]. Buna göre herhangi bir sendikaya üye olan öğretmenlerin bu haklarını kullanma düzeyinin ($\bar{X} = 3.35$), herhangi bir sendikaya üye olmayan öğretmenlere göre ($\bar{X} = 2.88$) daha yüksek olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin mesleki bir suçtan yargılanmaları durumunda öncelikle MEB tarafından yapılacak soruşturmayı talep etme düzeyleri sendikalı olma durumuyla doğru orantılıdır.

Katılımcıların mesleki bir suçtan yargılanma durumunda öncelikle MEB tarafından yapılacak soruşturmayı talep etme hakkını kullanma düzeyleri meslekteki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(3-}$

$_{387})=0.49, p>.05]$. Katılımcıların bu haklarını kullanma düzeyleri en son mezun oldukları eğitim programına göre de anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(2-388)}=0.08, p>.05]$.

Olumsuz Sicil Raporuna İtiraz Etme

Katılımcıların bu haklarını kullanmalarına ilişkin verdikleri cevaplara göre, öğretmenlerin olumsuz sicil raporuna itiraz etme hakkını bazen kullandıkları ortaya çıkmıştır (Tablo 9). Öğretmenlerin olumsuz sicil raporuna itiraz etme haklarını kullanma konusundaki görüşlerinin ortalama puanı “bazen kullanırım” düzeyindedir ($\bar{X}=3.08$). Buna göre, öğretmenlere yasal olarak tanınmış bir hak olmasına rağmen öğretmenler kendilerine verilen olumsuz sicil raporlarına her zaman itiraz etmemektedirler.

Katılımcıların olumsuz sicil raporuna itiraz etme hakkını kullanma düzeylerine ilişkin verdikleri cevaplardan elde edilen veriler çözümlenerek çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmiştir (Ek 32). Katılımcıların bu haklarını kullanma düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=2.27, p>.05]$. Katılımcıların olumsuz sicil raporuna itiraz etme hakkını kullanma düzeyleri çalıştıkları okul türlerine göre de anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=0.24, p>.05]$. Benzer şekilde katılımcıların olumsuz sicil raporuna itiraz etme hakkını kullanma düzeyleri herhangi bir sendikaya üye olma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=1.41, p>.05]$.

Katılımcıların olumsuz sicil raporuna itiraz etme hakkını kullanma düzeyleri meslekteki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(3-387)}=0.90, p>.05]$. Katılımcıların bu haklarını kullanma düzeyleri en son mezun oldukları eğitim programına göre de anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(2-388)}=0.40, p>.05]$.

Aile Yardımı Ödeneği'ni Talep Etme

Katılımcıların bu haklarını kullanmalarına ilişkin verdikleri cevaplara göre, öğretmenlerin aile yardımı ödeneğini talep etme hakkını bazen kullandıkları ortaya çıkmıştır (Tablo 9). Öğretmenlerin aile yardımı ödeneğini talep etme haklarını kullanma konusundaki görüşlerinin ortalama puanı “bazen kullanırım” düzeyindedir ($\bar{X}=3.15$). Aile yardımı ödeneğinin her ikisi de devlet memuru olan eşlerde sadece erkek öğretmene verilmesi durumu, bu ifadede kadın öğretmenlerin bazılarının hiç kullanmam seçeneğini işaretlemiş olmasını ve çıkan sonucu açıklamaktadır.

Katılımcıların aile yardımı ödeneğini talep etme hakkını kullanma düzeylerine ilişkin verdikleri cevaplardan elde edilen veriler çözümlenerek çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmiştir (Ek 33). Katılımcıların bu haklarını kullanma düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$t_{(389)}=3.57$, $p<.05$]. Cinsiyete göre oluşan ortalama puanlara bakıldığında kadın öğretmenlerin, “bazen kullanırım” düzeyinde ($\bar{X}=2.84$), erkek öğretmenlerin ise “çok sık kullanırım” düzeyinde ($\bar{X}=3.43$) aile yardımı ödeneğini talep etme hakkını kullandığı görülmüştür. Buna göre erkek öğretmenlerin aile yardımı ödeneğini talep etme hakkını kullanma düzeylerinin, kadın öğretmenlere göre yüksek olduğu savunulabilir. Bu durum katılımcılar içerisinde eşi devlet memuru olan kadın öğretmenlerin de olması nedeniyle, erkek öğretmenlerin bu haklarını kullanma düzeylerinin yüksek çıkmış olabileceği şeklinde yorumlanabilir.

Katılımcıların aile yardımı ödeneğini talep etme hakkını kullanma düzeyleri çalıştıkları okul türlerine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$t_{(389)}=2.57$, $p<.05$]. Buna göre ilköğretim okullarında görevli öğretmenler ($\bar{X}=3.31$), bu haklarını orta öğretim okullarında görevli öğretmenlere ($\bar{X}=2.86$) göre daha fazla kullanmaktadır.

Katılımcıların aile yardımı ödeneğini talep etme hakkını kullanma düzeyleri herhangi bir sendikaya üye olma durumlarına göre de anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=0.84$, $p>.05$].

Katılımcıların aile yardımı ödeneğini talep etme hakkını kullanma düzeyleri meslekteki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(3-387)}=0.17$, $p>.05$]. Katılımcıların bu haklarını kullanma düzeyleri en son mezun oldukları eğitim programına göre de anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(2-388)}=0.52$, $p>.05$].

Anne Olma Durumunda / Eşinin Anne Olması Durumunda “Analık Sigortası” Talep Etme

Katılımcıların bu haklarını kullanmalarına ilişkin verdikleri cevaplara göre, öğretmenlerin anne olma durumunda ya da eşinin anne olması durumunda analık sigortası talep etme hakkını çok az kullandıkları ortaya çıkmıştır (Tablo 9). Öğretmenlerin aile yardımı ödeneğini talep etme haklarını kullanma konusundaki görüşlerinin ortalama puanı “çok az kullanım” düzeyindedir ($\bar{X}=2.52$). Bu sonuç öğretmenlerin kendilerinin ya da eşlerinin doğumu sırasında tüm sağlık giderlerinin MEB tarafından karşılanıyor olmasıyla açıklanabilir. Buna göre öğretmenler yeni düzenlemeler sayesinde ayrıca bir analık korumasını çok az talep etmektedirler.

Katılımcıların anne olma durumunda / eşinin anne olması durumunda “Analık Sigortası” talep etme hakkını kullanma düzeylerine ilişkin verdikleri cevaplardan elde edilen veriler çözümlenerek çeşitli değişkenlere değerlendirilmiştir (Ek 34). Katılımcıların bu haklarını kullanma düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=0.47$, $p>.05$]. Katılımcıların anne olma durumunda / eşinin anne olması durumunda “Analık Sigortası” talep etme hakkını kullanma düzeyleri çalıştıkları okul türlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=1.13$, $p>.05$]. Benzer şekilde anne olma durumunda / eşinin anne olması durumunda “Analık Sigortası” talep etme hakkını kullanma düzeyleri katılımcıların herhangi bir sendikaya

üye olma durumlarına göre de anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=1.37$, $p>.05$].

Katılımcıların anne olma durumunda / eşinin anne olması durumunda “Analık Sigortası” talep etme haklarını kullanma düzeyleri meslekteki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$F_{(3-387)}=5.75$, $p<.05$]. Buna göre kıdem düzeyleri arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre, 2 yıla kadar kıdemi olan ($\bar{X}=3.37$) ve 3 ile 5 yıl arasında kıdeme sahip olan ($\bar{X}=2.94$) öğretmenlerin bu haklarını kullanma düzeyleri, 11 yıl ve üzeri kıdeme sahip olan öğretmenlere ($\bar{X}=2.23$) göre daha yüksektir. Bu açıdan meslekteki kıdemi az olan öğretmenlerin meslekteki kıdemi fazla olan öğretmenlere göre anne olma durumunda / eşinin anne olması durumunda “Analık Sigortası” talep etme haklarını kullanma düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Bu sonucun, meslekte yeni olan öğretmenlerin genellikle genç olması ve anne olma veya eşlerinin anne olması olasılığının yüksekliğinden kaynaklandığı savunulabilir.

Katılımcıların anne olma durumunda / eşinin anne olması durumunda “Analık Sigortası” talep etme haklarını kullanma düzeyleri en son mezun oldukları eğitim programına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(2-388)}=0.22$, $p>.05$].

Doğum Yardımı Ödeneğinden Yararlanma

Katılımcıların bu haklarını kullanmalarına ilişkin verdikleri cevaplara göre, öğretmenlerin doğum yardımı ödeneğinden yararlanma hakkını bazen kullandıkları ortaya çıkmıştır (Tablo 9). Öğretmenlerin doğum yardımı ödeneğinden yararlanma haklarını kullanma konusundaki görüşlerinin ortalama puanı “bazen kullanırım” düzeyindedir ($\bar{X}=3.32$).

Katılımcıların doğum yardımı ödeneğinden yararlanma hakkını kullanma düzeylerine ilişkin verdikleri cevaplardan elde edilen veriler çözümlenerek çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmiştir (Ek 35). Katılımcıların bu haklarını kullanma düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=0.17$, $p>.05$]. Katılımcıların doğum yardımı ödeneğinden yararlanma hakkını kullanma düzeyleri çalıştıkları okul türlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=0.59$, $p>.05$].

Katılımcıların doğum yardımı ödeneğinden yararlanma hakkını kullanma düzeyleri herhangi bir sendikaya üye olma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$t_{(389)}=2.33$, $p<.05$]. Buna göre herhangi bir sendikaya üye olan öğretmenlerin bu haklarını kullanma düzeyinin ($\bar{X}=3.45$, “çok sık kullanırım”), herhangi bir sendikaya üye olmayan öğretmenlere göre ($\bar{X}=3.03$, “bazen kullanırım”) daha yüksek olduğu söylenebilir.

Katılımcıların doğum yardımı ödeneğinden yararlanma hakkını kullanma düzeyleri meslekteki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(3-387)}=2.08$, $p>.05$]. Katılımcıların bu haklarını kullanma düzeyleri en son mezun oldukları eğitim programına göre de anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(2-388)}=0.17$, $p>.05$].

Konut Hakkını Talep Etme

Katılımcıların bu haklarını kullanmalarına ilişkin verdikleri cevaplara göre, öğretmenlerin konut hakkını talep etme hakkını bazen kullandıkları ortaya çıkmıştır (Tablo 9). Öğretmenlerin konut hakkını talep etme konusundaki görüşlerinin ortalama puanı “bazen kullanırım” düzeyindedir ($\bar{X}=2.77$). Bu durumun, MEB tarafından sağlanan konutların genellikle zorunlu hizmet kapsamında olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Çalışmanın yapıldığı bölge zorunlu hizmet kapsamında olmadığından, MEB tarafından sağlanan az sayıda konut bulunmaktadır.

Katılımcıların konut hakkını talep etme düzeylerine ilişkin verdikleri cevaplardan elde edilen veriler çözümlenerek çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmiştir (Ek 36). Katılımcıların bu haklarını kullanma düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=0.05$, $p>.05$]. Katılımcıların konut hakkını talep etme düzeyleri çalıştıkları okul türlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=1.82$, $p>.05$]. Benzer şekilde katılımcıların konut hakkını talep etme düzeyleri herhangi bir sendikaya üye olma durumlarına göre de anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=0.64$, $p>.05$].

Katılımcıların konut hakkını talep etme düzeyleri meslekteki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(3-387)}=2.14$, $p>.05$]. Katılımcıların bu haklarını kullanma düzeyleri en son mezun oldukları eğitim programına göre de anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(2-388)}=0.50$, $p>.05$].

MEB'in Sağladığı Eğitim ve Öğrenim Hakkından Yararlanma

Katılımcıların bu haklarını kullanmalarına ilişkin verdikleri cevaplara göre, öğretmenlerin eğitim ve öğrenim hakkından çok sık yararlandıkları ortaya çıkmıştır (Tablo 9). Öğretmenlerin eğitim ve öğrenim hakkından yararlanma konusundaki görüşlerinin ortalama puanı “çok sık kullanırım” düzeyindedir ($\bar{X}=3.46$). Buna göre öğretmenlerin genel olarak kendilerine verilen eğitim ve öğrenim hakkından yararlandıkları söylenebilir. Son yıllarda öğretmenlerin merkezi ve mahalli hizmet içi eğitim faaliyetlerine internet ortamından başvurabilmesi, bu haklarını kullanmalarını kolaylaştırmaktadır. Bunun yanında MEB tarafından öğretmenlerin zorunlu olarak katılımlarının sağlandığı merkezi ve mahalli hizmet içi eğitim faaliyetlerinin de bulunması bu sonucu desteklemektedir.

Katılımcıların eğitim ve öğrenim hakkından yararlanma düzeylerine ilişkin verdikleri cevaplardan elde edilen veriler çözümlenerek çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmiştir (Ek 37). Katılımcıların bu haklarını

kullanma düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=0.71$, $p>.05$]. Katılımcıların eğitim ve öğrenim hakkından yararlanma düzeyleri çalıştıkları okul türlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=0.52$, $p>.05$].

Katılımcıların eğitim ve öğrenim hakkından yararlanma düzeyleri herhangi bir sendikaya üye olma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$t_{(389)}=2.26$, $p<.05$]. Buna göre herhangi bir sendikaya üye olan öğretmenler bu haklarını “çok sık kullanırım” düzeyinde ($\bar{X}=3.59$), herhangi bir sendikaya üye olmayan öğretmenler ise “bazen kullanırım” düzeyinde ($\bar{X}=3.20$) kullandıklarını ifade etmişlerdir. Herhangi bir sendikaya üye olan öğretmenlerin eğitim ve öğrenim hakkından yararlanma düzeylerinin, diğer öğretmenlere göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Katılımcıların eğitim ve öğrenim hakkından yararlanma düzeyleri meslekteki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(3-387)}=1.64$, $p>.05$]. Katılımcıların bu haklarını kullanma düzeyleri en son mezun oldukları eğitim programına göre de anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(2-388)}=0.11$, $p>.05$].

Mazeret İzin Hakkını Kullanma

Katılımcıların bu haklarını kullanmalarına ilişkin verdikleri cevaplara göre, öğretmenlerin yılda 10 gün olan mazeret izin haklarını çok az kullandıkları ortaya çıkmıştır (Tablo 9). Öğretmenlerin mazeret izin haklarından yararlanma konusundaki görüşlerinin ortalama puanı “çok az kullanırım” düzeyindedir ($\bar{X}=2.47$). Buna göre öğretmenlerin önemli bir bölümü bu haklarını çok az kullandığını belirtmiştir.

Katılımcıların mazeret izin hakkını kullanma düzeylerine ilişkin verdikleri cevaplardan elde edilen veriler çözümlenerek çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmiştir (Ek 38). Katılımcıların bu haklarını kullanma düzeyleri

cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=0.21$, $p>.05$]. Katılımcıların mazeret izin hakkını kullanma düzeyleri çalıştıkları okul türlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=1.20$, $p>.05$]. Benzer şekilde katılımcıların mazeret izin hakkını kullanma düzeyleri herhangi bir sendikaya üye olma durumlarına göre de anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=0.44$, $p>.05$].

Katılımcıların mazeret izin hakkını kullanma düzeyleri meslekteki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$F_{(3-387)}=5.43$, $p<.05$]. Buna göre kıdem düzeyleri arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre, 3 ile 5 yıl arasında kıdeme sahip olan öğretmenlerin ($\bar{X}=2.89$) bu haklarını kullanma düzeyleri, 11 yıl ve üzeri kıdeme sahip olan öğretmenlere ($\bar{X}=2.22$) göre daha yüksektir. Bu açıdan meslekteki kıdemi 3 ile 5 yıl arasında olan öğretmenlerin meslekteki kıdemi 11 yıldan fazla olan öğretmenlere göre mazeret izin haklarını kullanma düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Meslekte uzun yıllar geçirmiş olan öğretmenlerin mazeret izin haklarını çok az kullandıkları söylenebilir.

Katılımcıların mazeret izin haklarını kullanma düzeyleri en son mezun oldukları eğitim programına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(2-388)}=0.07$, $p>.05$].

Yasal Hizmet Süresini Tamamladıktan Sonra Emekliliği Talep Etme

Katılımcıların bu haklarını kullanmalarına ilişkin verdikleri cevaplara göre, öğretmenlerin 25 yıl hizmetini tamamladıktan sonra emekliliği talep etmeye ilişkin ortalama puanları “bazen kullanırım” ($\bar{X}=3.13$) düzeyinde olmuştur (Tablo 9). Buna göre öğretmenlerin bir kısmının yeterli hizmet sürelerini tamamladığında emekliliği talep ettiği söylenebilir. Bu sonucun

öğretmenlerin belirli bir bölümünün 25 yıl hizmetten sonra da çalışmaya devam etmesinden kaynaklandığı söylenebilir.

Katılımcıların yeterli hizmet sürelerini tamamladığında emekliliği talep etme düzeylerine ilişkin verdikleri cevaplardan elde edilen veriler çözümlenerek çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmiştir (Ek 39). Katılımcıların bu haklarını kullanma düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=0.04$, $p>.05$]. Katılımcıların yeterli hizmet sürelerini tamamladığında emekliliği talep etme hakkını kullanma düzeyleri çalıştıkları okul türlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=1.04$, $p>.05$]. Benzer şekilde yeterli hizmet sürelerini tamamladığında emekliliği talep etme hakkını kullanma düzeyleri katılımcıların herhangi bir sendikaya üye olma durumlarına göre de anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=1.58$, $p>.05$].

Katılımcıların yeterli hizmet sürelerini tamamladığında emekliliği talep etme hakkını kullanma düzeyleri meslekteki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(3-387)}=0.53$, $p>.05$]. Katılımcıların bu haklarını kullanma düzeyleri en son mezun oldukları eğitim programına göre de anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(2-388)}=0.64$, $p>.05$].

Ölüm Yardımı Ödeneği ve Cenaze Giderlerinin Karşılanması Hakkından Yararlanma

Katılımcıların bu haklarını kullanmalarına ilişkin verdikleri cevaplara göre, öğretmenlerin ölüm yardımı ödeneği ve cenaze giderlerinin karşılanması hakkında bazen yararlandıkları ortaya çıkmıştır (Tablo 9). Öğretmenlerin ölüm yardımı ödeneği ve cenaze giderlerinin karşılanması hakkında yararlanma konusundaki görüşlerinin ortalama puanı “bazen kullanırım” düzeyindedir ($\bar{X}=3.22$).

Katılımcıların ölüm yardımı ödeneği ve cenaze giderlerinin karşılanması hakkında yararlanma düzeylerine ilişkin verdikleri cevaplardan elde edilen veriler çözümlenerek çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmiştir (Ek 40). Katılımcıların bu haklarını kullanma düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=0.85$, $p>.05$].

Katılımcıların ölüm yardımı ödeneği ve cenaze giderlerinin karşılanması hakkında yararlanma düzeyleri çalıştıkları okul türlerine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$t_{(389)}=2.17$, $p<.05$]. Buna göre, ilköğretim okullarında görevli öğretmenler ($\bar{X}=3.36$), orta öğretim okullarında görevli olan öğretmenlere ($\bar{X}=2.98$) göre bu haklarını daha fazla kullanmaktadır.

Katılımcıların ölüm yardımı ödeneği ve cenaze giderlerinin karşılanması hakkında yararlanma düzeyleri herhangi bir sendikaya üye olma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$t_{(389)}=2.79$, $p<.05$]. Buna göre herhangi bir sendikaya üye olan öğretmenlerin bu haklarını kullanma düzeyinin ($\bar{X}=3.38$), herhangi bir sendikaya üye olmayan öğretmenlere göre ($\bar{X}=2.88$) daha yüksek olduğu söylenebilir.

Katılımcıların ölüm yardımı ödeneği ve cenaze giderlerinin karşılanması hakkında yararlanma düzeyleri meslekteki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$F_{(3-387)}=2.53$, $p<.05$]. Buna göre kıdem düzeyleri arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Dunnett C testi sonuçlarına göre, 6 ile 10 yıl arasında kıdeme sahip olan öğretmenlerin ($\bar{X}=3.58$) bu haklarını kullanma düzeyleri, 11 yıl ve üzeri kıdeme sahip olan öğretmenlere ($\bar{X}=3.05$) göre daha yüksektir. Bu açıdan meslekteki kıdemi 6 ile 10 yıl arasında olan öğretmenlerin meslekteki kıdemi 11 yıldan fazla olan öğretmenlere göre ölüm yardımı ödeneği ve cenaze giderlerinin karşılanması hakkında yararlanma düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Katılımcıların ölüm yardımı ödeneği ve cenaze giderlerinin karşılanması hakkında yararlanma düzeyleri en son mezun oldukları eğitim programına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(2-388)}=0.14$, $p>.05$].

MEB' in Sosyal Tesislerinden Yararlanma

Katılımcıların bu haklarını kullanmalarına ilişkin verdikleri cevaplara göre, öğretmenlerin MEB'in sosyal tesislerinden yararlanma haklarını bazen kullandıkları ortaya çıkmıştır (Tablo 9). Öğretmenlerin MEB'in sosyal tesislerinden yararlanma konusundaki görüşlerinin ortalama puanı “bazen kullanırım” düzeyindedir ($\bar{X}=2.81$). Çalışmanın yapıldığı ilçede bir adet öğretmen evinin bulunmasının bu sonuçta etkili olduğu söylenebilir.

Katılımcıların sosyal tesislerden yararlanma düzeylerine ilişkin verdikleri cevaplardan elde edilen veriler çözümlenerek çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmiştir (Ek 41). Katılımcıların bu haklarını kullanma düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=0.39$, $p>.05$].

Katılımcıların sosyal tesislerden yararlanma düzeyleri, çalıştıkları okul türlerine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$t_{(389)}=2.53$, $p<.05$]. Buna göre ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin sosyal tesislerden yararlanma durumları konusundaki görüşleri “bazen kullanırım” düzeyinde ($\bar{X}=2.96$), ortaöğretim okullarında çalışan öğretmenlerin ise “çok az kullanırım” düzeyinde ($\bar{X}=2.55$) olduğu tespit edilmiştir. İlköğretim okullarında görevli öğretmenlerin, orta öğretim okullarında görevli öğretmenlere göre sosyal tesislerden yararlanma düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Katılımcıların sosyal tesislerden yararlanma düzeyleri herhangi bir sendikaya üye olma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=0.38$, $p>.05$].

Katılımcıların sosyal tesislerden yararlanma düzeyleri meslekteki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$F_{(3-387)}=3.36$, $p<.05$]. Buna göre kıdem düzeyleri arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Dunnett C testi sonuçlarına göre, 3 ile 5 yıl arasında kıdeme sahip olan öğretmenlerin ($\bar{X}=3.18$) bu haklarını kullanma düzeyleri, 11 yıl ve üzeri kıdeme sahip olan öğretmenlere ($\bar{X}=2.58$) göre daha yüksektir. Bu açıdan meslekteki kıdemi 3 ile 5 yıl arasında olan öğretmenlerin meslekteki kıdemi 11 yıldan fazla olan öğretmenlere göre sosyal tesislerden yararlanma düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin meslekteki kıdemleri arttıkça MEB'in sosyal tesislerinden yararlanma düzeyleri azalmaktadır.

Katılımcıların sosyal tesislerden yararlanma düzeyleri en son mezun oldukları eğitim programına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(2-388)}=2.51$, $p>.05$].

Tedavi Yardımından Yararlanmak İçin Sevk Alma

Katılımcıların bu haklarını kullanmalarına ilişkin verdikleri cevaplara göre, öğretmenlerin tedavi yardımından yararlanmak için sevk alma hakkını çok sık kullandıkları görülmektedir (Tablo 9). Öğretmenlerin tedavi yardımından yararlanmak için sevk alma konusundaki görüşlerinin ortalama puanı “çok sık kullanırım” düzeyindedir ($\bar{X}=3.56$). Öğretmenlerin hastalık durumlarında tedavilerini gerçekleştirebilmek için sevk almak zorunda olmalarının bu sonucu desteklediği söylenebilir.

Katılımcıların tedavi yardımından yararlanmak için sevk alma hakkını kullanım düzeylerine ilişkin verdikleri cevaplardan elde edilen veriler çözümlenerek çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmiştir (Ek 42). Katılımcıların bu haklarını kullanma düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=0.10$, $p>.05$]. Katılımcıların tedavi yardımından yararlanmak için sevk alma hakkını kullanım düzeyleri çalıştıkları okul

türlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=1.86$, $p>.05$]. Benzer şekilde katılımcıların tedavi yardımıyla yararlanmak için sevk alma hakkını kullanım düzeyleri herhangi bir sendikaya üye olma durumlarına göre de anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(389)}=1.66$, $p>.05$].

Katılımcıların tedavi yardımıyla yararlanmak için sevk alma hakkını kullanım düzeyleri meslekteki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(3-387)}=1.04$, $p>.05$]. Katılımcıların bu haklarını kullanma düzeyleri en son mezun oldukları eğitim programına göre de anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(2-388)}=0.57$, $p>.05$].

BÖLÜM V

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın bulguların dayalı sonuçlara ve geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

Sonuçlar

Araştırmanın sonuçları “Katılımcıların Özlük Haklarını Bilme Düzeylerine İlişkin Sonuçlar” ve “Katılımcıların Özlük Haklarını Kullanma Düzeylerine İlişkin Sonuçlar” şeklinde iki başlık olarak verilmiştir.

Katılımcıların Özlük Haklarını Bilme Düzeylerine İlişkin Sonuçlar

1. Öğretmenlerin özlük hakları bilgi testinden aldıkları ortalama puanı ortanın üzerindedir. Bu sonuca göre öğretmenlerin özlük haklarının yaklaşık dörtte birini bilmedikleri savunulabilir.
2. Katılımcıları bilgi testinden aldıkları puanlara bakıldığında, mali haklarını diğer hak gruplarına oranla daha yüksek düzeyde bilmektedir.
3. Cinsiyet değişkenine göre, erkek öğretmenler kadın öğretmenlere göre özlük haklarını ve özlük hakları içinde de mesleki haklarını daha yüksek düzeyde bilmektedir. Diğer haklar açısından ise cinsiyetler arası fark bulunmamaktadır.
4. Öğretmenlerin özlük haklarını bilme düzeyleri çalıştıkları okul türlerine göre değişmemektedir. İlköğretim okullarında ve orta öğretim okullarında çalışan öğretmenlerin mali, mesleki, korunma

ve sosyal haklara ilişkin bilgi düzeyleri de herhangi bir farklılık göstermemektedir.

5. Sendikalı olma durumu, öğretmenlerin özlük haklarını bilme düzeylerine etki etmemektedir. Bu sonuca göre sendikalı olmayan öğretmenler de en az sendikalı öğretmenler kadar özlük haklarını bilmektedirler.
6. Öğretmenlerin özlük haklarını bilme düzeyinde, meslekte geçirdikleri süre önemlidir. 11 yıl ve daha fazla çalışmış öğretmenlerin özlük haklarını bilme düzeyleri diğer öğretmenlerden yüksektir. Meslekte 11 yıldan az çalışmış öğretmenlerin özlük haklarını bilme düzeyi ise farklılık göstermemektedir. Bunun yanında, öğretmenlerden iki yıla kadar mesleki kıdemi bulunanların, diğer öğretmenlere göre mesleki haklarını bilme düzeyleri daha yüksektir. Meslekte yeni olan öğretmenler, mesleki haklarını daha yüksek düzeyde bilmektedirler. 11 yıldan fazla mesleki kıdeme sahip öğretmenler mesleki haklarını, 3-5 yıl ve 6-10 yıl kıdemi olan öğretmenlerden daha yüksek düzeyde bilmektedirler.
7. Öğretmenlerin eğitim düzeyi yükseldikçe özlük haklarını bilme düzeyleri de yükselmiştir. Yüksek lisans mezunu öğretmenler, ön lisans ve lisans mezunu öğretmenlere göre özlük haklarını daha yüksek düzeyde bilmektedir. Lisans mezunu öğretmenler de ön lisans mezunu öğretmenlere göre özlük haklarını daha fazla bilmektedir. Öğretmenlerin mali haklarını bilme düzeyleri de eğitim düzeyleri ile doğru orantılıdır. Bunun yanında, mesleki haklarını en yüksek düzeyde bilen lisans mezunu öğretmenlerdir. Öğretmenlerin mezuniyet durumları, korunma haklarını ve sosyal haklarını bilme düzeylerinde farklılık yaratmamaktadır.

Katılımcıların Özlük Haklarını Kullanma Düzeylerine İlişkin Sonuçlar

1. Öğretmenler hakların çoğunu bazen kullanmaktadır. Öğretmenler aylıksız izin hakkını hiç kullanmamaktadır.
2. Öğretmenlerin özlük haklarını kullanmaları konusunda meslekteki kıdemleri ve çalıştıkları okul türleri etkili olmaktadır.
3. Öğretmenlerin mezun oldukları eğitim programlarının, özlük haklarını kullanma düzeylerinde hiçbir etkisi bulunmamaktadır. Öğretmenlerin özlük haklarını kullanma düzeyleri hiçbir hak türünde, mezuniyet değişkenine göre farklılaşmamıştır.

Katılımcıların Mesleki Haklarını Kullanma Düzeylerine İlişkin Sonuçlar

1. Öğretmenler tarafından mesleki hakların çoğu bazen kullanılmaktadır.
2. Öğretmenler aylıksız izin hakkını hiç kullanmamaktadır. İlköğretim okullarında çalışan öğretmenler, diğer öğretmenlere göre aylıksız izin hakkını daha fazla kullanmaktadır.
3. Öğretmenler çocukları dünyaya geldiğinde doğum izni ya da mazeret izni hakkını bazen kullanmaktadır. İlköğretim okullarında çalışan öğretmenler, diğer öğretmenlere göre bu hakkını daha fazla kullanmaktadır.
4. Öğretmenler başka bir hizmet sınıfında çalışmak için başvurma hakkını çok az kullanmaktadır. İlköğretim okullarında çalışan öğretmenler, diğer öğretmenlere göre bu hakkını daha fazla kullanmaktadır. Bunun yanında, 3-5 yıl arası kıdeme sahip öğretmenler, 11 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlere göre başka bir hizmet sınıfında çalışmak için başvurma hakkını daha fazla kullanmaktadır. Kıdemi eski öğretmenler, farklı bir hizmet sınıfında çalışmak için başvuru yapmamaktadır.

5. Öğretmenler gerekli bir durumda hastalık izni alma hakkını bazen kullanmaktadır. Erkek öğretmenler kadın öğretmenlere göre bu hakkını daha fazla kullanmaktadır. Ayrıca, 6–10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenler, 11 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlere göre gerekli bir durumda hastalık izni alma hakkını daha fazla kullanmaktadır. Yüksek kıdeme sahip olan öğretmenler, gerekli durumda hastalık izni alma hakkını çok az kullanmaktadır.
6. Öğretmenler görevde yükselme amaçlı olarak MEB sınavlarına katılma hakkını bazen kullanmaktadır. İlköğretim okullarında çalışan öğretmenler, diğer öğretmenlere göre bu hakkını daha fazla kullanmaktadır. Orta öğretim okullarında çalışan öğretmenler görevde yükselme amaçlı sınavlara çok az katılmaktadır.
7. Öğretmenler haksız bir idari işlem sonrası şikâyet dilekçesi yazma hakkını çok az kullanmaktadır. İlköğretim okullarında çalışan öğretmenler, diğer öğretmenlere göre bu hakkını daha fazla kullanmaktadır. İlköğretim okullarında çalışan öğretmenler haksız bir idari işlem sonrası şikâyet dilekçesi yazma hakkını bazen kullanmaktadır. Ayrıca, 3–10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenler, 11 yıl ve daha fazla kıdeme sahip öğretmenlere göre bu hakkını daha fazla kullanmaktadır. Meslekteki kıdemleri 3–10 yıl arası olan öğretmenler bu haklarını bazen kullanmaktadır. Öğretmenlerin meslekte geçirdikleri süre arttıkça haksız bir idari işlem sonrası şikâyet dilekçesi yazma düzeyi azalmaktadır.
8. Öğretmenler haksız bir idari işlem sonrası itiraz dilekçesi yazma hakkını bazen kullanmaktadır. Öğretmenlerin bu haklarını kullanma düzeyleri hiçbir değişkene göre farklılaşmamıştır.
9. Öğretmenlerin görevleri sırasında güvenlik hakları sayesinde kendilerini güvende hissetme düzeyleri hiçbir değişkene göre farklılaşmamıştır.

10. Öğretmenler sendikalı olmaktan doğan haklarını bazen kullanmaktadır. İlköğretim okullarında görevli öğretmenler bu hakkını diğer öğretmenlere göre daha fazla kullanmaktadır. 3-5 yıl arası kıdeme sahip öğretmenler, 11 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlere göre sendikalı olmaktan doğan haklarını daha fazla kullanmaktadır. Meslekteki kıdemi 11 yıldan fazla olan öğretmenler bu haklarını daha az kullanmaktadır.

Katılımcıların Mali Haklarını Kullanma Düzeylerine İlişkin Sonuçlar

1. Öğretmenler mali haklarının çoğunu çok sık kullanmaktadır. Öğretmenlerin mali haklarını kullanma düzeyleri oldukça yüksektir.
2. Öğretmenler atama durumunda yolluk ücreti isteme hakkını çok sık kullanmaktadır. Sendikalı öğretmenler, diğer öğretmenlere göre bu hakkını daha fazla kullanmaktadır. Sendikalı olmayan öğretmenler atama durumunda yolluk ücreti isteme hakkını bazen kullanmaktadır.
3. Öğretmenler ek ders ve ders ücretleri hakkında bilgi talep etme hakkını çok sık kullanmaktadır. Sendikalı öğretmenler, diğer öğretmenlere göre bu hakkını daha fazla kullanmaktadır. Sendikalı olmayan öğretmenler ek ders ve ders ücretleri hakkında bilgi talep etme hakkını bazen kullanmaktadır.
4. Öğretmenler emekliliğe esas kadro ve derecede çalışmayı talep etme hakkını çok sık kullanmaktadır. İlköğretim okullarında çalışan öğretmenler, diğer öğretmenlere göre bu hakkını daha fazla kullanmaktadır. Orta öğretim okullarında görevli öğretmenler bu hakkını bazen kullanmaktadır. Ayrıca, sendikalı öğretmenler, diğer öğretmenlere göre esas kadro ve derecede çalışmayı talep etme hakkını daha fazla kullanmaktadır. Sendikalı olmayan öğretmenler bu hakkını bazen kullanmaktadır. 3-5 yıl arası kıdeme sahip öğretmenler, iki yıla kadar kıdeme sahip öğretmenlere göre, göre

esas kadro ve derecede çalışmayı talep etme hakkını daha fazla kullanmaktadır.

5. Öğretmenler hatalı yapılan ücretlendirmeye itiraz etme hakkını çok sık kullanmaktadır. Sendikalı öğretmenler, diğer öğretmenlere göre bu hakkını daha fazla kullanmaktadır. Sendikalı olmayan öğretmenler hatalı yapılan ücretlendirmeye itiraz etme hakkını bazen kullanmaktadır.
6. Öğretmenler yabancı dil tazminatı ödenmesini talep etme hakkını bazen kullanmaktadır. 3-5 yıl arası kıdeme sahip öğretmenler, 11 yıl ve daha fazla kıdeme sahip öğretmenlere göre bu hakkını daha fazla kullanmaktadır. Mesleki kıdemi 11 yıldan fazla olan öğretmenler bu haktan daha az yararlanmaktadır.
7. Öğretmenler maaş bordrosunu görmeyi talep etme hakkını bazen kullanmaktadır. Öğretmenlerin bu hakkını kullanma düzeyleri hiçbir değişkene göre farklılaşmamıştır.

Katılımcıların Korunma Haklarını Kullanma Düzeylerine İlişkin Sonuçlar

1. Öğretmenler korunma haklarının tümünü bazen kullanmaktadır.
2. Öğretmenler haklarında iftira ve uydurma suç isnat edilmesi durumunda kamu davası açılmasını talep etme hakkını bazen kullanmaktadır. Öğretmenlerin bu hakkını kullanma düzeyleri hiçbir değişkene göre farklılaşmamıştır.
3. Öğretmenler mesleki bir suçtan yargılanma durumunda önce MEB tarafından yapılacak soruşturmayı talep etme hakkını bazen kullanmaktadır. Sendikalı öğretmenler, diğer öğretmenlere göre bu hakkını daha fazla kullanmaktadır. Diğer değişkenlere göre öğretmenlerin mesleki bir suçtan yargılanma durumunda önce MEB tarafından yapılacak soruşturmayı talep etme hakkını kullanma düzeyleri farklılaşmamıştır.

4. Öğretmenler olumsuz sicil raporuna itiraz etme hakkını bazen kullanmaktadır. Öğretmenlerin bu hakkını kullanma düzeyleri hiçbir değişkene göre farklılaşmamıştır.

Katılımcıların Sosyal Haklarını Kullanma Düzeylerine İlişkin Sonuçlar

1. Öğretmenler sosyal haklarının çoğunu bazen kullanmaktadır.
2. Öğretmenler aile yardımı ödeneğini talep etme hakkını bazen kullanmaktadır. Erkek öğretmenler kadın öğretmenlere göre bu haklarını daha fazla kullanmaktadır. Erkek öğretmenler aile yardımı ödeneğini talep etme hakkını çok sık kullanmaktadır. Bunun yanında ilköğretim okullarında görevli öğretmenler, orta öğretim okullarında görevli öğretmenlere göre bu hakkını daha fazla kullanmaktadır.
3. Öğretmenler anne olma durumunda ya da eşinin anne olması durumunda analık sigortası talep etme hakkını çok az kullanmaktadır. Meslekte 11 yıl ve daha fazla çalışmış öğretmenler bu hakkını çok az düzeyde kullanmakta, buna karşın meslekte 5 yıl ve daha az çalışmış öğretmenler bazen kullanmaktadır. 5 yıla kadar mesleki kıdeme sahip öğretmenler anne olma durumunda ya da eşinin anne olması durumunda analık sigortası talep etme hakkını daha fazla kullanmaktadır.
4. Öğretmenler doğum yardımı ödeneğinden yararlanma hakkını bazen kullanmaktadır. Sendikalı öğretmenler, diğer öğretmenlere göre bu hakkını daha fazla kullanmaktadır. Sendikalı olan öğretmenler doğum yardımı ödeneğinden yararlanma hakkını çok sık kullanmaktadır.
5. Öğretmenler konut hakkını talep etme hakkını bazen kullanmaktadır. Öğretmenlerin bu hakkını kullanma düzeyleri hiçbir değişkene göre farklılaşmamıştır.

6. Öğretmenler MEB'in sağladığı eğitim ve öğrenim hakkını çok sık kullanmaktadır. Sendikalı öğretmenler, diğer öğretmenlere göre bu hakkını daha fazla kullanmaktadır. Sendikalı olmayan öğretmenler MEB'in sağladığı eğitim ve öğrenim hakkını bazen kullanmaktadır.
7. Öğretmenler yılda 10 günlük mazeret izin haklarını çok az kullanmaktadır. Mesleki kıdemi 3-5 yıl arasında olan öğretmenler bu hakkını, meslekte 11 yıl ve daha fazla çalışmış öğretmenlere göre daha fazla kullanmaktadır. Mesleki kıdemi 3-5 yıl arasında olan öğretmenler yılda 10 günlük mazeret izin hakkını bazen kullanmaktadır.
8. Öğretmenler yasal hizmet süresini tamamladıktan sonra emekliliği talep etme hakkını bazen kullanmaktadır. Öğretmenlerin bu hakkını kullanma düzeyleri hiçbir değişkene göre farklılaşmamıştır.
9. Öğretmenler ölüm yardımı ödeneği ve cenaze giderlerinin karşılanması hakkını bazen kullanmaktadır. Sendikalı öğretmenler, sendikalı olmayan öğretmenlere göre bu hakkını daha fazla kullanmaktadır. Bunun yanında, ilköğretim okullarında görevli öğretmenler diğer öğretmenlere göre ölüm yardımı ödeneği ve cenaze giderlerinin karşılanması hakkını daha fazla kullanmaktadır. Ayrıca mesleki kıdemi 6-10 yıl arası olan öğretmenler, 11 yıl ve daha fazla çalışmış öğretmenlere göre bu hakkını daha fazla kullanmaktadır. Mesleki kıdemi 6-10 yıl arası olan öğretmenler, ölüm yardımı ödeneği ve cenaze giderlerinin karşılanması hakkını çok sık kullanmaktadır.
10. Öğretmenler MEB'in sosyal tesislerinden yararlanma hakkını bazen kullanmaktadır. İlköğretim okullarında görevli öğretmenler bu hakkını diğer öğretmenlere göre daha fazla kullanmaktadır. Orta öğretim okullarında çalışan öğretmenler MEB'in sosyal tesislerinden yararlanma hakkını çok az kullanmaktadır. Ayrıca, 3-5 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenler, 11 yıl ve daha fazla

kıdemli öğretmenlere göre MEB'in sosyal tesislerinden yararlanma hakkını daha fazla kullanmaktadır.

11. Öğretmenler tedavi yardımıyla yararlanmak için sevk alma hakkını çok sık kullanmaktadır. Öğretmenlerin bu hakkını kullanma düzeyleri hiçbir değişkene göre farklılaşmamıştır.

Öneriler

Katılımcıların Özlük Haklarını Bilme Düzeylerine İlişkin Öneriler

1. Öğretmenlerin genel olarak özlük haklarını içeren bir yasal düzenleme olmadığı gibi, devlet memurlarının da özlük haklarının toplu olarak verildiği bir yasal düzenleme de yoktur. MEB tarafından öğretmenlerin özlük haklarını konu alan bir yasal düzenleme yapılmalıdır.
2. Öğretmenlere özlük hakları konusunda hizmet içi eğitim, kurs vb. eğitim olanakları sunulmalıdır. Bunun yanında aday öğretmenlerin eğitim programlarına özlük haklarına vurgu yapan dersler de eklenmelidir.
3. Öğretmenlerin özellikle mali haklarını daha yüksek düzeyde bildikleri tespit edilmiştir. Öğretmenlik mesleği içerisinde diğer hak gruplarına (mesleki haklar, korunma hakları, sosyal haklar) yönelik eğitimler verilmelidir.
4. Özlük hakları konusunda yapılacak eğitimlerde kadın öğretmenlere öncelik verilmelidir.
5. Sendikalar öğretmenlerin özlük haklarını bilme düzeylerinde etkili değildir. Sendikalar en azından üyesi olan öğretmenlere, özlük hakları konusunda bilgilendirme çalışmaları yapmalıdır.

6. Öğretmenlerin meslekte geçirdikleri süre özlük haklarını bilmeleri açısından önemlidir. Bu nedenle meslekte eski olan öğretmenlerin, mesleğe yeni başlamış öğretmenlere rehberlik etmesi uygun olacaktır. Aday öğretmenlere okul yönetimleri tarafından seçilen rehber öğretmenler, en az 11 yıl çalışmış öğretmenlerden seçilmelidir.
7. Öğretmenlere yüksek öğretim konusunda imkânlar sağlanmalı, yüksek lisans ve doktora eğitimleri özendirilmelidir. Bunun yanında ön lisans mezunu öğretmenlerin lisans tamamlamaları sağlanmalıdır.

Katılımcıların Özlük Haklarını Kullanma Düzeylerine İlişkin Öneriler

1. Öğretmenlerin özlük haklarından hiç birisini her zaman kullanmamaktadır. Özlük haklarının kullanımı konusunda daha küçük gruplarla nitel araştırmalar yapılmalı ve özlük haklarının neden kullanılmadığı/kullanılamadığı araştırılmalıdır.
2. Öğretmenler meslekte geçirdikleri süre arttıkça özlük haklarını daha az kullanmaktadır. Bu öğretmenlere özlük hakları kullanımı konusunda seminer, kurs vb. aracılığı ile yönlendirmeler yapılmalıdır.
3. Öğretmenlerin mezuniyet durumunun özlük haklarını kullanma konusunda hiçbir etkisi yoktur. Öğretmenler, eğitim düzeyleri arttıkça özlük haklarını daha fazla bilmekte ama kullanma düzeyleri değişmemektedir. Bu durumun nedenleri daha küçük gruplarla yapılacak nitel çalışmalarla araştırılmalıdır.
4. Orta öğretim okullarında çalışan öğretmenler özlük haklarını daha az kullanmaktadır. Bu öğretmenlere özlük hakları kullanımı konusunda seminer, kurs vb. aracılığı ile yönlendirmeler yapılmalıdır.

5. Öğretmenlerin sadece mali haklarını yüksek düzeyde kullanmaktadır. Diğer hak türlerinin (mesleki haklar, korunma hakları, sosyal haklar) kullanımı konusunda öğretmenleri yönlendirici hizmet içi eğitim faaliyetleri düzenlenmelidir.
6. Öğretmenlerin özlük bilgilerinin (İLSİS), ek ders ücretleri ve maaş bordrolarının (E-Bordro), internet ortamına aktarılması özlük haklarının kullanılma düzeyine zaman içerisinde farklılıklar getirecektir. Bu nedenle ileri yıllarda benzer bir çalışma yapıldığında farklı sonuçlar elde edilebilecektir.
7. Benzeri bir çalışmanın farklı bir eğitim bölgesinde (zorunlu hizmet bölgesi, farklı ilçeler vb.) yapılması öğretmenlerin özlük haklarını bilme ve kullanma düzeylerine ilişkin daha ayrıntılı bilgiler verebilecektir.

KAYNAKÇA

Akyüz Y. (2004). *Türk Eğitim Tarihi MÖ 1000-MS 2004*. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Ataünal A. (2000). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş veya Nasıl Bir İnsan?*. Ankara: 20 Mayıs Eğitim, Kültür ve Dayanışma Vakfı Yayını.

Aydın, İ. (2003). *Eğitim ve Öğretimde Etik*. Ankara: Pegem A Yayınları.

Bozkurt, E. (2003). *Genel Hukuk Bilgisi*. Ankara: Nobel Yayınları.

Devlet Planlama Teşkilatı. (1963). *Kalkınma Planı (Birinci Beş Yıl). (1963-1967)*.
Web: <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan1.pdf> adresinden 16 Kasım 2008'de alınmıştır.

Devlet Planlama Teşkilatı. (1984). *Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı. (1985-1989)*.
Web: <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan5.pdf> adresinden 16 Kasım 2008'de alınmıştır..

Devlet Planlama Teşkilatı. (1989). *Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994)*.
Web: <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan6.pdf> adresinden 16 Kasım 2008'de alınmıştır..

Devlet Planlama Teşkilatı. (2000). *Uzun Vadeli Strateji ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005)*. Web: <http://plan8.dpt.gov.tr> adresinden 16 Kasım 2008'de alınmıştır.

Devlet Planlama Teşkilatı. (2006). *Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)*. Web: <http://www.sp.gov.tr/documents/KP2007-2013.pdf> adresinden 16 Kasım 2008'de alınmıştır.

Erden, A. (2007). Karşılaştırmalı Eğitim Sistemleri. Ali Balcı (Ed.). *Fransa Eğitim Sistemi*. Ankara: Pegem A Yayınları, 171-193.

Erden, M. (1998). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. İstanbul: Alkım Yayınları.

Erdoğan, İ. (2000). *Çağdaş Eğitim Sistemleri*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Erkuş, A. (2005). *Bilimsel Araştırma Sarmalı*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

EURYDICE, Avrupa Birliği Bilgi Ağı. (2005). *Avrupa'daki Eğitim Sistemleri Üzerine Özet Belgeler, Danimarka*. Web: [http://www.megep.meb.gov.tr/megep/genel/moduler/ulkeler/Denmark%20\(TR\).doc](http://www.megep.meb.gov.tr/megep/genel/moduler/ulkeler/Denmark%20(TR).doc) adresinden 13 Kasım 2008'de alınmıştır.

EURYDICE, Avrupa Birliği Bilgi Ağı. (2005). *Avrupa'daki Eğitim Sistemleri Üzerine Özet Belgeler, Fransa*. Web: [http://www.megep.meb.gov.tr/megep/genel/moduler/ulkeler/France%20\(TR\).doc](http://www.megep.meb.gov.tr/megep/genel/moduler/ulkeler/France%20(TR).doc) adresinden 13 Kasım 2008'de alınmıştır.

EURYDICE, Avrupa Birliği Bilgi Ağı. (2005). *Avrupa'daki Eğitim Sistemleri Üzerine Özet Belgeler, Almanya*. Web: [http://www.megep.meb.gov.tr/megep/genel/moduler/ulkeler/Germany%20\(TR\).doc](http://www.megep.meb.gov.tr/megep/genel/moduler/ulkeler/Germany%20(TR).doc) adresinden 13 Kasım 2008'de alınmıştır.

EURYDICE, Avrupa Birliği Bilgi Ağı. (2005). *Avrupa'daki Eğitim Sistemleri Üzerine Özet Belgeler, Yunanistan*. Web: [http://www.megep.meb.gov.tr/megep/genel/moduler/ulkeler/Greece%20\(TR\).doc](http://www.megep.meb.gov.tr/megep/genel/moduler/ulkeler/Greece%20(TR).doc) adresinden 13 Kasım 2008'de alınmıştır.

EURYDICE, Avrupa Birliği Bilgi Ağı. (2005). *Avrupa'daki Eğitim Sistemleri Üzerine Özet Belgeler, İtalya*. Web: [http://www.megep.meb.gov.tr/megep/genel/moduler/ulkeler/Italy%20\(TR\).doc](http://www.megep.meb.gov.tr/megep/genel/moduler/ulkeler/Italy%20(TR).doc) adresinden 13 Kasım 2008'de alınmıştır.

EURYDICE, Avrupa Birliği Bilgi Ağı. (2005). *Avrupa'daki Eğitim Sistemleri ve Devam Eden Reformlar Üzerine Özet Belgeler, İspanya*. Web:

[http://www.megep.meb.gov.tr/megep/genel/moduler/ulkeler/Spain%20\(TR\).doc](http://www.megep.meb.gov.tr/megep/genel/moduler/ulkeler/Spain%20(TR).doc) adresinden 13 Kasım 2008'de alınmıştır.

EURYDICE, Avrupa Birliği Bilgi Ağı. (2005). *Avrupa'daki Eğitim Sistemleri Üzerine Özet Belgeler, İsveç*. Web: [http://www.megep.meb.gov.tr/megep/genel/moduler/ulkeler/Sweden%20\(TR\).doc](http://www.megep.meb.gov.tr/megep/genel/moduler/ulkeler/Sweden%20(TR).doc) adresinden 13 Kasım 2008'de alınmıştır.

EURYDICE, Avrupa Birliği Bilgi Ağı. (2005). *Avrupa'daki Eğitim Sistemleri Üzerine Özet Belgeler, İngiltere, Galler ve Kuzey İrlanda*. Web: [http://www.ktoeos.com/docs/avrupaegitim/United%20Kingdom%20\(TR\).doc](http://www.ktoeos.com/docs/avrupaegitim/United%20Kingdom%20(TR).doc) adresinden 13 Kasım 2008'de alınmıştır.

Encyclopedia of Everyday Law. (2008). *Encyclopedia of Everyday Law: Teachers' Rights*. Web: <http://www.enotes.com/everyday-law-encyclopedia/teachers-rights> adresinden 15 Kasım 2008'de alınmıştır.

Gözübüyük, Ş. (2006). *Yönetim Hukuku*. Ankara: Turhan Kitabevi.

Günday, M. (2004). *İdare Hukuku*. Ankara: İmaj Yayınevi.

Kalabalık, H. (2003). *Temel Hukuk Bilgisi*. İstanbul: Değişim Yayınları.

Kaymak, M. (2007). *Öğretmenlerin Sorunlarına Yaklaşımımız Nasıl Olmalıdır*. Web: <http://muratkaymak.blogcu.com/1849651/> adresinden 15 Kasım 2008'de alınmıştır

Kepenekci, Y. (2003). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş - Alternatif Yaklaşım*. M. D. Karanlı (Ed.). *Hukuk ve Öğretmenlik Mesleği* (179-204). Ankara: Öğreti Yayınları.

Memduhoğlu, H. B. (2007). *Karşılaştırmalı Eğitim Sistemleri*. Ali Balcı (Ed.). *Avusturya Eğitim Sistemi*. Ankara: Pegem A Yayınları, 79-103.

Öğretmenlerin Statüsü Tavsiyesi. Web: web.inonu.edu.tr/~ikram/statu.htm adresinden 15 Kasım 2008'de alınmıştır.

Öztürk, S. (2002). Eğitim Üzerine. Erdal Toprakçı (Ed.). *Öğretmenliğin Mesleki Temelleri* (13-44). Ankara: Ütopya Yayınevi.

Sünbül, A. M. (2001). Öğretmenlik Mesleğine Giriş. Özcan Demirel & Zeki Kaya (Ed.). *Bir Meslek Olarak Öğretmenlik* (224-255). Ankara: Pegem A Yayınları.

Tanbay, Ç. (2007). *657 Sayılı Devlet Memurları Kanununa Göre Memurlara Sağlanan Haklar*. http://www.kdh.gov.tr/hukukbelgeler/egitim/DMK_Haklar.doc adresinden 12 Kasım 2008'de alınmıştır.

Ünver, M., Kahramanoğlu S. ve Kardoğan N. (2005). *Açıklamalı Devlet Memurları Kanunu*. Ankara: Yargı Yayınevi.

Yılmaz, K. (2007). Karşılaştırmalı Eğitim Sistemleri. Ali Balcı (Ed.). *İtalya Eğitim Sistemi*. Ankara: Pegem A Yayınları, 295-317.

<http://www.gillmcmillan.ie/ecom/Library3.nsf/5c068d8ece5a8e6680256a7900491896/dfa7651a31e4b0da80256c07005c099d?OpenDocument#Private%20industry%20would%20not%20tolera> (Son erişim tarihi 12.11.2008).

<http://www.guidancechannel.com/default.aspx?M=a&index=793&cat=16> (Son erişim tarihi: 12.11.2008).

<http://www.utea.org/educatorResources/educatorRights/history/rightshistory.htm> (Son erişim tarihi: 13.11.2008).

EK-1

ÖĞRETMENLERİN ÖZLÜK HAKLARINI BİLME VE KULLANMA DÜZEYLERİ ANKETİ

Değerli Meslektaşım,

Bu anket öğretmenlerin özlük haklarına ilişkin bilgi ve kullanma düzeylerini ölçmek amacıyla hazırlanmıştır.

Anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde mesleki ve kişisel bilgileriniz istenmiştir. İkinci bölümde öğretmenlerinin özlük haklarını bilme düzeylerine ilişkin çeşitli “doğru-yanlış” şeklinde tasarlanmış sorular, üçüncü bölümde ise öğretmenlerinin özlük haklarını kullanma düzeylerine ilişkin ifadeler yer almıştır.

Anketle elde edilen bilgiler akademik amaç dışında başka bir amaçla kullanılmayacaktır.

Katkılarınız için teşekkür ederim.

CANER CERECİ

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

İletişim : ccereci@mynet.com Tel : 05058142938

I. BÖLÜM KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz ☐ Erkek ☐ Kadın
2. Meslekteki kıdeminiz ☐ 0-2 Yıl ☐ 3-5 Yıl ☐ 6-10 Yıl ☐ 11 yıl ve üzeri
3. Çalıştığınız okul türü ☐ İlköğretim ☐ Ortaöğretim
4. Herhangi bir sendikaya üye misiniz? ☐ Evet ☐ Hayır
5. En son mezun olduğunuz eğitim programı
☐ Ön Lisans ☐ Lisans ☐ Yüksek Lisans ☐ Doktora

II. BÖLÜM

ÖĞRETMENLERİN ÖZLÜK HAKLARINA İLİŞKİN SORULAR

	AŞAĞIDA ÖĞRETMENLERİN ÖZLÜK HAKLARINI BİLME DÜZEYLERİNE İLİŞKİN BAZI İFADELER YER ALMAKTADIR. BU İFADELERİN KARŞILARINDA YER ALAN SEÇENEKLERDEN SİZE UYGUN OLANI (X) İŞARETİ KOYARAK İŞARETLEYİNİZ.	Aşağıdaki doğru yanlış cümlelerinde size uygun gelen seçeneği işaretleyiniz.
A. MESLEKİ HAKLAR		
1	Bayan öğretmenin toplam doğum izni 16 haftadır.	☐ Doğru ☐ Yanlış
2	Eğitimine lisans düzeyinin üstünde bir eğitim kurumunda devam eden bir öğretmene, eğitimi için iki tam gün izin verilir	☐ Doğru ☐ Yanlış
3	Eşi doğum yapan erkek öğretmenlere istekleri halinde 3 gün mazeret izni verilebilir.	☐ Doğru ☐ Yanlış
4	On yıla kadar hizmeti olan bir öğretmen 6 ay hastalık izni alabilir.	☐ Doğru ☐ Yanlış
5	Öğretmen okul müdürünü şikâyet etmek istediğinde, dilekçesini vereceği makam Okul Müdürlüğü'dür.	☐ Doğru ☐ Yanlış
6	Öğretmen hastalık iznini kullandığı sırada herhangi bir nedenle özlük haklarına dokunulamaz.	☐ Doğru ☐ Yanlış
7	Öğretmenin birinci dereceden akrabasının ölümü üzerine, öğretmene 15 gün izin verilir.	☐ Doğru ☐ Yanlış
8	Öğretmen, atanmak istediği yerde eşinin herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna bağlı olarak çalışması durumunda, eş durumu özüünden tayin isteyebilir.	☐ Doğru ☐ Yanlış
9	Öğretmenin kendisinin veya bakmakla yükümlü olduğu eşinin, ana, baba veya çocuklarından birinin uzun süreli tedaviyi gerektiren bir hastalığa yakalanmaları durumunda, öğretmen, hastanın tedavi edileceği bir görev yerine sağlık özüünden atama isteğinde bulunabilir.	☐ Doğru ☐ Yanlış
10	Öğretmenin zorunlu çalışma yükümlülüğünü tamamlaması şartıyla, devam etmekte olduğu lisansüstü eğitim kurumunun bulunduğu yere atama isteğinde bulunabilir.	☐ Doğru ☐ Yanlış
11	Öğretmenler her yıl bir "Kademe", iki yılda bir ise bir "Derece" ile terfi ederler.	☐ Doğru ☐ Yanlış
12	Öğretmenler, il dışı atama isteğinde bulunabilmek için görevli olduğu okulda en az 4 yıl çalışmalıdır.	☐ Doğru ☐ Yanlış
13	Öğretmenler, il içi isteğe bağlı atama başvurusu yapabilmek için görevli olduğu okulda en az 2 yıl çalışmalıdır.	☐ Doğru ☐ Yanlış
14	Öğretmenler kariyer basamaklarında (uzman öğretmen, başöğretmen) yükselme hakkına sahiptir.	☐ Doğru ☐ Yanlış
15	Öğretmenler on yıllık hizmetlerinden sonra istekleri halinde 24 aya kadar aylıksız izin alabilir.	☐ Doğru ☐ Yanlış
16	Öğretmenlerden Türkiye Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü ve Devlet Memurları Yabancı Diller Eğitim Merkezinde öğrenim görenler, eğitimleri süresince aylıksız izinli sayılır.	☐ Doğru ☐ Yanlış
17	Öğretmenlere atamaya yetkili amirleri (İlçelerde Kaymakam, illerde Vali) tarafından gerekli durumlarda bir yılda 10 güne kadar mazeret izni verilebilir.	☐ Doğru ☐ Yanlış
18	Öğretmenlerin askerlik görevinde geçirdikleri süreler aylıksız izin kapsamında değerlendirilir.	☐ Doğru ☐ Yanlış
19	Öğretmenlerin Devlet Memurları Kanunu'na (DMK) bağlı olarak hizmet sınıflarını değiştirme hakları bulunmamaktadır.	☐ Doğru ☐ Yanlış
20	Öğretmenler Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu'na bağlı olarak sendikalara üye olma ve üyelikten çekilme hakkına sahiptir.	☐ Doğru ☐ Yanlış
21	Öğretmenlerin sendika üyesi olma zorunluluğu bulunmaktadır.	☐ Doğru ☐ Yanlış

B. MALİ HAKLAR		
22	Eğitim ve öğretim hizmet sınıfında çalışanlara özel olarak tanınmış mali hak, Eğitim, Öğretim Tazminatıdır.	☐ Doğru ☐ Yanlış
23	Öğretmenler, 25 yıllık meslek yaşamları sonunda emekli ikramiyesi ve emeklilik aylığı almaya hak kazanırlar.	☐ Doğru ☐ Yanlış
24	Öğretmenler, Kamu Personeli Dil Sınavı'nda 60 puanı geçmeleri durumunda Yabancı Dil Tazminatı almaya hak kazanırlar.	☐ Doğru ☐ Yanlış
25	Branş öğretmenlerine, fiilen okuttukları her on saat derse karşılık 1 saat ek ders ücreti ödenir.	☐ Doğru ☐ Yanlış
26	Öğretmenlerin geçici görevlendirme olarak görev yerlerini değiştirmeleri durumunda yolluk vardır.	☐ Doğru ☐ Yanlış
27	Ölen öğretmenin geride kalan anne, baba, eş ve çocuklarına Dul ve Yetim Aylığı bağlanır.	☐ Doğru ☐ Yanlış
C. KORUNMA HAKLARI		
28	Öğretmenler, amirleri tarafından verilen sicil raporları hakkında atamaya yetkili amire itirazda bulunamazlar.	☐ Doğru ☐ Yanlış
29	Öğretmenler haklarında uydurma suç isnat edilmesi durumunda, bu suçu isnat edene karşı Kamu Davası açılmasını Cumhuriyet Savcılığından isteyebilirler.	☐ Doğru ☐ Yanlış
D. SOSYAL HAKLAR		
30	Aile Yardımı Ödeneği her iki eş de öğretmense, iki öğretmene de verilir.	☐ Doğru ☐ Yanlış
31	Çocuğu yeni doğmuş olan öğretmene, Doğum Yardımı Ödeneği ödenir.	☐ Doğru ☐ Yanlış
32	İşinin verdiği herhangi bir engelden dolayı malullük aylığı bağlanan öğretmen, engeli sona ermesi durumunda yeniden mesleğine dönebilmek için "yeniden işe alıştırma" uygulaması isteme hakkına sahiptir.	☐ Doğru ☐ Yanlış
33	Öğretmenin ölmesi durumunda birinci derecede mirasçılarına en yüksek devlet memuru aylığı tutarında Ölüm Yardımı Ödeneği ödenir.	☐ Doğru ☐ Yanlış
34	Öğretmenler için çalışma yaş haddi, Emekli Sandığı Kanunu'nda 55 yaş olarak belirlenmiştir.	☐ Doğru ☐ Yanlış
35	Öğretmenlere, mahrumiyet bölgelerinde Devlet tarafından sağlanmış konutlarda ikamet etme hakkı tanınmıştır.	☐ Doğru ☐ Yanlış
36	Öğretmenler mesleki niteliklerini geliştirmeleri açısından hangi öğretim kademesinde olursa olsun yüksek öğrenim görme hakkına sahiptir.	☐ Doğru ☐ Yanlış
37	Öğretmenler sosyal tesis ihtiyaçlarını üye olmak kaydıyla, Öğretmen Evlerinden karşılayabilmektedir.	☐ Doğru ☐ Yanlış
38	Öğretmenler, acil sağlık sorunlarında hasta sevk kağıdı almadan tedavi edilebilir.	☐ Doğru ☐ Yanlış
39	Öğretmenlere çalışmayan eşleri ve her bir çocukları için Aile Yardımı Ödeneği verilir.	☐ Doğru ☐ Yanlış
40	Öğretmenlerin tedavi giderleri ile ölümleri halinde cenaze giderleri Sağlık Bakanlığı tarafından karşılanır.	☐ Doğru ☐ Yanlış

III. BÖLÜM

ÖĞRETMENLERİN ÖZLÜK HAKLARINI KULLANMASINA İLİŞKİN GÖRÜŞLER

AŞAĞIDA ÖĞRETMENLERİN ÖZLÜK HAKLARINI KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN BAZI İFADELER YER ALMAKTADIR. BU İFADELERİN KARŞILARINDA YER ALAN ÖLÇEKTE SİZE UYGUN SEÇENEĞİN ALTINDAKİ DAİREYE (X) İŞARETİ KOYUNUZ.		HIÇ KULLANMAM	ÇOK AZ KULLANIRIM	BAZEN KULLANIRIM	ÇOK SIK KULLANIRIM	HER ZAMAN KULLANIRIM
A. MESLEKİ HAKLAR						
1	Aylıksız izin	☐	☐	☐	☐	☐
2	Çocuğu dünyaya geldiğinde doğum izni / mazeret izni	☐	☐	☐	☐	☐
3	Eğitim ve öğretim hizmet sınıfından başka bir hizmet sınıfında çalışmak için başvurma	☐	☐	☐	☐	☐
4	Gerekli bir durumda hastalık izni	☐	☐	☐	☐	☐
5	Görevde yükselme amaçlı Milli Eğitim Bakanlığı sınavlarına katılma	☐	☐	☐	☐	☐
6	Haksız idari işlem sonrası amiri şikayet dilekçesi yazma	☐	☐	☐	☐	☐
7	Haksız idari işlem üzerine itiraz dilekçesi yazma	☐	☐	☐	☐	☐
8	Öğretmenlik görevini yerine getirirken kendini mesleki güvende hissetme	☐	☐	☐	☐	☐
9	Sendikalı olmaktan doğan hakları kullanma	☐	☐	☐	☐	☐
B. MALİ HAKLAR						
10	Atama durumunda yolluk ücretini isteme	☐	☐	☐	☐	☐
11	Ek ders ve ders ücretleri hakkında bilgi talep etme	☐	☐	☐	☐	☐
12	Emekliliğe esas kadro ve derecede çalışmayı talep etme	☐	☐	☐	☐	☐
13	Hatalı yapılan ücretlendirmeye itiraz etme	☐	☐	☐	☐	☐
14	Kamu Personeli Dil Sınavı'nda başarılı olarak Yabancı Dil Tazminatı ödenmesini talep etme	☐	☐	☐	☐	☐
15	Maaş Bordrosunu görmeyi talep etme	☐	☐	☐	☐	☐
C. KORUNMA HAKLARI						
16	İftira ve uydurma suç isnat edilmesi durumunda Kamu Davası açılmasını talep etme	☐	☐	☐	☐	☐
17	Mesleki bir suçtan yargılanma durumunda öncelikle Milli Eğitim Bakanlığı'nca yapılacak soruşturmayı talep etme	☐	☐	☐	☐	☐
18	Olumsuz sicil raporuna itiraz etme	☐	☐	☐	☐	☐
D. SOSYAL HAKLAR						
19	Aile Yardımı Ödeneği'ni dilekçe ile talep etme	☐	☐	☐	☐	☐
20	Anne olma durumunda / eşinin anne olması durumunda "Analık Sigortası" talep etme	☐	☐	☐	☐	☐
21	Doğum Yardımı Ödeneği'nden yararlanma	☐	☐	☐	☐	☐
22	Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde çalışırken konut hakkını (lojman isteği) talep etme	☐	☐	☐	☐	☐
23	Milli Eğitim Bakanlığı'nın sağladığı eğitim ve öğretim hakkından yararlanma	☐	☐	☐	☐	☐
24	Öğretmenlere verilen yılda 10 günlük mazeret izni hakkını kullanma	☐	☐	☐	☐	☐
25	Öğretmenlikte 25 yıl hizmetini tamamladıktan sonra emekliliği talep etme	☐	☐	☐	☐	☐
26	Ölüm yardımı ödeneği ve cenaze giderlerinin karşılanması hakkından yararlanma	☐	☐	☐	☐	☐
27	Milli Eğitim Bakanlığı'nın Sosyal Tesisleri'nden (Öğretmen Evi vb.) yararlanma	☐	☐	☐	☐	☐
28	Tedavi yardımından yararlanmak için sevk alma	☐	☐	☐	☐	☐

ANKETİ CEVAPLADIĞINIZ İÇİN TEŞEKKÜR EDERİM...

CANER CERECİ

EK-2

**ÖZLÜK HAKLARI KULLANMA DÜZEYİ ANKETİ İÇİN YAPILAN FAKTÖR ANALİZİ
SONUÇLARI**

Oransal Değişim (Madde Yük Değerleri)

	Başlang ıç	Madde Yük Çıktısı
m1	1,000	,616
m2	1,000	,498
m3	1,000	,757
m4	1,000	,651
m5	1,000	,744
m6	1,000	,659
m7	1,000	,721
m8	1,000	,719
m9	1,000	,705
m10	1,000	,715
m11	1,000	,780
m12	1,000	,481
m13	1,000	,638
m14	1,000	,641
m15	1,000	,779
m16	1,000	,662
m17	1,000	,557
m18	1,000	,640
m19	1,000	,747
m20	1,000	,548
m21	1,000	,543
m22	1,000	,679
m23	1,000	,603
m24	1,000	,717
m25	1,000	,661
m26	1,000	,717
m27	1,000	,634
M28	1,000	,221*
m29	1,000	,719

*Faktör yük değeri nedeniyle anketten çıkarılmıştır.

EK-3 ÖZLÜK HAKLARI BİLGİ TESTİ İÇİN KUDER RICHARDSON-21 GÜVENİRLİK ANALİZİ

SIRA	CİNSİYET	KIDEM	OKUL TÜRÜ	SENĐİKA	MEZUNİYET	X (Toplam Test Puanı)	X ²
1	1	1	1	2	2	36	1296
2	1	2	1	1	2	32	1024
3	1	2	1	2	2	27	729
4	1	2	1	1	2	22	484
5	1	3	1	1	2	36	1296
6	2	2	1	2	2	31	961
7	1	1	1	2	2	33	1089
8	1	3	1	1	2	37	1369
9	1	3	1	1	2	20	400
10	2	2	1	2	2	32	1024
11	2	3	1	1	2	31	961
12	2	2	1	2	2	28	784
13	2	4	1	1	2	25	625
14	2	3	1	1	2	25	625
15	2	4	1	1	2	23	529
16	2	4	1	2	2	33	1089
17	2	4	1	1	2	24	576
18	1	2	1	2	2	22	484
19	2	4	1	2	2	35	1225
20	1	4	1	1	2	38	1444
21	2	4	1	1	2	26	676
22	2	4	1	1	2	31	961
23	2	3	1	1	2	27	729
24	1	3	1	1	2	20	400
25	2	4	1	1	3	35	1225
26	2	3	1	1	2	25	625
27	1	2	1	2	2	32	1024
28	1	4	1	1	2	35	1225
29	2	3	1	1	2	32	1024
30	2	2	1	2	2	32	1024
31	2	3	1	2	2	31	961
32	1	3	1	1	2	17	289
33	2	3	1	1	2	25	625
34	1	4	1	2	2	25	625
35	2	4	1	2	2	23	529

$\sum X$	2214	$\sum (X^2)$	66526
----------	------	--------------	-------

$\bar{X}$	29,13	$(\bar{X})^2$	848,65
-----------	-------	---------------	--------

$\sum (X^2)$	66526	$(\sum X)^2$	4901796
--------------	-------	--------------	---------

Varyans $S^2(X)$	27,05
------------------	-------

KR 21	0,73
-------	------

36	2	2	1	1	1	2	33	1089
37	2	3	1	1	2	2	24	576
38	1	3	1	1	1	2	22	484
39	1	4	1	1	1	2	35	1225
40	2	3	1	1	1	2	38	1444
41	1	4	1	1	1	3	26	676
42	1	4	1	1	1	1	32	1024
43	1	4	1	1	1	2	27	729
44	1	4	1	1	1	2	32	1024
45	2	3	1	1	1	2	36	1296
46	2	3	1	1	2	2	31	961
47	2	2	1	2	2	2	33	1089
48	1	3	1	1	1	2	37	1369
49	1	4	1	1	1	2	32	1024
50	1	4	1	1	1	2	32	1024
51	2	2	1	2	2	2	31	961
52	2	4	2	1	1	2	28	784
53	1	4	2	1	1	2	25	625
54	1	4	2	1	1	2	25	625
55	1	4	2	1	1	2	23	529
56	1	4	2	2	2	2	33	1089
57	1	4	2	1	1	2	24	576
58	2	4	2	1	1	2	22	484
59	2	4	2	1	1	2	35	1225
60	2	4	2	1	1	2	38	1444
61	2	4	2	2	2	2	26	676
62	1	4	2	1	1	3	31	961
63	2	4	2	1	1	2	27	729
64	1	4	2	1	1	2	30	900
65	1	4	2	1	1	2	35	1225
66	1	4	2	2	2	2	25	625
67	1	4	2	2	2	2	38	1444
68	2	4	2	1	1	2	26	676
69	1	4	2	1	1	2	31	961
70	2	4	2	2	2	2	27	729
71	2	4	2	1	1	3	30	900
72	1	4	2	1	1	2	28	784
73	1	4	2	1	1	2	26	676
74	1	4	2	1	1	2	20	400
75	1	4	2	1	1	3	22	484
76	2	3	2	1	1	3	32	1024

EK-4

ÖZLÜK HAKLARINI KULLANMA ANKETİ GÜVENİRLİLİK TESTİ ANALİZİ

	N	%
GEÇERLİ KATILIMCI	76	100,0
TOPLAM	76	100,0

GÜVENİRLİLİK ANALİZİ

Cronbach's Alpha	N
,841	28

MADDE İSTATİSTİKLERİ

	ORTALAMA	STD. SAPMA	N
m1	1,8026	1,32685	76
m2	2,5395	1,48271	76
m3	2,0658	1,42675	76
m4	3,0000	1,30639	76
m5	2,9211	1,59803	76
m6	2,6316	1,59032	76
m7	2,8816	1,57452	76
m8	3,3816	1,54891	76
m9	3,1711	1,64429	76
m10	3,9737	1,34634	76
m11	3,4605	1,45548	76
m12	3,7237	1,41042	76
m13	3,5526	1,55259	76
m14	2,7237	1,68601	76
m15	3,3026	1,46987	76
m16	3,2763	1,64599	76
m17	3,2237	1,57140	76
m18	2,9737	1,71249	76
m19	3,1579	1,68169	76
m20	2,6579	1,73246	76
m21	3,4211	1,63514	76
m22	3,0395	1,70052	76
m23	3,6711	1,52655	76
m24	2,5132	1,48318	76
m25	3,0263	1,70469	76
m26	3,3816	1,62454	76
m27	3,1711	1,50898	76
m28	3,5395	1,52701	76

9 Nisan 2009

EK-6

BİLGİ TESTİ TOPLAM PUANI VE DEĞİŞKENLER İÇİN NORMALLİK TESTİ

Cinsiyet Değişkeni için Normallik Testi

		Kolmogorov-Smirnov		
		İstatistik	n	p
Toplam Puan	Erkek	0.13	207	0.00*
	Kadın	0.12	184	0.00*

Mesleki Kıdem Değişkeni için Normallik Testi

		Kolmogorov-Smirnov		
		İstatistik	n	p
Toplam Puan	0-2 Yıl	0.12	19	0.02*
	3-5 Yıl	0.11	65	0.05*
	6-10 Yıl	0.12	112	0.00*
	11+ Yıl	0.13	195	0.00*

Okul Türü Değişkeni için Normallik Testi

		Kolmogorov-Smirnov		
		İstatistik	n	p
Toplam Puan	İlköğretim	0.13	251	0.00*
	Orta Öğretim	0.09	140	0.01*

Sendika Değişkeni için Normallik Testi

		Kolmogorov-Smirnov		
		İstatistik	n	p
Toplam Puan	Sendika Üyesi	0.13	268	0.00*
	Sendika Üyesi Olmayan	0.11	123	0.01*

Mezuniyet Değişkeni için Normallik Testi

		Kolmogorov-Smirnov		
		İstatistik	n	p
Toplam Puan	Ön Lisans	0.13	50	0.03*
	Lisans	0.13	311	0.00*
	Yüksek Lisans	0.14	30	0.10

*(Sig.) $p < .05$ değeri için normallik varsayımının karşılanmadığı kabul edilmiştir.

EK-7

**ÖĞRETMENLERİN ÖZLÜK HAKLARI BİLGİ TESTİ ORTALAMALARININ
CİNSİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE MANN-WHITNEY U TESTİ ANALİZİ**

Özlük Hakları	Kadın (n=184)		Erkek (n=207)		U	p
	$\bar{X}$	Sıra Ortalama	$\bar{X}$	Sıra Ortalama		
<i>Genel</i>	29.83	182.36	30.55	208.12	16534.50	0.02*
<i>Mesleki Haklar</i>	16.10	182.24	16.55	208.23	16512.00	0.02*
<i>Mali Haklar</i>	4.86	190.67	5.03	200.74	18063.00	0.37
<i>Korunma Hakları</i>	1.34	185.21	1.46	205.59	17059.50	0.05
<i>Sosyal Haklar</i>	8.38	191.21	8.41	200.26	18162.50	0.42

*p<.05

EK-8

**ÖĞRETMENLERİN ÖZLÜK HAKLARI BİLGİ TESTİ ORTALAMALARININ OKUL
TÜRÜ DEĞİŞKENİNE GÖRE MANN-WHITNEY U TESTİ ANALİZİ**

Özlük Hakları	İlköğretim (n=251)		Ortaöğretim (n=140)		U	p
	$\bar{X}$	Sıra Ortalama	$\bar{X}$	Sıra Ortalama		
<i>Genel</i>	30.31	200.79	30.02	187.41	16367.00	0.26
<i>Mesleki Haklar</i>	16.45	200.96	16.14	187.10	16324.50	0.24
<i>Mali Haklar</i>	4.96	198.40	4.94	191.69	16967.00	0.56
<i>Korunma Hakları</i>	1.39	193.29	1.42	200.86	16889.50	0.48
<i>Sosyal Haklar</i>	8.40	196.95	8.38	194.29	17331.00	0.82

EK-9

**ÖĞRETMENLERİN ÖZLÜK HAKLARI BİLGİ TESTİ ORTALAMALARININ
SENDİKA DEĞİŞKENİNE GÖRE MANN-WHITNEY U TESTİ ANALİZİ**

Özlük Hakları	Sendika Üyesi (n=268)		Sendika Üyesi Olmayan (n=123)		U	p
	$\bar{X}$	Sıra Ortalama	$\bar{X}$	Sıra Ortalama		
<i>Genel</i>	30.18	196.81	30.27	194.24	16265.50	0.83
<i>Mesleki Haklar</i>	16.40	200.15	16.21	186.96	15369.50	0.28
<i>Mali Haklar</i>	4.87	188.48	5.14	212.39	14465.50	0.05
<i>Korunma Hakları</i>	1.42	199.69	1.36	187.97	15494.00	0.28
<i>Sosyal Haklar</i>	8.38	197.85	8.42	191.97	15986.50	0.63

EK-10

**ÖĞRETMENLERİN ÖZLÜK HAKLARI BİLGİ TESTİ ORTALAMALARININ
MESLEKİ KIDEM DEĞİŞKENİNE GÖRE KRUSKAL WALLIS TESTİ ANALİZİ**

Özlük Hakları	0-2 Yıl (n=19)		3-5 Yıl (n=65)		6-10 Yıl (n=112)		11 ve üstü (n=195)		χ^2	p
	$\bar{X}$	Sıra Ortalama	$\bar{X}$	Sıra Ortalama	$\bar{X}$	Sıra Ortalama	$\bar{X}$	Sıra Ortalama		
<i>Genel</i>	30.63	205.58	29.46	164.64	29.75	181.16	30.68	214.05	12.14	0.01*
<i>Mesleki Haklar</i>	16.89	219.08	15.62	158.56	16.13	186.21	16.65	211.85	12.82	0.01*
<i>Mali Haklar</i>	4.84	196.32	5.11	209.01	4.88	186.12	4.95	197.31	1.85	0.60
<i>Korunma Hakları</i>	1.32	184.03	1.26	173.00	1.38	190.44	1.47	208.03	6.82	0.08
<i>Sosyal Haklar</i>	8.26	181.03	8.31	183.33	8.21	184.65	8.54	208.20	4.77	0.19

*p<.05

EK-11

**ÖĞRETMENLERİN ÖZLÜK HAKLARI BİLGİ TESTİ ORTALAMALARININ
MESLEKİ KIDEM DEĞİŞKENİNE GÖRE (0-2 Yıl, 3-5 Yıl, 6-10 Yıl) KRUSKAL
WALLIS TESTİ ANALİZİ**

Özlük Hakları	0-2 Yıl (n=19)		3-5 Yıl (n=65)		6-10 Yıl (n=112)		χ^2	p
	$\bar{X}$	Sıra Ortalama	$\bar{X}$	Sıra Ortalama	$\bar{X}$	Sıra Ortalama		
<i>Genel</i>	30.63	111.74	29.46	91.79	29.75	100.15	2.05	0.36

EK-12

**ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ HAKLARI PUAN ORTALAMALARININ MESLEKİ
KIDEM DEĞİŞKENİNE GÖRE (3-5 Yıl, 6-10 Yıl, 11 Yıl ve Üzeri) KRUSKAL
WALLIS TESTİ ANALİZİ**

Özlük Hakları	3-5 Yıl (n=65)		6-10 Yıl (n=112)		11 ve üstü (n=195)		χ^2	p
	$\bar{X}$	Sıra Ortalama	$\bar{X}$	Sıra Ortalama	$\bar{X}$	Sıra Ortalama		
<i>Mesleki Haklar</i>	15.62	151.92	16.13	178.28	16.65	202.75	12.03	0.00*

*p<.05

EK-13

**ÖĞRETMENLERİN ÖZLÜK HAKLARI BİLGİ TESTİ ORTALAMALARININ
MEZUNİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE KRUSKAL WALLIS TESTİ ANALİZİ**

Özlük Hakları	Ön Lisans (n=50)		Lisans (n=311)		Yüksek Lisans (n=30)		χ^2	p
	$\bar{X}$	Sıra Ortalama	$\bar{X}$	Sıra Ortalama	$\bar{X}$	Sıra Ortalama		
<i>Genel</i>	28.88	157.07	30.36	201.45	30.83	204.35	6.88	0.03*
<i>Mesleki Haklar</i>	15.44	155.93	16.50	203.48	16.20	185.22	8.06	0.02*
<i>Mali Haklar</i>	4.78	177.51	4.92	193.47	5.60	253.07	9.72	0.01*
<i>Korunma Hakları</i>	1.36	187.06	1.41	197.39	1.40	196.53	0.46	0.80
<i>Sosyal Haklar</i>	8.10	176.39	8.43	199.06	8.53	196.97	1.82	0.40

*p<.05

EK-14

**ÖĞRETMENLERİN ÖZLÜK HAKLARI BİLGİ TESTİ ORTALAMALARININ
MEZUNİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE (Ön lisans, Lisans) MANN-WHITNEY U TESTİ
ANALİZİ**

Özlük Hakları	Ön Lisans (n=50)		Lisans (n=311)		U	p
	$\bar{X}$	Sıra Ortalama	$\bar{X}$	Sıra Ortalama		
<i>Genel</i>	28.88	145.81	30.36	186.66	6015.50	0.01*

*p<.05

EK-15

**ÖĞRETMENLERİN “Aylıksız İzin Hakkını” KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN
CİNSİYET, OKUL TÜRÜ VE SENDİKA DEĞİŞKENLERİNE GÖRE t-TESTİ
ANALİZİ**

Madde	Kadın (n=184)		Erkek (n=207)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
Aylıksız İzin Kullanma	1.80	1.38	1.76	1.20	0.31	0.76
	İlköğretim (n=251)		Ortaöğretim (n=140)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	1.93	1.39	1.51	1.07	3.09	0.00*
	Sendika Üyesi (n=268)		Sendika Üyesi Olmayan (n=123)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	1.74	1.30	1.89	1.28	1.07	0.29

*p<.05

**ÖĞRETMENLERİN “Aylıksız İzin Hakkını” KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN
MESLEKİ KIDEM DEĞİŞKENİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ**

Madde	0-2 Yıl (n=19)		3-5 Yıl (n=65)		6-10 Yıl (n=112)		11 Yıl ve üstü (n=195)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
Aylıksız İzin Kullanma	1.89	1.37	2.05	1.43	1.95	1.31	1.78	1.30	3.02	0.03*

*p<.05

**ÖĞRETMENLERİN “Aylıksız İzin Hakkını” KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN
MESLEKİ MEZUNİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ**

Madde	Ön Lisans (n=50)		Lisans (n=311)		Yüksek Lisans (n=30)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
Aylıksız İzin Kullanma	2.04	1.46	1.75	1.27	1.70	1.29	1.15	0.32

EK-16

ÖĞRETMENLERİN “Çocuğu Dünyaya Geldiğinde Doğum İzni / Mazeret İzni Kullanma” DÜZEYLERİNE İLİŞKİN CİNSİYET, OKUL TÜRÜ VE SENDİKA DEĞİŞKENLERİNE GÖRE t-TESTİ ANALİZİ

Madde	Kadın (n=184)		Erkek (n=207)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
Çocuğu Dünyaya Geldiğinde Doğum İzni / Mazeret İzni Kullanma	2.86	1.55	2.66	1.55	1.35	0.18
	İlköğretim (n=251)		Ortaöğretim (n=140)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	2.84	1.60	2.61	1.46	3.43	0.02*
	Sendika Üyesi (n=268)		Sendika Üyesi Olmayan (n=123)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	2.70	1.58	2.89	1.50	1.11	0.27

*p<.05

ÖĞRETMENLERİN “Çocuğu Dünyaya Geldiğinde Doğum İzni / Mazeret İzni Kullanma” DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MESLEKİ KIDEM DEĞİŞKENİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ

Madde	0-2 Yıl (n=19)		3-5 Yıl (n=65)		6-10 Yıl (n=112)		11 Yıl ve üstü (n=195)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
Çocuğu Dünyaya Geldiğinde Doğum / Mazeret İzni Kullanma	3.15	1.54	2.71	1.62	3.00	1.49	2.60	1.56	1.96	0.12

ÖĞRETMENLERİN “Çocuğu Dünyaya Geldiğinde Doğum İzni / Mazeret İzni Kullanma” DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MESLEKİ MEZUNİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ

Madde	Ön Lisans (n=50)		Lisans (n=311)		Yüksek Lisans (n=30)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
Çocuğu Dünyaya Geldiğinde Doğum / Mazeret İzni Kullanma	2.30	1.30	2.85	1.58	2.60	1.57	2.84	0.06

EK-17

**ÖĞRETMENLERİN “Başka Bir Hizmet Sınıfında Çalışmak İçin Başvurma” HAKKINI
KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN CİNSİYET, OKUL TÜRÜ VE SENDİKA
DEĞİŞKENLERİNE GÖRE T-TESTİ ANALİZİ**

Madde	Kadın (n=184)		Erkek (n=207)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Başka Bir Hizmet Sınıfında Çalışmak İçin Başvurma</i>	1.90	1.45	1.99	1.40	0.66	0.51
	İlköğretim (n=251)		Ortaöğretim (n=140)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	2.04	1.60	1.78	1.33	4.71	0.03*
	Sendika Üyesi (n=268)		Sendika Üyesi Olmayan (n=123)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	1.85	1.39	2.15	1.49	1.91	0.06

*p<.05

**ÖĞRETMENLERİN “Başka Bir Hizmet Sınıfında Çalışmak İçin Başvurma” HAKKINI
KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MESLEKİ KIDEM DEĞİŞKENİNE GÖRE
VARYANS ANALİZİ**

Madde	0-2 Yıl (n=19)		3-5 Yıl (n=65)		6-10 Yıl (n=112)		11 Yıl ve üstü (n=195)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Başka Bir Hizmet Sınıfında Çalışmak İçin Başvurma</i>	2.42	1.46	2.38	1.55	1.99	1.44	1.72	1.43	4.49	0.00*

*p<.05

**ÖĞRETMENLERİN “Başka Bir Hizmet Sınıfında Çalışmak İçin Başvurma” HAKKINI
KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MEZUNİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE VARYANS
ANALİZİ**

Madde	Ön Lisans (n=50)		Lisans (n=311)		Yüksek Lisans (n=30)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Başka Bir Hizmet Sınıfında Çalışmak İçin Başvurma</i>	1.94	1.50	1.94	1.42	1.97	1.45	0.00	0.99

EK-18

ÖĞRETMENLERİN “Gerekli Bir Durumda Hastalık İzni Alma” HAKKINI KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN CİNSİYET, OKUL TÜRÜ VE SENDİKA DEĞİŞKENLERİNE GÖRE T-TESTİ ANALİZİ

Madde	Kadın (n=184)		Erkek (n=207)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
Gerekli Bir Durumda Hastalık İzni Alma	2.86	1.34	2.54	1.35	2.33	0.02*
	İlköğretim (n=251)		Ortaöğretim (n=140)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	2.69	1.39	2.70	1.30	0.10	0.92
	Sendika Üyesi (n=268)		Sendika Üyesi Olmayan (n=123)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	2.70	1.31	2.67	1.45	0.24	0.81

*p<.05

ÖĞRETMENLERİN “Gerekli Bir Durumda Hastalık İzni Alma” HAKKINI KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MESLEKİ KIDEM DEĞİŞKENİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ

Madde	0-2 Yıl (n=19)		3-5 Yıl (n=65)		6-10 Yıl (n=112)		11 Yıl ve üstü (n=195)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
Gerekli Bir Durumda Hastalık İzni Alma	2.53	1.58	2.88	1.63	2.93	1.46	2.51	1.13	2.89	0.04*

*p<.05

ÖĞRETMENLERİN “Gerekli Bir Durumda Hastalık İzni Alma” HAKKINI KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MEZUNİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ

Madde	Ön Lisans (n=50)		Lisans (n=311)		Yüksek Lisans (n=30)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
Gerekli Bir Durumda Hastalık İzni Alma	2.72	1.34	2.65	1.34	3.07	1.51	1.32	0.27

EK-19

**ÖĞRETMENLERİN “Görevde Yükselme Amaçlı MEB Sınavlarına Katılma” HAKKINI
KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN CİNSİYET, OKUL TÜRÜ VE SENDİKA
DEĞİŞKENLERİNE GÖRE T-TESTİ ANALİZİ**

Madde	Kadın (n=184)		Erkek (n=207)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
Görevde Yükselme Amaçlı MEB Sınavlarına Katılma	2.92	1.46	2.89	1.49	0.18	0.86
	İlköğretim (n=251)		Ortaöğretim (n=140)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	3.04	1.53	2.66	1.33	2.43	0.02*
	Sendika Üyesi (n=268)		Sendika Üyesi Olmayan (n=123)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	2.88	1.47	2.97	1.48	0.57	0.57

*p<.05

**ÖĞRETMENLERİN “Görevde Yükselme Amaçlı MEB Sınavlarına Katılma” HAKKINI
KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MESLEKİ KIDEM DEĞİŞKENİNE GÖRE
VARYANS ANALİZİ**

Madde	0-2 Yıl (n=19)		3-5 Yıl (n=65)		6-10 Yıl (n=112)		11 Yıl ve üstü (n=195)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
Görevde Yükselme Amaçlı MEB Sınavlarına Katılma	3.21	1.44	3.15	1.47	3.02	1.45	2.73	1.48	2.07	0.10

**ÖĞRETMENLERİN “Görevde Yükselme Amaçlı MEB Sınavlarına Katılma” HAKKINI
KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MEZUNİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE VARYANS
ANALİZİ**

Madde	Ön Lisans (n=50)		Lisans (n=311)		Yüksek Lisans (n=30)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
Görevde Yükselme Amaçlı MEB Sınavlarına Katılma	2.80	1.55	2.90	1.46	3.10	1.45	0.39	0.68

EK-20

**ÖĞRETMENLERİN “Haksız İdari İşlem Sonrası Amiri Şikayet Dilekçesi Yazma”
HAKKINI KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN CİNSİYET, OKUL TÜRÜ VE SENDİKA
DEĞİŞKENLERİNE GÖRE T-TESTİ ANALİZİ**

Madde	Kadın (n=184)		Erkek (n=207)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Haksız İdari İşlem Sonrası Amiri Şikayet Dilekçesi Yazma</i>	2.42	1.57	2.67	1.59	1.55	0.12
	İlköğretim (n=251)		Ortaöğretim (n=140)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	2.65	1.63	2.37	1.49	1.67	0.01*
	Sendika Üyesi (n=268)		Sendika Üyesi Olmayan (n=123)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	2.52	1.59	2.61	1.59	0.51	0.61

*p<.05

**ÖĞRETMENLERİN “Haksız İdari İşlem Sonrası Amiri Şikayet Dilekçesi Yazma”
HAKKINI KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MESLEKİ KIDEM DEĞİŞKENİNE
GÖRE VARYANS ANALİZİ**

Madde	0-2 Yıl (n=19)		3-5 Yıl (n=65)		6-10 Yıl (n=112)		11 Yıl ve üstü (n=195)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Haksız İdari İşlem Sonrası Amiri Şikayet Dilekçesi Yazma</i>	2.95	1.58	2.95	1.55	2.77	1.57	2.25	1.56	4.96	0.00*

*p<.05

**ÖĞRETMENLERİN “Haksız İdari İşlem Sonrası Amiri Şikayet Dilekçesi Yazma”
HAKKINI KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MEZUNİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE
VARYANS ANALİZİ**

Madde	Ön Lisans (n=50)		Lisans (n=311)		Yüksek Lisans (n=30)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Haksız İdari İşlem Sonrası Amiri Şikayet Dilekçesi Yazma</i>	2.22	1.49	2.60	1.60	2.57	1.57	1.25	0.29

EK-21

**ÖĞRETMENLERİN “Haksız İdari İşlem Üzerine İtiraz Dilekçesi Yazma” HAKKINI
KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN CİNSİYET, OKUL TÜRÜ VE SENDİKA
DEĞİŞKENLERİNE GÖRE T-TESTİ ANALİZİ**

Madde	Kadın (n=184)		Erkek (n=207)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Haksız İdari İşlem Üzerine İtiraz Dilekçesi Yazma</i>	2.60	1.50	2.90	1.62	1.89	0.06
	İlköğretim (n=251)		Ortaöğretim (n=140)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	2.80	1.62	2.69	1.48	0.67	0.50
	Sendika Üyesi (n=268)		Sendika Üyesi Olmayan (n=123)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	2.71	1.59	2.87	1.59	0.96	0.34

**ÖĞRETMENLERİN “Haksız İdari İşlem Üzerine İtiraz Dilekçesi Yazma” HAKKINI
KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MESLEKİ KIDEM DEĞİŞKENİNE GÖRE
VARYANS ANALİZİ**

Madde	0-2 Yıl (n=19)		3-5 Yıl (n=65)		6-10 Yıl (n=112)		11 Yıl ve üstü (n=195)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Haksız İdari İşlem Üzerine İtiraz Dilekçesi Yazma</i>	2.68	1.73	3.12	1.57	2.79	1.57	2.63	1.55	1.66	0.17

**ÖĞRETMENLERİN “Haksız İdari İşlem Üzerine İtiraz Dilekçesi Yazma” HAKKINI
KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MEZUNİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE VARYANS
ANALİZİ**

Madde	Ön Lisans (n=50)		Lisans (n=311)		Yüksek Lisans (n=30)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Haksız İdari İşlem Üzerine İtiraz Dilekçesi Yazma</i>	2.42	1.50	2.80	1.58	2.90	1.56	1.38	0.25

EK-22

**ÖĞRETMENLERİN “Öğretmenlik Mesleğini Yerine Getirirken Kendini Mesleki
Güvende Hissetme” HAKKINI KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN CİNSİYET, OKUL
TÜRÜ VE SENDİKA DEĞİŞKENLERİNE GÖRE T-TESTİ ANALİZİ**

Madde	Kadın (n=184)		Erkek (n=207)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Öğretmenlik Mesleğini Yerine Getirirken Kendini Mesleki Güvende Hissetme</i>	3.35	1.56	3.13	1.62	1.38	0.17
	İlköğretim (n=251)		Ortaöğretim (n=140)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	3.20	1.61	3.29	1.57	0.51	0.61
	Sendika Üyesi (n=268)		Sendika Üyesi Olmayan (n=123)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	3.30	1.61	3.08	1.54	1.25	0.21

**ÖĞRETMENLERİN “Öğretmenlik Mesleğini Yerine Getirirken Kendini Mesleki
Güvende Hissetme” HAKKINI KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MESLEKİ KIDEM
DEĞİŞKENİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ**

Madde	0-2 Yıl (n=19)		3-5 Yıl (n=65)		6-10 Yıl (n=112)		11 Yıl ve üstü (n=195)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Öğretmenlik Mesleğini Yerine Getirirken Kendini Mesleki Güvende Hissetme</i>	2.52	1.26	3.40	1.54	3.21	1.55	3.26	1.65	1.52	0.21

**ÖĞRETMENLERİN “Öğretmenlik Mesleğini Yerine Getirirken Kendini Mesleki
Güvende Hissetme” HAKKINI KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MEZUNİYET
DEĞİŞKENİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ**

Madde	Ön Lisans (n=50)		Lisans (n=311)		Yüksek Lisans (n=30)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Öğretmenlik Mesleğini Yerine Getirirken Kendini Mesleki Güvende Hissetme</i>	3.18	1.60	3.27	1.59	2.90	1.58	0.77	0.47

EK-23

**ÖĞRETMENLERİN “Sendikalı Olmaktan Doğan Hakları” KULLANMA
DÜZEYLERİNE İLİŞKİN CİNSİYET, OKUL TÜRÜ VE SENDİKA DEĞİŞKENLERİNE
GÖRE T-TESTİ ANALİZİ**

Madde	Kadın (n=184)		Erkek (n=207)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Sendikalı Olmaktan Doğan Hakları Kullanma</i>	2.86	1.54	3.02	1.62	0.97	0.33
	İlköğretim (n=251)		Ortaöğretim (n=140)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	3.11	1.58	2.66	1.54	2.73	0.01*

*p<.05

**ÖĞRETMENLERİN “Sendikalı Olmaktan Doğan Hakları” KULLANMA
DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MESLEKİ KIDEM DEĞİŞKENİNE GÖRE VARYANS
ANALİZİ**

Madde	0-2 Yıl (n=19)		3-5 Yıl (n=65)		6-10 Yıl (n=112)		11 Yıl ve üstü (n=195)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Sendikalı Olmaktan Doğan Hakları Kullanma</i>	2.47	1.58	3.37	1.51	3.04	1.57	2.79	1.58	2.91	0.04*

*p<.05

**ÖĞRETMENLERİN “Sendikalı Olmaktan Doğan Hakları” KULLANMA
DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MEZUNİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ**

Madde	Ön Lisans (n=50)		Lisans (n=311)		Yüksek Lisans (n=30)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Sendikalı Olmaktan Doğan Hakları Kullanma</i>	3.02	1.52	2.96	1.60	2.70	1.47	0.43	0.65

EK-24

**ÖĞRETMENLERİN “Atama Durumunda Yolluk Ücreti İsteme” HAKKINI
KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN CİNSİYET, OKUL TÜRÜ VE SENDİKA
DEĞİŞKENLERİNE GÖRE T-TESTİ ANALİZİ**

Madde	Kadın (n=184)		Erkek (n=207)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
Atama Durumunda Yolluk Ücreti İsteme	3.80	1.50	3.70	1.60	0.69	0.49
	İlköğretim (n=251)		Ortaöğretim (n=140)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	3.80	1.55	3.65	1.56	0.92	0.36
	Sendika Üyesi (n=268)		Sendika Üyesi Olmayan (n=123)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	3.96	1.48	3.29	1.61	4.00	0.00*

*p<.05

**ÖĞRETMENLERİN “Atama Durumunda Yolluk Ücreti İsteme” HAKKINI
KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MESLEKİ KIDEM DEĞİŞKENİNE GÖRE
VARYANS ANALİZİ**

Madde	0-2 Yıl (n=19)		3-5 Yıl (n=65)		6-10 Yıl (n=112)		11 Yıl ve üstü (n=195)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
Atama Durumunda Yolluk Ücreti İsteme	3.05	1.54	3.55	1.62	3.77	1.55	3.87	1.52	2.02	0.11

**ÖĞRETMENLERİN “Atama Durumunda Yolluk Ücreti İsteme” HAKKINI
KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MEZUNİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE
VARYANS ANALİZİ**

Madde	Ön Lisans (n=50)		Lisans (n=311)		Yüksek Lisans (n=30)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
Atama Durumunda Yolluk Ücreti İsteme	3.82	1.59	3.76	1.54	3.50	1.66	0.44	0.64

EK-25

**ÖĞRETMENLERİN “Ek Ders ve Ders Ücretleri Hakkında Bilgi Talep Etme” HAKKINI
KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN CİNSİYET, OKUL TÜRÜ VE SENDİKA
DEĞİŞKENLERİNE GÖRE T-TESTİ ANALİZİ**

Madde	Kadın (n=184)		Erkek (n=207)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Ek Ders ve Ders Ücretleri Hakkında Bilgi Talep Etme</i>	3.61	1.51	3.46	1.47	0.96	0.34
	İlköğretim (n=251)		Ortaöğretim (n=140)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	3.63	1.44	3.36	1.56	1.67	0.10
	Sendika Üyesi (n=268)		Sendika Üyesi Olmayan (n=123)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	3.62	1.43	3.33	1.59	1.79	0.04*

*p<.05

**ÖĞRETMENLERİN “Ek Ders ve Ders Ücretleri Hakkında Bilgi Talep Etme” HAKKINI
KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MESLEKİ KIDEM DEĞİŞKENİNE GÖRE
VARYANS ANALİZİ**

Madde	0-2 Yıl (n=19)		3-5 Yıl (n=65)		6-10 Yıl (n=112)		11 Yıl ve üstü (n=195)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Ek Ders ve Ders Ücretleri Hakkında Bilgi Talep Etme</i>	3.16	1.54	3.63	1.58	3.40	1.45	3.61	1.48	0.96	0.41

**ÖĞRETMENLERİN “Ek Ders ve Ders Ücretleri Hakkında Bilgi Talep Etme” HAKKINI
KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MEZUNİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE VARYANS
ANALİZİ**

Madde	Ön Lisans (n=50)		Lisans (n=311)		Yüksek Lisans (n=30)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Ek Ders ve Ders Ücretleri Hakkında Bilgi Talep Etme</i>	3.38	1.47	3.58	1.49	3.30	1.56	0.78	0.46

EK-26

**ÖĞRETMENLERİN “Emekliliğe Esas Kadro ve Derecede Çalışmayı Talep Etme”
HAKKINI KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN CİNSİYET, OKUL TÜRÜ VE SENDİKA
DEĞİŞKENLERİNE GÖRE T-TESTİ ANALİZİ**

Madde	Kadın (n=184)		Erkek (n=207)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Emekliliğe Esas Kadro ve Derecede Çalışmayı Talep Etme</i>	3.63	1.59	3.54	1.51	0.54	0.59
	İlköğretim (n=251)		Ortaöğretim (n=140)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	3.71	1.49	3.35	1.62	2.21	0.03*
	Sendika Üyesi (n=268)		Sendika Üyesi Olmayan (n=123)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	3.69	1.51	3.34	1.61	2.08	0.04*

*p<.05

**ÖĞRETMENLERİN “Emekliliğe Esas Kadro ve Derecede Çalışmayı Talep Etme”
HAKKINI KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MESLEKİ KIDEM DEĞİŞKENİNE
GÖRE VARYANS ANALİZİ**

Madde	0-2 Yıl (n=19)		3-5 Yıl (n=65)		6-10 Yıl (n=112)		11 Yıl ve üstü (n=195)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Emekliliğe Esas Kadro ve Derecede Çalışmayı Talep Etme</i>	2.89	1.66	3.91	1.49	3.43	1.51	3.63	1.55	2.67	0.04*

*p<.05

**ÖĞRETMENLERİN “Emekliliğe Esas Kadro ve Derecede Çalışmayı Talep Etme”
HAKKINI KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MEZUNİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE
VARYANS ANALİZİ**

Madde	Ön Lisans (n=50)		Lisans (n=311)		Yüksek Lisans (n=30)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Emekliliğe Esas Kadro ve Derecede Çalışmayı Talep Etme</i>	3.28	1.51	3.65	1.54	3.37	1.59	1.55	0.21

EK-27

**ÖĞRETMENLERİN “Hatalı Yapılan Ücretlendirmeye İtiraz Etme” HAKKINI
KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN CİNSİYET, OKUL TÜRÜ VE SENDİKA
DEĞİŞKENLERİNE GÖRE T-TESTİ ANALİZİ**

Madde	Kadın (n=184)		Erkek (n=207)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Hatalı Yapılan Ücretlendirmeye İtiraz Etme</i>	3.70	1.51	3.66	1.43	0.30	0.77
	İlköğretim (n=251)		Ortaöğretim (n=140)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	3.78	1.41	3.50	1.55	1.79	0.07
	Sendika Üyesi (n=268)		Sendika Üyesi Olmayan (n=123)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	3.85	1.39	3.30	1.57	3.49	0.00*

*p<.05

**ÖĞRETMENLERİN “Hatalı Yapılan Ücretlendirmeye İtiraz Etme” HAKKINI
KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MESLEKİ KIDEM DEĞİŞKENİNE GÖRE
VARYANS ANALİZİ**

Madde	0-2 Yıl (n=19)		3-5 Yıl (n=65)		6-10 Yıl (n=112)		11 Yıl ve üstü (n=195)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Hatalı Yapılan Ücretlendir- meye İtiraz Etme</i>	3.16	1.50	3.86	1.43	3.73	1.46	3.64	1.47	1.24	0.30

**ÖĞRETMENLERİN “Hatalı Yapılan Ücretlendirmeye İtiraz Etme” HAKKINI
KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MEZUNİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE VARYANS
ANALİZİ**

Madde	Ön Lisans (n=50)		Lisans (n=311)		Yüksek Lisans (n=30)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Hatalı Yapılan Ücretlendirmeye İtiraz Etme</i>	3.48	1.47	3.70	1.47	3.80	1.45	0.59	0.56

EK-28

**ÖĞRETMENLERİN “Yabancı Dil Tazminatı Ödenmesini Talep Etme” HAKKINI
KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN CİNSİYET, OKUL TÜRÜ VE SENDİKA
DEĞİŞKENLERİNE GÖRE T-TESTİ ANALİZİ**

Madde	Kadın (n=184)		Erkek (n=207)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
Yabancı Dil Tazminatı Ödenmesini Talep Etme	2.67	1.63	2.66	1.71	0.10	0.92
	İlköğretim (n=251)		Ortaöğretim (n=140)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	2.75	1.66	2.52	1.69	1.27	0.21
	Sendika Üyesi (n=268)		Sendika Üyesi Olmayan (n=123)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	2.62	1.70	2.76	1.62	0.73	0.47

**ÖĞRETMENLERİN “Yabancı Dil Tazminatı Ödenmesini Talep Etme” HAKKINI
KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MESLEKİ KIDEM DEĞİŞKENİNE GÖRE
VARYANS ANALİZİ**

Madde	0-2 Yıl (n=19)		3-5 Yıl (n=65)		6-10 Yıl (n=112)		11 Yıl ve üstü (n=195)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
Yabancı Dil Tazminatı Ödenmesini Talep Etme	3.32	1.63	3.15	1.58	2.74	1.63	2.39	1.68	4.72	0.00*

*p<.05

**ÖĞRETMENLERİN “Yabancı Dil Tazminatı Ödenmesini Talep Etme” HAKKINI
KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MEZUNİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE
VARYANS ANALİZİ**

Madde	Ön Lisans (n=50)		Lisans (n=311)		Yüksek Lisans (n=30)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
Yabancı Dil Tazminatı Ödenmesini Talep Etme	2.72	1.65	2.62	1.68	3.03	1.59	0.87	0.42

EK-29

**ÖĞRETMENLERİN “Maaş Bordrosunu Görmeyi Talep Etme” HAKKINI
KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN CİNSİYET, OKUL TÜRÜ VE SENDİKA
DEĞİŞKENLERİNE GÖRE T-TESTİ ANALİZİ**

Madde	Kadın (n=184)		Erkek (n=207)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Maaş Bordrosunu Görmeyi Talep Etme</i>	3.27	1.47	3.38	1.51	0.73	0.47
	İlköğretim (n=251)		Ortaöğretim (n=140)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	3.42	1.49	3.16	1.49	1.66	0.10
	Sendika Üyesi (n=268)		Sendika Üyesi Olmayan (n=123)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	3.41	1.47	3.14	1.54	1.68	0.09

**ÖĞRETMENLERİN “Maaş Bordrosunu Görmeyi Talep Etme” HAKKINI
KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MESLEKİ KIDEM DEĞİŞKENİNE GÖRE
VARYANS ANALİZİ**

Madde	0-2 Yıl (n=19)		3-5 Yıl (n=65)		6-10 Yıl (n=112)		11 Yıl ve üstü (n=195)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Maaş Bordrosunu Görmeyi Talep Etme</i>	3.11	1.59	3.46	1.52	3.31	1.45	3.31	1.51	0.33	0.81

**ÖĞRETMENLERİN “Maaş Bordrosunu Görmeyi Talep Etme” HAKKINI
KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MEZUNİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE
VARYANS ANALİZİ**

Madde	Ön Lisans (n=50)		Lisans (n=311)		Yüksek Lisans (n=30)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Maaş Bordrosunu Görmeyi Talep Etme</i>	3.44	1.50	3.27	1.51	3.73	1.28	1.51	0.22

EK-30

ÖĞRETMENLERİN “Hakkında İftira veya Uydurma Suç İsnat Edilmesi Durumunda Kamu Davası Açılmasını Talep Etme” HAKKINI KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN CİNSİYET, OKUL TÜRÜ VE SENDİKA DEĞİŞKENLERİNE GÖRE T-TESTİ ANALİZİ

Madde	Kadın (n=184)		Erkek (n=207)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Hakkında İftira veya Uydurma Suç İsnat Edilmesi Durumunda Kamu Davası Açılmasını Talep Etme</i>	3.00	1.66	3.28	1.62	1.66	0.10
	İlköğretim (n=251)		Ortaöğretim (n=140)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	3.11	1.65	3.20	1.63	0.49	0.63
	Sendika Üyesi (n=268)		Sendika Üyesi Olmayan (n=123)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	3.26	1.65	2.90	1.59	2.00	0.05

ÖĞRETMENLERİN “Hakkında İftira veya Uydurma Suç İsnat Edilmesi Durumunda Kamu Davası Açılmasını Talep Etme” HAKKINI KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MESLEKİ KIDEM DEĞİŞKENİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ

Madde	0-2 Yıl (n=19)		3-5 Yıl (n=65)		6-10 Yıl (n=112)		11 Yıl ve üstü (n=195)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Hakkında İftira veya Uydurma Suç İsnat Edilmesi Durumunda Kamu Davası Açılmasını Talep Etme</i>	3.05	1.68	3.18	1.55	3.08	1.63	3.18	1.68	0.12	0.95

ÖĞRETMENLERİN “Hakkında İftira veya Uydurma Suç İsnat Edilmesi Durumunda Kamu Davası Açılmasını Talep Etme” HAKKINI KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MEZUNİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ

Madde	Ön Lisans (n=50)		Lisans (n=311)		Yüksek Lisans (n=30)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Hakkında İftira veya Uydurma Suç İsnat Edilmesi Durumunda Kamu Davası Açılmasını Talep Etme</i>	3.30	1.63	3.15	1.65	2.87	1.59	0.66	0.52

EK-31

ÖĞRETMENLERİN “Mesleki Bir Suçtan Yargılanma Durumunda Öncelikle MEB Tarafından Yapılacak Soruşturmayı Talep Etme” HAKKINI KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN CİNSİYET, OKUL TÜRÜ VE SENDİKA DEĞİŞKENLERİNE GÖRE T-TESTİ ANALİZİ

Madde	Kadın (n=184)		Erkek (n=207)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Mesleki Bir Suçtan Yargılanma Durumunda Öncelikle MEB Tarafından Yapılacak Soruşturmayı Talep Etme</i>	3.14	1.62	3.26	1.62	0.70	0.49
	İlköğretim (n=251)		Ortaöğretim (n=140)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	3.22	1.63	3.18	1.61	0.21	0.83
	Sendika Üyesi (n=268)		Sendika Üyesi Olmayan (n=123)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	3.35	1.63	2.88	1.56	2.70	0.01*

*p<.05

ÖĞRETMENLERİN “Mesleki Bir Suçtan Yargılanma Durumunda Öncelikle MEB Tarafından Yapılacak Soruşturmayı Talep Etme” HAKKINI KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MESLEKİ KIDEM DEĞİŞKENİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ

Madde	0-2 Yıl (n=19)		3-5 Yıl (n=65)		6-10 Yıl (n=112)		11 Yıl ve üstü (n=195)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Mesleki Bir Suçtan Yargılanma Durumunda Öncelikle MEB Tarafından Yapılacak Soruşturmayı Talep Etme</i>	2.89	1.49	3.15	1.58	3.13	1.64	3.29	1.64	0.49	0.69

ÖĞRETMENLERİN “Mesleki Bir Suçtan Yargılanma Durumunda Öncelikle MEB Tarafından Yapılacak Soruşturmayı Talep Etme” HAKKINI KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MEZUNİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ

Madde	Ön Lisans (n=50)		Lisans (n=311)		Yüksek Lisans (n=30)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Mesleki Bir Suçtan Yargılanma Durumunda Öncelikle MEB Tarafından Yapılacak Soruşturmayı Talep Etme</i>	3.12	1.48	3.22	1.64	3.20	1.69	0.08	0.93

EK-32

**ÖĞRETMENLERİN “Olumsuz Sicil Raporuna İtiraz Etme” HAKKINI KULLANMA
DÜZEYLERİNE İLİŞKİN CİNSİYET, OKUL TÜRÜ VE SENDİKA DEĞİŞKENLERİNE
GÖRE T-TESTİ ANALİZİ**

Madde	Kadın (n=184)		Erkek (n=207)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Olumsuz Sicil Raporuna İtiraz Etme</i>	2.88	1.71	3.26	1.61	2.27	0.24
	İlköğretim (n=251)		Ortaöğretim (n=140)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	3.09	1.67	3.05	1.65	0.24	0.81
	Sendika Üyesi (n=268)		Sendika Üyesi Olmayan (n=123)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	3.00	1.67	3.25	1.64		
	3.00	1.67	3.25	1.64	1.41	0.16

**ÖĞRETMENLERİN “Olumsuz Sicil Raporuna İtiraz Etme” HAKKINI KULLANMA
DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MESLEKİ KIDEM DEĞİŞKENİNE GÖRE VARYANS
ANALİZİ**

Madde	0-2 Yıl (n=19)		3-5 Yıl (n=65)		6-10 Yıl (n=112)		11 Yıl ve üstü (n=195)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Olumsuz Sicil Raporuna İtiraz Etme</i>	3.47	1.26	3.25	1.64	3.11	1.66	2.96	1.71	0.90	0.44

**ÖĞRETMENLERİN “Olumsuz Sicil Raporuna İtiraz Etme” HAKKINI KULLANMA
DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MEZUNİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ**

Madde	Ön Lisans (n=50)		Lisans (n=311)		Yüksek Lisans (n=30)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Olumsuz Sicil Raporuna İtiraz Etme</i>	3.16	1.53	3.04	1.69	3.30	1.60	0.40	0.67

EK-33

ÖĞRETMENLERİN “Aile Yardımı Ödeneği’ni Talep Etme” HAKKINI KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN CİNSİYET, OKUL TÜRÜ VE SENDİKA DEĞİŞKENLERİNE GÖRE T-TESTİ ANALİZİ

Madde	Kadın (n=184)		Erkek (n=207)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Aile Yardımı Ödeneği’ni Talep Etme</i>	2.84	1.69	3.43	1.62	3.57	0.00*
	İlköğretim (n=251)		Ortaöğretim (n=140)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	3.31	1.68	3.05	1.63	2.57	0.01*
	Sendika Üyesi (n=268)		Sendika Üyesi Olmayan (n=123)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	3.20	1.70	3.05	1.63	0.84	0.40

*p<.05

ÖĞRETMENLERİN “Aile Yardımı Ödeneği’ni Talep Etme” HAKKINI KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MESLEKİ KIDEM DEĞİŞKENİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ

Madde	0-2 Yıl (n=19)		3-5 Yıl (n=65)		6-10 Yıl (n=112)		11 Yıl ve üstü (n=195)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Aile Yardımı Ödeneği’ni Talep Etme</i>	2.89	1.63	3.20	1.61	3.15	1.64	3.16	1.73	0.90	0.44

ÖĞRETMENLERİN “Aile Yardımı Ödeneği’ni Talep Etme” HAKKINI KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MEZUNİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ

Madde	Ön Lisans (n=50)		Lisans (n=311)		Yüksek Lisans (n=30)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Aile Yardımı Ödeneği’ni Talep Etme</i>	3.38	1.68	3.12	1.69	3.10	1.54	0.52	0.59

EK-34

**ÖĞRETMENLERİN “Anne Olma Durumunda / Eşinin Anne Olması Durumunda
“Analık Sigortası” Talep Etme” HAKKINI KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN
CİNSİYET, OKUL TÜRÜ VE SENDİKA DEĞİŞKENLERİNE GÖRE T-TESTİ ANALİZİ**

Madde	Kadın (n=184)		Erkek (n=207)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Anne Olma Durumunda / Eşinin Anne Olması Durumunda “Analık Sigortası” Talep Etme</i>	2.57	1.67	2.49	1.60	0.47	0.64
	İlköğretim (n=251)		Ortaöğretim (n=140)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	2.59	1.61	2.40	1.66	1.13	0.26
	Sendika Üyesi (n=268)		Sendika Üyesi Olmayan (n=123)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	2.45	1.61	2.69	1.66	1.37	0.17

**ÖĞRETMENLERİN “Anne Olma Durumunda / Eşinin Anne Olması Durumunda
“Analık Sigortası” Talep Etme” HAKKINI KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN
MESLEKİ KIDEM DEĞİŞKENİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ**

Madde	0-2 Yıl (n=19)		3-5 Yıl (n=65)		6-10 Yıl (n=112)		11 Yıl ve üstü (n=195)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Anne Olma Durumunda / Eşinin Anne Olması Durumunda “Analık Sigortası” Talep Etme</i>	3.37	1.46	2.94	1.51	2.66	1.71	2.23	1.58	5.75	0.00*

*p<.05

**ÖĞRETMENLERİN “Anne Olma Durumunda / Eşinin Anne Olması Durumunda
“Analık Sigortası” Talep Etme” HAKKINI KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN
MEZUNİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ**

Madde	Ön Lisans (n=50)		Lisans (n=311)		Yüksek Lisans (n=30)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Anne Olma Durumunda / Eşinin Anne Olması Durumunda “Analık Sigortası” Talep Etme</i>	2.54	1.64	2.54	1.64	2.33	1.54	0.22	0.80

EK-35

**ÖĞRETMENLERİN “Doğum Yardımı Ödeneğinden Yararlanma” HAKKINI
KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN CİNSİYET, OKUL TÜRÜ VE SENDİKA
DEĞİŞKENLERİNE GÖRE T-TESTİ ANALİZİ**

Madde	Kadın (n=184)		Erkek (n=207)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Doğum Yardımları Ödeneğinden Yararlanma</i>	3.30	1.67	3.33	1.65	0.17	0.86
	İlköğretim (n=251)		Ortaöğretim (n=140)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	3.28	1.69	3.39	1.60	0.59	0.56
	Sendika Üyesi (n=268)		Sendika Üyesi Olmayan (n=123)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	3.45	1.67	3.03	1.61	2.33	0.02*

*p<.05

**ÖĞRETMENLERİN “Doğum Yardımı Ödeneğinden Yararlanma” HAKKINI
KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MESLEKİ KIDEM DEĞİŞKENİNE GÖRE
VARYANS ANALİZİ**

Madde	0-2 Yıl (n=19)		3-5 Yıl (n=65)		6-10 Yıl (n=112)		11 Yıl ve üstü (n=195)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Doğum Yardımları Ödeneğinden Yararlanma</i>	3.00	1.63	2.92	1.57	3.33	1.67	3.48	1.67	2.07	0.10

**ÖĞRETMENLERİN “Doğum Yardımı Ödeneğinden Yararlanma” Talep Etme”
HAKKINI KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MEZUNİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE
VARYANS ANALİZİ**

Madde	Ön Lisans (n=50)		Lisans (n=311)		Yüksek Lisans (n=30)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Doğum Yardımı Ödeneğinden Yararlanma</i>	3.24	1.65	3.34	1.67	3.20	1.63	0.17	0.85

EK-36

**ÖĞRETMENLERİN “Konut Hakkını Talep Etme” HAKKINI KULLANMA
DÜZEYLERİNE İLİŞKİN CİNSİYET, OKUL TÜRÜ VE SENDİKA DEĞİŞKENLERİNE
GÖRE T-TESTİ ANALİZİ**

Madde	Kadın (n=184)		Erkek (n=207)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Konut Hakkını Talep Etme</i>	2.77	1.63	2.76	1.67	0.05	0.96
	İlköğretim (n=251)		Ortaöğretim (n=140)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	2.88	1.65	2.56	1.62	1.82	0.07
	Sendika Üyesi (n=268)		Sendika Üyesi Olmayan (n=123)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	2.73	1.66	2.85	1.63	0.64	0.53

**ÖĞRETMENLERİN “Konut Hakkını Talep Etme” HAKKINI KULLANMA
DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MESLEKİ KIDEM DEĞİŞKENİNE GÖRE VARYANS
ANALİZİ**

Madde	0-2 Yıl (n=19)		3-5 Yıl (n=65)		6-10 Yıl (n=112)		11 Yıl ve üstü (n=195)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Konut Hakkını Talep Etme</i>	3.26	1.82	3.12	1.63	2.59	1.57	2.70	1.67	2.14	0.10

**ÖĞRETMENLERİN “Konut Hakkını Talep Etme” Talep Etme” HAKKINI
KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MEZUNİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE
VARYANS ANALİZİ**

Madde	Ön Lisans (n=50)		Lisans (n=311)		Yüksek Lisans (n=30)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Konut Hakkını Talep Etme</i>	2.66	1.56	2.81	1.67	2.53	1.57	0.50	0.61

EK-37

**ÖĞRETMENLERİN “MEB’in Sağladığı Eğitim ve Öğrenim Hakkından Yararlanma”
HAKKINI KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN CİNSİYET, OKUL TÜRÜ VE SENDİKA
DEĞİŞKENLERİNE GÖRE T-TESTİ ANALİZİ**

Madde	Kadın (n=184)		Erkek (n=207)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>MEB’in Sağladığı Eğitim ve Öğrenim Hakkından Yararlanma</i>	3.40	1.59	3.52	1.60	0.71	0.48
	İlköğretim (n=251)		Ortaöğretim (n=140)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	3.49	1.58	3.41	1.63	0.52	0.61
	Sendika Üyesi (n=268)		Sendika Üyesi Olmayan (n=123)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	3.59	1.55	3.20	1.65	2.26	0.02*

*p<.05

**ÖĞRETMENLERİN “MEB’in Sağladığı Eğitim ve Öğrenim Hakkından Yararlanma”
HAKKINI KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MESLEKİ KIDEM DEĞİŞKENİNE
GÖRE VARYANS ANALİZİ**

Madde	0-2 Yıl (n=19)		3-5 Yıl (n=65)		6-10 Yıl (n=112)		11 Yıl ve üstü (n=195)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>MEB’in Sağladığı Eğitim ve Öğrenim Hakkından Yararlanma</i>	3.16	1.92	3.20	1.57	3.70	1.48	3.45	1.62	1.64	0.18

**ÖĞRETMENLERİN “MEB’in Sağladığı Eğitim ve Öğrenim Hakkından Yararlanma”
Talep Etme” HAKKINI KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MEZUNİYET
DEĞİŞKENİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ**

Madde	Ön Lisans (n=50)		Lisans (n=311)		Yüksek Lisans (n=30)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>MEB’in Sağladığı Eğitim ve Öğrenim Hakkından Yararlanma</i>	3.46	1.49	3.48	1.61	3.33	1.67	0.11	0.90

EK-38

**ÖĞRETMENLERİN “Mazeret İzin” HAKKINI KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN
CİNSİYET, OKUL TÜRÜ VE SENDİKA DEĞİŞKENLERİNE GÖRE T-TESTİ
ANALİZİ**

Madde	Kadın (n=184)		Erkek (n=207)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Mazeret İzin Hakkını Kullanma</i>	2.49	1.40	2.46	1.45	0.21	0.84
	İlköğretim (n=251)		Ortaöğretim (n=140)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	2.54	1.44	2.36	1.39	1.20	0.23
	Sendika Üyesi (n=268)		Sendika Üyesi Olmayan (n=123)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	2.45	1.44	2.52	1.40	0.44	0.66

**ÖĞRETMENLERİN “Mazeret İzin” HAKKINI KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN
MESLEKİ KIDEM DEĞİŞKENİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ**

Madde	0-2 Yıl (n=19)		3-5 Yıl (n=65)		6-10 Yıl (n=112)		11 Yıl ve üstü (n=195)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Mazeret İzin Hakkını Kullanma</i>	3.05	1.61	2.89	1.52	2.58	1.42	2.22	1.33	5.43	0.00*

*p<.05

**ÖĞRETMENLERİN “Mazeret İzin” HAKKINI KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN
MEZUNİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ**

Madde	Ön Lisans (n=50)		Lisans (n=311)		Yüksek Lisans (n=30)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Mazeret İzin Hakkını Kullanma</i>	2.52	1.39	2.46	1.44	2.53	1.43	0.07	0.94

EK-39

ÖĞRETMENLERİN “25 Yıl Hizmetini Tamamladıktan Sonra Emekliliği Talep Etme” HAKKINI KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN CİNSİYET, OKUL TÜRÜ VE SENDİKA DEĞİŞKENLERİNE GÖRE T-TESTİ ANALİZİ

Madde	Kadın (n=184)		Erkek (n=207)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
25 Yıl Hizmetini Tamamladıktan Sonra Emekliliği Talep Etme	3.13	1.71	3.13	1.66	0.04	0.99
	İlköğretim (n=251)		Ortaöğretim (n=140)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	3.19	1.67	3.01	1.72	1.04	0.30
	Sendika Üyesi (n=268)		Sendika Üyesi Olmayan (n=123)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	3.22	1.69	2.93	1.66	1.58	0.12

ÖĞRETMENLERİN “25 Yıl Hizmetini Tamamladıktan Sonra Emekliliği Talep Etme” HAKKINI KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MESLEKİ KIDEM DEĞİŞKENİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ

Madde	0-2 Yıl (n=19)		3-5 Yıl (n=65)		6-10 Yıl (n=112)		11 Yıl ve üstü (n=195)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
25 Yıl Hizmetini Tamamladıktan Sonra Emekliliği Talep Etme	2.74	1.52	3.03	1.61	3.22	1.66	3.14	1.74	0.53	0.66

ÖĞRETMENLERİN “25 Yıl Hizmetini Tamamladıktan Sonra Emekliliği Talep Etme” HAKKINI KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MEZUNİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ

Madde	Ön Lisans (n=50)		Lisans (n=311)		Yüksek Lisans (n=30)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
25 Yıl Hizmetini Tamamladıktan Sonra Emekliliği Talep Etme	3.00	1.68	3.12	1.69	3.43	1.65	0.64	0.53

EK-40

ÖĞRETMENLERİN “Ölüm Yardımı Ödeneği ve Cenaze Giderlerinin Karşılanması Hakkından Yararlanma” HAKKINI KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN CİNSİYET, OKUL TÜRÜ VE SENDİKA DEĞİŞKENLERİNE GÖRE T-TESTİ ANALİZİ

Madde	Kadın (n=184)		Erkek (n=207)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
Ölüm Yardımı Ödeneği ve Cenaze Giderlerinin Karşılanması Hakkından Yararlanma	3.15	1.70	3.29	1.64	0.85	0.40
	İlköğretim (n=251)		Ortaöğretim (n=140)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	3.36	1.66	2.98	1.67	2.17	0.03*
	Sendika Üyesi (n=268)		Sendika Üyesi Olmayan (n=123)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	3.38	1.67	2.88	1.61	2.79	0.01*

*p<.05

ÖĞRETMENLERİN “Ölüm Yardımı Ödeneği ve Cenaze Giderlerinin Karşılanması Hakkından Yararlanma” HAKKINI KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MESLEKİ KIDEM DEĞİŞKENİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ

Madde	0-2 Yıl (n=19)		3-5 Yıl (n=65)		6-10 Yıl (n=112)		11 Yıl ve üstü (n=195)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
Ölüm Yardımı Ödeneği ve Cenaze Giderlerinin Karşılanması Hakkından Yararlanma	3.11	1.59	3.17	1.63	3.58	1.56	3.05	1.73	2.53	0.04*

*p<.05

ÖĞRETMENLERİN “Ölüm Yardımı Ödeneği ve Cenaze Giderlerinin Karşılanması Hakkından Yararlanma” HAKKINI KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MEZUNİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ

Madde	Ön Lisans (n=50)		Lisans (n=311)		Yüksek Lisans (n=30)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
Ölüm Yardımı Ödeneği ve Cenaze Giderlerinin Karşılanması Hakkından Yararlanma	3.22	1.61	3.24	1.68	3.07	1.74	0.14	0.87

EK-41

**ÖĞRETMENLERİN “MEB’ in Sosyal Tesislerinden Yararlanma” HAKKINI
KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN CİNSİYET, OKUL TÜRÜ VE SENDİKA
DEĞİŞKENLERİNE GÖRE T-TESTİ ANALİZİ**

Madde	Kadın (n=184)		Erkek (n=207)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>MEB’ in Sosyal Tesislerinden Yararlanma</i>	2.84	1.49	2.78	1.57	0.39	0.70
	İlköğretim (n=251)		Ortaöğretim (n=140)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	2.96	1.56	2.55	1.46	2.53	0.01*
	Sendika Üyesi (n=268)		Sendika Üyesi Olmayan (n=123)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	2.79	1.52	2.85	1.55		

*p<.05

**ÖĞRETMENLERİN “MEB’ in Sosyal Tesislerinden Yararlanma” HAKKINI
KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MESLEKİ KIDEM DEĞİŞKENİNE GÖRE
VARYANS ANALİZİ**

Madde	0-2 Yıl (n=19)		3-5 Yıl (n=65)		6-10 Yıl (n=112)		11 Yıl ve üstü (n=195)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>MEB’ in Sosyal Tesislerinden Yararlanma</i>	3.11	1.70	3.18	1.51	2.95	1.58	2.58	1.47	3.36	0.02*

*p<.05

**ÖĞRETMENLERİN “MEB’ in Sosyal Tesislerinden Yararlanma” HAKKINI
KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MEZUNİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE
VARYANS ANALİZİ**

Madde	Ön Lisans (n=50)		Lisans (n=311)		Yüksek Lisans (n=30)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>MEB’ in Sosyal Tesislerinden Yararlanma</i>	2.58	1.39	2.89	1.57	2.33	1.30	2.51	0.08

EK-42

**ÖĞRETMENLERİN “Tedavi Yardımından Yararlanmak İçin Sevk Alma” HAKKINI
KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN CİNSİYET, OKUL TÜRÜ VE SENDİKA
DEĞİŞKENLERİNE GÖRE T-TESTİ ANALİZİ**

Madde	Kadın (n=184)		Erkek (n=207)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Tedavi Yardımından Yararlanmak İçin Sevk Alma</i>	3.57	1.49	3.55	1.48	0.10	0.92
	İlköğretim (n=251)		Ortaöğretim (n=140)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	3.66	1.45	3.37	1.54	1.86	0.06
	Sendika Üyesi (n=268)		Sendika Üyesi Olmayan (n=123)		t	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
	3.64	1.46	3.37	1.53		

**ÖĞRETMENLERİN “Tedavi Yardımından Yararlanmak İçin Sevk Alma” HAKKINI
KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MESLEKİ KIDEM DEĞİŞKENİNE GÖRE
VARYANS ANALİZİ**

Madde	0-2 Yıl (n=19)		3-5 Yıl (n=65)		6-10 Yıl (n=112)		11 Yıl ve üstü (n=195)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Tedavi Yardımından Yararlanmak İçin Sevk Alma</i>	3.47	1.84	3.37	1.58	3.75	1.42	3.52	1.45	1.04	0.37

**ÖĞRETMENLERİN “Tedavi Yardımından Yararlanmak İçin Sevk Alma” HAKKINI
KULLANMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN MEZUNİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE
VARYANS ANALİZİ**

Madde	Ön Lisans (n=50)		Lisans (n=311)		Yüksek Lisans (n=30)		F	p
	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma	$\bar{X}$	Std. Sapma		
<i>Tedavi Yardımından Yararlanmak İçin Sevk Alma</i>	3.66	1.41	3.57	1.48	3.30	1.64	0.57	0.56